ZNAČENJE SLOBODNOG ZIDARSTVA

Walter Leslie Wilmshurst

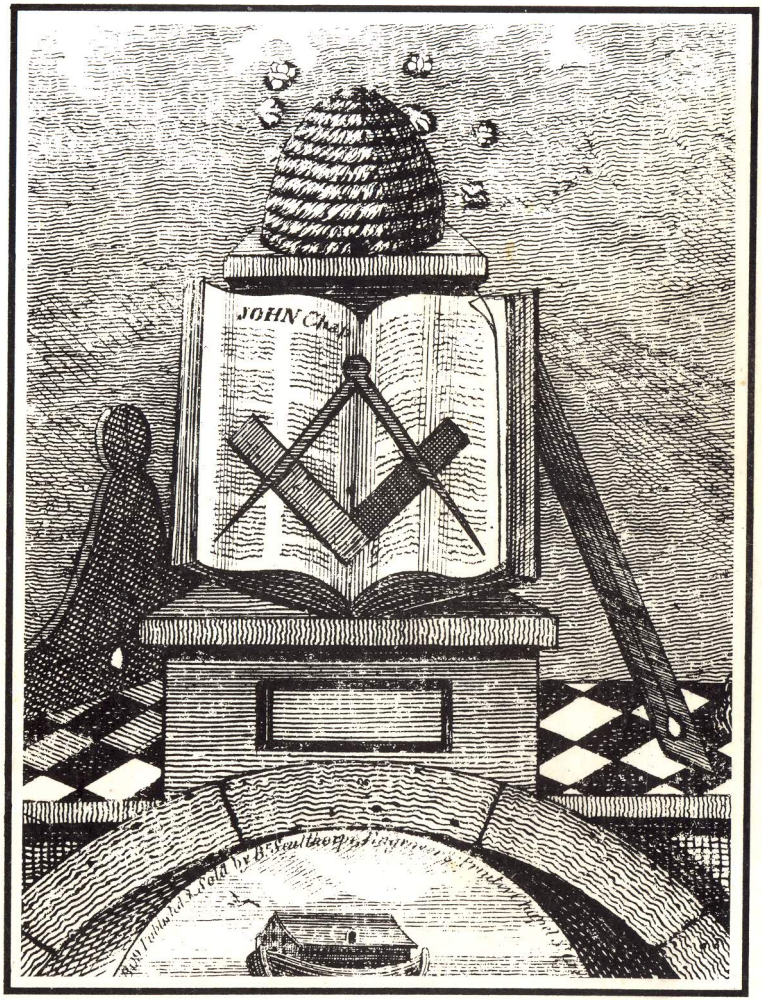

CHRYSOPEIA

Walter Leslie Wilmshurst

ZNAČENJE SLOBODNOG ZIDARSTVA

(Redaktura prevoda dr. Nikole Čepinca: Br. A:.)

Uvod

POLOŽAJ I MOGUĆNOSTI MASONSKOG REDA

Ovde sabrani listovi pisani su samo za članove Masonskog reda. Svima njima kao takvima, namenjeni su u najboljem duhu bratstva i dobre volje i sa željom da uzvrate Redu nešto malo za onu korist koju je autor uživao kao njegov član preko trideset i dve godine. Oni su napisani s namerom da dovedu do dubljeg razumevanja značenja Masonerije; da objasne ono što se stalno čuje da se traži i što postaje sve potrebnije obzirom na sadašnji besprimeran porast interesovanja za Red i porast njegovog članstva.

No, značenje Masonerije jeste predmet koji se obično nikako ne objašnjava i koji, zbog toga, ostaje prilično nerazumljiv članovima Reda, izuzevši onu nekolicinu koja ga privatno proučava. Njena uprava, koja je u svakom drugom pogledu savršeno organizovana i divno vođena zajednica, nije se dosad pobrinula za objašnjenje i pouku u "plemenitoj nauci", kako Masonerija sebe naziva, koju treba da predaje. Čini se da je usvojeno kao tačno da primanjem u red pojedinac automatski postaje sposoban da odmah ocenjuje, i to u punoj vrednosti, sve ono što tamo nađe. Istina je upravo suprotno, jer je Masonerija velom pokriven i tajnovit izraz teške nauke duhovnog života i njeno razumevanje zahteva, s jedne strane, naročito i upućeno vođstvo, a s druge strane, pravu i ozbiljnu želju za znanjem i ne malu sposobnost za duhovnom prijemčivošću kod onih koji traže pouku. Nije retko da nailazimo na braću koja gube interes, ili istupaju iz članstva, jer nalaze da za njih Masonerija ne znači ništa i da im nije zajemčeno nikakvo objašnjenje ni vođstvo. Kad bi se takva pouka davala,

svarila i kad bi se po njoj vladalo, život Reda bio bi znatno ubrzan i produbljen, a njegova delotvorna snaga kao sredstva Inicijacije bila bi pojačana, dok bi, pored toga, ta činjenica poslužila kao još jedna zaštita više protiv primanja u Red neprikladnih članova. Tu se ne misli samo na ona lica koja ne zadovoljavaju opšte uslove, nego i ona koja u tom pogledu zadovoljavaju, ali su toliko intelektualno, ili duhovno zaostala da su nesposobna da se koriste Inicijacijom u njenom pravom smislu, iako su formalno prošla kroz rituale. Današnji Savez više želi duhovni kvalitet nego broj, sposobnost da se razume masonski sistem i povuku praktične konsekvence, nego površno sudelovanje u njegovim ritualima.

"Mi moramo, dakle, pokazati da imamo Hijerarhiju nauke nadahnute, božanstvene i onakve koja čini Bogu sličnim, delovorne i blagoslovene za one koji su inicirani inicijacijom otkrića izvedenog iz hijerarhijskih misterija.

Glava te hijerarhije je izvor života, Suština Dobrote, jedno Trojstvo, Uzrok onoga što postoji... Postati joj sličan i ujediniti se s njom, koliko je to dostižno, znači postati sličan Bogu.

I to je opšti cilj svake hijerarhije: postojana predanost Bogu i božanskim stvarima, kojima se služi božanski i jednako. Pre toga valja potpuno ukloniti protivne stvari i odreći ih se; poznanje stvari kakve su same po sebi; viđenje i znanje svete istine; nadahnuto saopštavanje svoga jednakog savršenstva, toliko koliko je dostižno; banket kontemplacije, koja hrani inteligibilno i čini Bogu sličnim svakoga ko se do nje uzvisi."

Donysius Areopagiticus
De Eccles. Hierarch., I, I - III

Ovi listovi su sakupljeni da kao prilog ispune prazninu u objašnjenju. Prve dve glave često su čitane kao predavanja / instrukcije na sastancima Loža. Na zahtev mnogih da ih štampam i tako učinim pristupačnijim širem krugu, odlučio sam da predmetni materijal proširim sa više pojedinosti nego što je to bilo moguće kod prigodnih predavanja. Zbog toga sam ovde dodao jednu glavu koja sadrži potpunije beleške o Saveznom simbolizmu. Da upotpunim razmatranja o Saveznom sistemu bilo je takođe potrebno da dodam jednu glavu o onome što čini krunu i vrhunac Saveznih stepena, a bez čega bi oni bili nesavršeni - Red Kraljevskog Luka (Royal Arch). Najzad sam dodao glavu o važnom predmetu, koji čini pozadinu ostaloga - o odnosu moderne Masonerije prema Starim Misterijama, čiji je ona direktni, iako vrlo umanjeni, duhovni potomak.

Tako sam u pet glava nastojao da dam pregled celog masonskog predmeta, kako je izražen u Saveznim stepenima i Lučnom stepenu, koji će, nadam se, poslužiti kao objašnjenje sve većem broju braće koja osećaju da Slobodno zidarstvo krije nešto dublje i veće nego što su oni, u nedostatku vođstva, bili sposobni da saznaju. Ovaj pregled treba da bude samo elementaran i daleko je od toga da bude iscrpan. Predmet bi se mogao raspraviti mnogo potpunije, sa stručnijom terminologijom i obilnim pozivanjem na autoritete, ako bi neko želeo da raspravu napiše naučno i sa više ambicije. Ali takva rasprava verovatno bi se pokazala kao manje korisna za prosečnog Masona nego jedan kratak izvod, koji je dat koliko god je moguće u jednostavnim i nestručnim izrazima i koji nije pretrpan mnogobrojnim upućivanjima na literaturu. U docnijim glavama ponavljaju se neke stvari

o kojima je već bilo govora u prethodnim, zbog toga što su pojedini delovi rasprave pisani u vremenskim razmacima. No, to ponavljanje ima to preimućstvo što naročito ističe te stvari i održava kontinuitet u izlaganju. Glava o svetom Kraljevskom Luku, iz razloga koje sam u njoj izneo, biće verovatno teško shvatljiva onima koji nisu upućeni u literaturu i psihologiju religioznog misticizma. U tom slučaju, čitanje te glave može se odložiti, ili napustiti. Ali kako bi pregled masonskog sistema, kao i sam sistem, bio nepotpun ako bi se izostavilo izlaganje tog vrhovnog Stepena i kako taj Stepen obrađuje stvari višeg psihološkog i duhovnog iskustva, koje se nužno teško izlažu, predmet je ovde raspravljen sa najvećom mogućom jednostavnošću i više sa namerom da se pokaže koje visine duhovnog dohvata Savezni stepeni ističu kao dostižne, nego sa očekivanjem da će ih lako shvatiti čitaoci, koji nemaju, bar u izvesnoj meri, mističnog iskustva i kojima je možda nepoznato šta mistici navode takvom iskustvu u prilog.

Namerno izbegavam da iznosim štogod iz istorije Saveza, ili nešto što bi bilo interesantno čisto kao starina, ili arheološki. Datume, pojedinosti masonskih konstitucija, istorijske promene i razvoj spoljašnjeg izgleda Saveza, obaveštenja o starim Ložama i imena istaknutih ličnosti u vezi s tim - to i tome slično može se čitati i drugde. Sve je to podređeno onome što je od vitalne važnosti i za čim tolika braća žude - znanju o duhovnom cilju i poreklu Reda i današnjoj vredosti rituala Inicijacije.

Objavljujući ove redove pazio sam da u pogledu bitnih stvari prećutim ono što je potrebno. Opšta priroda masonskog sistema je, međutim, danas naširoko poznata onima koji nisu članovi Saveza i lako je do nje doći pomoću mnogih štampanih izvora. S druge strane, veliko interesovanje za mističnu religiju i nauku o unutrašnjem životu i obilje literature o njima upoznali su mnoge za ovo nekoliko poslednjih godina sa predmetom, koji u Masoneriji, kako ovde iznosimo, nalazi samo jedan svoj naročiti oblik. Izložiti Masoneriju u opštim crtama ne znači, stoga, raspričati se o predmetu koji je isključivo za njene članove, nego znači samo pokazati da Masonerija stoji na liniji sa drugim doktrinarnim sistemima, koji naglašavaju iste principe i koji nisu nikakva tajna i da je ona naročit i vrlo delotvoran metod naglašavanja tih principa. Istina je, bila ona izražena u Masoneriji, ili drugde, za sva vremena jedna otvorena tajna. Ona je stub svetlosti za one koji su sposobni da je prime i da se njome koriste i za svakog osim za mračnjaka i nerazumnog. Neka elementarna i formalna tajna se traži kao praktična mera opreznosti protiv upada nezgodnih lica i radi očuvanja od profanacije. U drugom pogledu bitne tajne života, i svakog sistema koji izlaže život, zaštićene su baš i kad na njih dižu graju sa svih strana, jer one ništa ne znače za one koji još nisu kvalifikovani za to znanje i koji nisu

spremni da se s njim identifikuju, unoseći ga u svoje naviknuto mišljenje i vladanje.

U odnosu na današnju veliku raširenost i popularnost Masonerije - kad ima samo u Velikoj Britaniji neke tri hiljade Loža - dobro je da razmotrimo njen današnji položaj i tendencije i da iznesemo jednu misao o budućim mogućnostima. Red je polutajna, polujavna ustanova; tajna u odnosu na svoj rad INTRA MOENIA , ali inače poznata široj javnosti, s otvorenim vratima za svakog tražioca koji je i inače dobrog karaktera i glasa. Oni koji stupe u njega, kao što čini većina, potpuno neobavešteni o onome što će tamo naći, obično zato što tamo imaju prijatelja, ili znaju da je Masonerija ustanova posvećena visokim idealima i dobroj volji, s kojom je socijalno poželjno vezati se, možda će biti privučeni i možda će se koristiti onim što im se otvara, a možda i neće. Možda će videti nešto iza čiste forme simbola, ili čuti nešto iza čistog doslovnog značenja reči, a možda i neće. Njihovo primanje je sasvim kao lutrija; njihova Inicijacija, vrlo često, ostaje samo formalnost, a ne stvarno buđenje u jedan red i kvalitet života, koji dotle nisu iskusili. To što su članovi Reda, osim ako takvo buđenje ne dolazi eventualno od brižljivog izučavanja i vernog sprovođenja u praksi nauke Reda, ima na njih malo većeg uticaja, ako ga uopšte ima, nego što bi ga bilo da pripadaju nekom čisto socijalnom klubu.

Jer, šta zapravo znači i šta hoće "Inicijacija", pri kojoj je tako mnogo kandidata malo svesno sadržaja onoga što traži? Ona znači novi početak (INITIUM); prekid sa starim metodom i redom života i ulazak u jedan nov život veće samospoznaje, produbljenog razumevanja i pojačane vrline. Ona znači prelaz iz čisto prirodnog stanja i standarda života u regenerisano natprirodno stanje i standard. Ona znači okrenuti lice od popularnih ideala spoljašnjeg sveta, s ubeđenjem da su ti ideali samo senke, slike i privremene zamene za večnu Realnost koja je ispod njih, prema revnosnom i upornom traženju same te realnosti i ponovnom zadobijanju onih pravih tajni našeg bića, koje leže pokopane i skrivene u "centru", ili u najunutarnjijem delu naših duša. Ona znači buđenje onih dotle uspavanih viših sposobnosti duše, koja daruju svoga vlasnika "svetlošću" u obliku nove povišene svesti i povećane sposobnosti shvatanja. I najzad, rečima koje su svakom Masonu dobro poznate, ona znači da će tražilac od trenutka inicijacije predati i posvetiti svoj život radije božanskoj, nego svojoj vlastitoj, ili bilo čijoj službi, tako da pomoću principa Reda može postati sposobniji da izloži tu lepotu pobožnosti, koju pre toga možda nije pokazivao.

U saglasnosti sa tom definicijom Inicijacije - koja bi se mogla korisno upotrebiti da se ispitaju ne samo oni koji traže pristup u Red, nego i mi koji smo već tu - očigledno je da su naročita svojstva uma i namera bitni za onakvog kandidata od koga Red očekuje korist u duhu svoje doktrine. Očigle-

dno je i to da to ne mora biti redovan čovek iz sveta, lični prijatelj, ili dobar drug - iako bi on bio prikladan za bilo koji običan položaj u društvu - koji bi se naročito spremao za prijem u Red, ili bio u stanju da pomoću prijema postane koristan u bilo kom životnom smislu. Pravi kandidat mora u svakom slučaju doista biti ono, što reč CANDIDUS znači: "beo čovek", beo iznutra, kao što je simbolično spolja u belinu odeven, tako da nikakva unutrašnja mrlja, ili prljavština ne može sprečiti javljanje u njegovoj duši one Svetlosti za koju on, tražeći da bude primljen, izjavljuje da će biti najveća želja njegovog srca. Istovremeno, ako iskreno želi da nauči tajne i misterije svoga bića, mora biti spreman da se oslobodi svih ranijih shvatanja i navika u mišljenju i, sa detinjom krotkošću i poučljivošću, da otvori svoj um, kako bi primio neke možda nove i neočekivane istine, koje Inicijacija obećava da će dati i koje će se sve više i više razvijati i učvrstiti u onima, i samo u onima, koji jesu i ostaju istinski za njih spremni.

"SPOZNAJ SAMOG SEBE!" beše zapovest ispisana na vratima starih hramova Inicijacije, jer je s tim znanjem bilo obećano znanje svih tajni i svih misterija. A Masonerija je bila određena da podučava u samospoznaji. Ali samospoznaja sadrži u sebi znanje mnogo dublje, šire i teže nego što se obično misli. Ono se ne stiče formalnim prolaženjem kroz tri, ili četiri stepena, za izvestan broj meseci; to je znanje koje se ne može potpuno steći sve dok se znanje svake druge vrste ne odloži na stranu i dok se ne ide dugo i naporno teškom stazom života, koja jedina osposobljava i vodi svoje sledbenike, dok ne postignu cilj. Najmudriji i najnapredniji među nama možda je još uvek samo Učenik u tom znanju, pa ma kako visoku titulu nosio. Tek samo poneki može biti dostojan da se nazove Pomoćnikom u pravom smislu reči. Pravog Majstora je uvek teško naći - doista savršenog čoveka,koji je stvarno, a ne samo formalno, prešao celu stazu, izdržao sve njene opite i iskušenja, uzdigao se do svesnog sjedinjenja sa Začetnikom i Darovateljem života i osposobio se da posreduje i daje taj život drugima.

Tako visok, tako idealan cilj, to treba naglasiti, stoji izvan našeg domašaja. Mi smo samo obični ljudi u svetu, dosta zauzeti već svojim, u prvom redu, građanskim, društvenim i porodičnim dužnostima i koračamo očigledno normalnom stazom prirodnog života! Neka je tako. Ipak je moderna Spekulativna Masonerija ustanovljena zato da istakne taj cilj kao mogućan za nas i kao našu sudbinu, da ukaže na tu stazu samousavršavanja onima koji se za nju brinu i smeju da njome pođu. Ovi redovi su određeni da tu činjenicu podvuku. Jer Masonerija znači to, ili ne znači ništa što bi bilo vredno ozbiljnog nastojanja misaonih ljudi. Ništa čime se ne bi moglo isto tako dobro baviti izvan Saveza, kao i unutar njega. On proglašava činjenicu da tamo postoji viša i tajnovitija staza života, nego ona kojom obično hodimo. Nadalje, da ćemo biti prinuđeni da se vratimo sebi, da po-

tražimo vrata unutrašnjeg sveta i na njih pokucamo, kad spoljašnji svet i njegova nastojanja i naplate izgube za nas privlačnost i pokažu se nedovoljnim za naše dublje potrebe, kao što će se, pre ili kasnije, neminovno dogoditi. A baš u tom unutrašnjem svetu, na stazi koja vodi k njemu i kroz njega, Masonerija obećava svetlost, ocrtava put i ukazuje na svojstva i mogućnosti za napredak. To je jedini cilj i namera Masonerije. Iza njenog više elementarnog i očiglednog simbolizma, iza saveta, koji upućuju na vrlinu i konvencionalni moral, iza jednostavnosti i poslovične frezeologije (koju bi danas valjalo podvrgnuti kompetentnoj i inteligentnoj reviziji), u koju su, prema tadašnjoj modi, sastavljači njenih ceremonija u osamnaestom veku zaodevali njena učenja, iza svega toga postoji okvir jedne sheme dovođenja na tu višu stazu života, gde se jedino daju naučiti tajne i misterije našeg bića. Još više, jedne sheme, koja, kako ćemo docnije ovde pokazati, reprodukuje za moderni svet glavne crte Starih Misterija i koju je dobro opisao jedan učen pisac o tom predmetu, kao "izvod, ili odsev na veliko odstojanje nekad univerzalne nauke".

Ali, budući je Masonerija, zadugo i za mnoge, značila manje od toga, ona nije dosad ispunila svoju prvobitnu svrhu da bude uspešan instrument inicijacije, za šta je određena. Njene energije bile su odvraćene od njene prave poučne svrhe u socijalne i filantropske kanale, koji su, za sebe, odlični, ali su uljezi, izrasli na prvobitnoj glavnoj intenciji. Zaista, tako se slabo zapaža, ili ceni ta centralna inicijacija, da se često čuje kako ljudi na visokom položaju u Savezu, koji su mu duboko odani, priznaju da ih samo interesovanje za njegove velike karitativne ustanove živo veže sa Redom. Pomaganje je doista jedna dužnost i obaveza za Masona, ali to ne znači da masonska interpretacija u tom pogledu treba da se ograniči na fizičke potrebe. Duhovno kao i finansijski siromašni i nevoljni uvek su sa nama i Masonerija je određena da bude u pomoći i jednima i drugima. Teoretski, svaki pojedinac, kod primanja u Savez, priznaje za sebe da je u kategoriji duhovno siromašnih i da je spreman da se odrekne svakog vremenskog bogatstva, ako će se slučajno tom žrtvom njegovo gladno srce ispuniti onim dobrim stvarima, koje novac ne može pribaviti, ali do kojih mu može pomoći da dođe onaj koji je istinski iniciran.

Ali, ako Masonerija do sada nije ispunila svoju prvobitnu svrhu i ako je dosad bila slabo uspešan instrument inicijacije, premda je zauzeta divnim sporednim poslovima, može se dogoditi da, sa širim razumevanjem svojih intencija, postane ipak znatno uspešnija. Tokom poslednja dva veka Savez se postepeno razvio iz skromnih i sirovih početaka u svoju današnju veliku i vrlo izgrađenu organizaciju. Danas je broj Loža i članova prevazišao sve dosadašnje. Postoji pitanje šta to poraslo interesovanje znači i čemu vodi, ili čemu može da vodi? Porast se događa istovremeno sa opa-

danjem interesovanja za ortodoksnu religiju i javne molitve. Nije sada nužno ispitivati da li, ili u kojoj meri, jednostavni principi verovanja i humanitarni ideali Masonerije zamenjuju kod nekih ljudi teologiju, koju nude različite Crkve. Verovatno je da, u izvesnoj meri, tako i biva. Ali ostaje činjenica da ideali masonskog Reda u velikoj meri apeluju na najbolje instinkte velikog broja ljudi i da je Red neprimetno postao najveća socijalna institucija u Britanskoj Imperiji. Njegovi principi i etika su jednostavni i, po svojoj biti, univerzalno prihvatljivi. Pribavivši sredstva da izrazi univerzalno bratstvo pod opštim božanskim očinstvom i opštoj lojalnosti poglavaru i postojećoj državnoj upravi, on ostavlja mesta za razlike u privatnom verovanju i pogledu na stvari u kojima je jedinstvo nesprovedivo, a možda i neželjeno.

Red je potpuno čist od politike i političkih intriga, ali je ipak zato postao realna, premda nenametljiva, aktiva političke vrednosti, kako u stabilizovanju socijalne građevine, tako i u nastojanju u vezi sa negovanjem internacionalnog prijateljstva. Vredna je najveće pohvale izgrađenost njegove organizacije, brižljiva i divna uprava njegovim poslovima, koju vrše više vlasti Reda, dok su njegove pojedine Lože nastojale i još uvek sve više nastoje da podignu standard rituala na daleko viši stepen poštovanja i inteligencije nego što je to možda bilo moguće u okolnostima kakve su donedavno postojale. Masonski Savez je porastao i razgranao se do takvih dimenzija o kojima njegovi prvi osnivači nisu ni sanjali i, prema tome kako sada raste, njegove mogućnosti i uticaj u budućnosti nikako se ne mogu predvideti.

Da bi se povećala vrednost i upotrebljivost tog velikog bratstva , čini se da treba produbiti njegovo razumevanje vlastitog sistema, vaspitati članove u dubljem značenju i istinskoj svrsi njegovih rituala i njegove filosofije. Kad bi se to postiglo, masonski Red bi postao, u srazmeri prema postignutom, duhovna snaga veća nego što to može biti ako se i nadalje zadovoljava formalnim i neinteligentnim nastavljanjem rituala, čija stvarna i sveta svrha ostaje u najvećoj meri nezapažena, a sudelovanje u njima najčešće ne znači ništa više nego vezu sa jednom ugodnom, polureligioznom i socijalnom ustanovom. Kad bi se to potpuno potiglo, ponovo bi procvetala, u obliku koji je prilagođen modernim okolnostima, stara Nauka o Mudrosti i praktikovanje onih Misterija koje su prognane pre petnaest vekova, no čiji je direktan i uzoran potomak moderna Masonerija, kako će se docnije videti iz ovih redaka.

Budući razvoj i važnost Reda kao moralne sile u društvu zavisi, stoga, od toga kako članovi gledaju na njegov sistem. Ako ga ne oduhove, oni će ga sve više materijalizovati. Ako ne protumače njegovu skrivenu sadržinu, ne uđu u razumevanje njegove osnovne filosofije i ne prevedu njegov simbolizam u ono što on zaista znači, misliće od senke da je predmet, a od ljuske da je jezgro i učiniće svetovnim ono što je bilo određeno kao sredstvo duhovne pouke i mudrosti. Danas Savez više trpi od nedostatka pouke, nego želje da se nauči značenje Masonerije. Ali, kao što će se svuda naći, ta želja postoji; i tako, ako nešto vrede, ovi redovi su namenjeni Savezu, kao prilog da se ta želja zadovolji.

Da završim sa jednom apologijom i jednom aspiracijom.

U jevrejskim KNJIGAMA DNEVNIKA može se pročitati kako je posle drugog pripremnog rada, posle upotrebe najbrižljivije odabranih materijala i najveštijih graditelja, kralj Solomon konačno dovršio gradnju i ukrašavanje svoga Hrama i to delo svojih ruku posvetio službi Svevišnjem, u stanju toliko savršenom koliko je to čovek kadar da postigne; i kako je tada, ali ne ranije, ta njegova ponuda bila prihvaćena i prihvatanje bilo potvrđeno Božjim silaskom na to delo, tako da je slava Gospodnja svetlela kroz njega i napunila čitav dom.

Isto - ako hoćemo da bude tako - treba da bude i sa hramom masonskog Reda. Od začetka Spekulativne Masonerije, on se tokom poslednje tri stotine godina gradio i širio. Formiran je od živog kamena u dalekosežnu organsku građevinu. Doveden je postepeno, pod dobrim vođstvom svojih upravljača, do velikog savršenstva s obzirom na svoju vremensku stranu i u pogledu na svoje spoljašnje običaje. Osposobljen je za visoke ciljeve i svedoči o Bogu u mračnom i nemirnom svetu. Na te početne napore nadovežimo sada kao krunu i završetak ovaj blagoslov: da Duh Mudrosti i Razuma siđe, u svoj svojoj raskoši, na delo naših ruku, unapređujući ga neprestano, puneći i preobražavajući čitav naš masonski dom.

Glava I

DUBLJI SIMBOLIZAM SLOBODNOG ZIDARSTVA

Retko se dešava da je kandidat, koji namerava da uđe u Slobodno zidarstvo, stvorio sebi neku određenu ideju o prirodi onoga na šta se obavezuje. Čak i posle prijema, on obično ostaje u neprilici kad treba da objasni šta je ustvari Masonerija i zbog čega njen Red postoji. On, doista, nalazi da je ona "moralni sistem zavijen u alegoriju i objašnjen simbolima", ali je to objašnjenje, koliko god bilo istinito, delimično i ne vodi ga mnogo daleko. Za mnoge članove Saveza biti Mason znači samo biti vezan sa jednim telom, za koje se čini da predstavlja kombinaciju osobina nekog kluba i dobrotvornog društva. Naravno, oni u njemu nalaze i izvestan verski element. Ali kad saznaju da je verska rasprava - što se, naravno, odnosi na sektašku versku raspravu - u Loži zabranjena, oni zaključuju da Masonerija nije verska ustanova i da su njena učenja samo od drugorazredne i dopunske važnosti za osnovna verska učenja, koja oni možda ispovedaju. Pojedinac katkad čuje kako se ističe da Masonerija "nije religija", što je, u izvesnom smislu, sasvim tačno. Katkad, pak, čuje i da je to drugorazredna, ili dopunska religija, što je savršeno netačno. Često se opet uzima - i to baš čine njeni vlastiti članovi - da je Masonerija sistem davnašnje starine, koji je praktikovan u Egiptu i, u svom sadašnjem obliku, vodi poreklo odatle, ili bar iz ranih jevrejskih izvora: shvatanje u kome opet ima vrlo malo istine. Ukratko, najneodređeniji pojmovi kruže o poreklu i istoriji Saveza, dok važniji predmet, koji se tiče njegove neposredne današnje svrhe i mogućnosti, ostaje gotovo sasvim izvan svesti mnogih članova. Redovno se

sastajemo u svojim Ložama. Izvodimo svoj ceremonijalni rad i ponavljamo poučne lekcije iz katehizisa iz noći u noć, sa manjim, ili većim stepenom inteligencije i verbalnog savršenstva i tu se naše delo završava, kao da sposobnost vernog izvođenja tog dela znači ukupnost i kraj masonskog dela. Retko, ako ikad, koristimo sastanke u Loži u svrhu u koju su oni određeni, makar u istoj meri koliko i u ceremonijalne svrhe. Naime, za "naširoko raspravljanje o misterijama Saveza". A možda naša nemarnost u tom pogledu dolazi odatle što ni sami nismo potpuno upućeni u misterije u koje naš Red, po prvobitnom određenju , treba da nas uvede.

Ipak, ima mnogo braće koja su spremna da, sa puno dobre volje, poprave taj očigledni nedostatak. Braće na čije osobine Masonerija, čak i kad je njihov pogled na nju ograničeniji, duboko apeluje i koja osećaju u tome što su članovi Saveza privilegiju koja ih je dovela do nečega većeg od onoga što su ranije poznavali i koja u sebi sadrži neku svrhu i može otkriti izvesno značenje dublje od onog za koje su znali.

U ovako kratkom izlaganju, ne treba ni očekivati da ću uopšte i pokušati da iscrpno raspravljam o onome što sam naveo kao nedostatke u našem poznavanju sistema kome pripadamo. Najviše se može očekivati nekoliko napomena i smernica, koje, oni koji to žele, mogu dalje za sebe razvijati u svom ličnom razmišljanju. Jer, na kraju, niko NE MOŽE drugom saopštiti dublje svari u Masoneriji. Svako mora sam za sebe da ih otkrije i nauči, premda prijatelj i brat može biti u stanju da ga vodi donekle stazom razumevanja. Znamo da se ni elementarne, ni manje duboke tajne Reda NE SMEJU saopštiti nepozvanim licima. Razlog za tu izričitu zabranu ne leži toliko u tome što bi tajne bile od neke naročite važnosti, nego ta ćutnja treba da posluži za ugled kad se bude radilo o čuvanju većih i dubljih tajni. Neke od njih se, iz osobitih razloga, ne smeju saopštiti, a neke se, doista, i ne mogu saopštiti, jer prevazilaze moć saopštavanja.

Dobro je odmah na početku istaći da je Masonerija sakramentalni sistem, koji ima, kao i drugi sakramenti, spoljašnju i vidljivu stranu. Ona se sastoji u njegovom ceremonijalu, doktrini i simbolima, koje možemo videti i čuti. Taj sistem ima isvoju unutrašnju, intelektualnu i spiritualnu stranu, koja se skriva iza ceremonijala, doktrine i simbola. Ona se otkriva samo onom Masonu koji je naučio da se služi svojom spiritualnom imaginacijom i koji može da ocenjuje realnost što leži iza vela spoljašnjeg simbola. Svako, naravno, može razumeti jednostavnije značenje naših simbola, naročito ako mu se objasne, ali on ipak može da ne shvati značenje sheme kao životne celine. Apsurdno je i pomisliti da je ovako široka organizacija kao što je Masonerija određena samo zato da uči odrasle ljude simboličnom značenju nekoliko jednostavnih graditeljskih alata, ili da usadi u nas takve elemente vrline kao što su umerenost i pravednost - deca u svakoj seoskoj školi uče se takvim stvarima - ili da ističe tako jednostavne principe morala kao što je bratska ljubav - to uči svaka crkva i svaka religija - ili kao što je ispomaganje, koje praktikuju isto toliko i ne-Masoni kao i mi, ili kao što je istina, kojoj se uči svako dete na majčinom krilu. Sigurno nije potrebno ni da postanemo članovi tajnog društva da bismo naučili da je Sveto Pismo izvor istine i pouke, ili da prođemo kroz veliku, izgrađenu ceremoniju Trećeg Stepena, samo zato da bismo naučili da nam svima valja umreti. Savez, čiji se rad opisuje kao "nauka", ili "kraljevska umetnost", sigurno ima neki viši cilj pred očima, od pukog pojačavanja praktikovanja socijalnih vrlina, koje su zajedničke svima i ni u kom slučaju nisu monopol Slobodnih zidara. Svakako nam, dakle, predstoji da se upoznamo s onim u čemu se taj viši cilj sastoji. Da ispitamo zašto je postignuće tog cilja vredno da se nazove naukom i da dokučimo šta zaista JESU te "misterije", koje nam naša doktrina obećava da ćemo na kraju dosegnuti, ako se dovoljno marljivo posvetimo tome da shvatimo čemu nas Masonerija može naučiti.

Saznavši, dakle, čime Masoneriju ne možemo smatrati, upitajmo se šta ona jeste. Ali pre nego što odgovorim na to pitanje, dopustite mi da vam pružim neke činjenice koje će vam omogućiti da bolje ocenite odgovor, kad ga formulišem. U svim periodima svetske istorije i na svakom delu zemaljske kugle postojali su tajni redovi i udruženja izvan službenih crkava, u svrhu poučavanja u onome što se zove "Misterija". To, drugim rečima, znači, da daju odabranim i spremnim duhovima izvesne istine o čovečijem životu, izvesne pouke o božanskim stvarima, o stvarima koje se tiču našeg spokojstva, o ljudskoj prirodi i ljudskoj sudbini. Bilo je nepoželjno da se to objavi gomili, koja bi ta učenja samo profanisala i upotrebila saopšteno ezoterično znanje za perverzne i možda zlokobne ciljeve.

U tim Misterijama se formalno poučavalo, kao što znamo, "na najvišim bregovima i u najnižim dolinama", čime se figurativno želelo reći da se poučavalo u najvećoj povučenosti i tajnosti i, drugo, da se poučavalo u složenim i jednostavnim oblicima. Opšte je, naravno, poznato da su postojali veliki tajni sistemi Misterija (nazvani u našim poukama "plemeniti graditeljski radovi", tj. dušograditeljski) na Istoku, u Haldeji, Asiriji, Egiptu, Grčkoj, Italiji, među Jevrejima, među muhamedancima i među hrišćanima, a mogle su se naći i među necivilizovanim afričkim rasama. Svi veliki učitelji čovečanstva: Sokrat, Platon, Pitagora, Mojsije, Aristotel, Vergilije, autor Homerovih spevova, veliki grčki tragičari, a zatim sv. Jovan, sv. Pavle i bezbrojna druga velika imena - bili su iniciani u Svete Misterije. OBLIK u kome se nauka saopštavala značajno se menjao prema razdoblju: ona se izražavala pod različitim velovima. No kako je poslednja istina za kojom Misterije u poučavanju idu uvek jedna te ista, uvek je predavana i samo se može predavati jedna te ista dokrina. Šta je ta doktrina bila i šta je još uvek,

posmatraćemo ovde u onoj meri u kojoj smo sposobni da o njoj govorimo i u meri u kojoj je Masonerija izražava. Za trenutak ću samo pomenuti da su iza svih službenih religijskih sistema na svetu i iza svih velikih moralnih pokreta i razvoja u istoriji čovečanstva, stajali, kako ih je sv. Pavle zvao, čuvari, odnosno "upravnici Misterija". Iz tog izvora došlo je na svet i samo hrišćanstvo. Od njih vodi poreklo velika škola kabalizma, taj čudnovati sistem tajni, usmeno predanje starih Jevreja, čiji je jak element uveden u naš masonski sistem. Iz njih su, takođe, potekla mnoga bratstva i redovi, kao što su npr. Veliki viteški redovi, Rozenkrojceri i Škola spiritualne alhemije. Napokon, iz njih je poteklo, takođe, u sedamnaestom veku, moderno spekulativno Slobodno zidarstvo.

Nemam nameru da u ovim izlaganjima prikažem genezu pokreta, koji se pojavio pre nekih 250 godina (naši rituali i ceremonije sastavljeni su oko 1700. godine). Može se samo tvrditi da je sam pokret prihvatio šturi ritual i elementarni simbolizam, koji je, u prošlim stolećima, upotrebljavan u vezi sa srednjevekovnim Graditeljskim cehovima, ali im je dao daleko punije značenje i daleko širi vidik. Zanatski cehovi - pa i moderna prijateljska udruženja - su oduvek imali običaj da oduhove svoje zanate i upotrebe alate svojih zanata da njima ukažu na neki jednostavni moral. Nijedan zanat, možda, nije prikladniji za takvu upotrebu od graditeljskog zanata. Ali gde god je cvala velika industrija, tu ćete naći tragove alegorisanja te industrije i način da se ta alegorija upotrebi za jednostavnu moralnu pouku onima koji su bili operativni članovi industrije. Poznat mi je, na primer, egipatski ceremonijalni sistem, star oko 5000 godina, koji uči isto što i Masonerija, ali izrazima preuzetim iz brodogradnje, umesto iz arhitekture. Izraze iz arhitekture upotrebili su tvorci moderne Masonerije i iz jednostavnog razloga što su bili pri ruci: upotrebjavali su se u izvesnim zanatskim cehovima koji su tada postojali. Drugi razlog bilo je njihovo izuzetno dejstvo i značaj sa gledišta simbolike.

Jedino što želim na ovom mestu da istaknem jeste da naš današnji sistem NE potiče iz davnina: nema direktnog kontinuiteta između nas i Egipćana, ili pak onih starih Jevreja, koji su gradili, za vreme vladavine kralja Solomona, izvesni hram u Jerusalimu. U Slobodnom zidarstvu JESTE vrlo stara samo spiritualna doktrina, koja se krije u graditeljskoj frazeologiji, jer je ta doktrina elementarni oblik doktrine, koja se učila u svim vremenima, bez obzira u kakvo je ruho bila zaodevana. Naša nauka, na primer, zna da je Pitagora bio više puta iniciran u različitim delovima sveta i da je postigao veoma mnogo u nauci. Danas se sasvim pouzdano zna da Pitagora uopšte nije bio Mason u našem današnjem smislu reči. Ali se isto tako sasvim pouzdano zna i to da je Pitagora bio veliki majstor u pogledu

poznavanja tajnih škola Misterija, a jedan mali deo njihovih doktrina je sačuvan kao svetinja za nas u našem masonskom sistemu.

Kakav su,dakle, cilj imali pred očima graditelji našeg masonskog sistema kad su ga izgrađivali? U običnim masonskim knjigama na to pitanje nećete naći odgovor koji bi vas zadovoljio. Zaista nema ničega dosadnijeg ni suvoparnijeg nego što su masonska literatura i masonska istorija, koje su obično posvećene razmatranju isključivo nebitnih stvari, koje se tiču spoljašnjeg razvitka Saveza i njegovog davnašnjeg izgleda. Potpuno im nedostaje ulaženje u njegovo životno značenje i bitnost. To je greška koja je u nekim slučajevima namerna, ali je još češće posledica nedostatka znanja i razumevanja, jer istinska unutrašnja istorija Masonerije nije nikad objavljena ni samom Savezu. Ima članova Saveza kojima je ona dobro poznata i koji u određenom trenutku mogu smatrati opravdanim da se postepeno objavi, na neki način, izvestan deo onoga što je poznato u užim krugovima. Ali pre nego što taj čas nastupi - i da bi Savez mogao bolje oceniti šta se može saopštiti - poželjno je, štaviše nužno, da se njegovi članovi potrude da saznaju značenje svoje institucije i da pokažu kako ozbiljno žele da u njoj manje gledaju sistem arhaičnih i površnih rituala, a više životnu stvarnost sposobnu da uđe u njihove živote i njima zavlada. Manje samo prijatan društveni rad, a više svet i ozbiljan metod inicijacije u najdublje istine života. Pisano je da će se "onome koji ima dati, a od onoga koji nema oduzeti i ono što ima". Ni Savezu ne preostaje drugo nego da sam, svojom vlastitom akcijom, odredi može li ući u sopstveno veliko nasledstvo. Ili će, propustivši da upozna i sačuva vrednost onoga što poseduje i dopustivši da se njegove Misterije vulgarizuju i profanišu, dovesti do toga da se njegova organizacija degeneriše, dođe na rđav glas i pređe u zasluženi zaborav, kakvu su sudbinu imali mnogi tajni redovi u prošlosti.

Ima znakova, međutim, o gotovo opštem porastu interesovanja, o pravoj želji za saznanjem spiritualne sadržine našeg masonskog sistema. Radujem se što mogu da pružim svojoj braći nešto svetlosti i nepotpun nacrt onoga što lično smatram da je prava svrha našeg rada, s namerom da ih jače zainteresujem za Red kome pripadaju i (što je još važnije) da pomognem kako bi Masonerija postala za njih jedan životni činilac, živa i ozbiljna stvarnost, a ne samo prijatan privezak socijalnom životu.

Da ukratko utvrdimo: Masonerija nam pruža, u dramskom obliku i dramskom ceremonijalu, jednu filosofiju ljudskog duhovnog života i jedan dijagram procesa regeneracije. Mi ćemo odmah videti da filosofija nije samo usaglašena sa doktrinom svakog religijskog sistema koji se uči izvan našeg Reda, nego da ona objašnjava, osvetljava i oštrije razgraničava osnovne doktrine, koje su zajedničke svakom religijskom sistemu na svetu, prošlom, ili sadašnjem, hrišćanskom, ili ne-hrišćanskom. Svetske religije,

iako sve pretenduju na to da uče istinu, izražavaju tu istinu na različite načine i mi smo pre skloni da istaknemo razlike, nego da gledamo na ono u čemu se one u svom učenju podudaraju. U nekim masonskim Ložama kandidat prvi put ulazi u ložinske prostorije praćen zveketom mačeva i glasovima kavge, da bi mu na taj način bilo saopšteno kako ostavlja zbrku i prepirku religijskih sekti spoljašnjeg sveta i prelazi u Hram gde braća borave zajednički, u jedinstvu misli pri pogledu na osnovne istine života, istine koje ne mogu dopustiti nikakve razlike, niti raskole.

Nevezana ni za jedan spoljašnji religijski sistem, Masonerija je upravo sinteza, konkordat, za ljude svih rasa, svih verovanja, svake sekte i njeni osnovni principi su zajednički svima njima i ne dopuštaju nikakva razlikovanja. "Kako bejaše u početku, tako i sada i u sve veke vekova". Zbog toga se od svakog Majstora Lože traži da se zakune da u sadržinu Masonerije (tj. u njena bitna učenja) nije moguće uneti ništa novo, jer ona sadrži minimum istine, a ipak po svemu dovoljan, kome niko ne može ništa dodati, niti ga može menjati i od koga ne može niko ništa oduzeti. Kako se Red zalaže za potpuno slobodu mišljenja svih ljudi, istinama koje on treba da pruži potpuno je "slobodan put KA" nama, prema našim ličnim sposobnostima da ih primimo. Naprotiv, onima na koje te istine ne apeluju, koji misle da mogu naći izdašniju filosofiju negde drugde, ostavljeno je na volju da budu "slobodni OD" njih i časni ljudi smatraće pre svojom dužnošću da se iz Reda povuku, nego da dopuste da se njihovim prisustvom narušava harmonija misli, koja treba da karakteriše Savez.

Učili smo da je primanje svakog Masona u Red "slikovito prikazivanje ulaska svih ljudi u ovu smrtnu egzistenciju". Razmislimo malo o tim pregnantnim rečima. Na ona vrlo uporna pitanja, koja se postavljaju svakom pojedinom misaonom duhu: šta sam? odakle dolazim? kuda idem? Masonerija daje izrazite i jasne odgovore. Svako je od nas, kazuje nam, došao iz onog mističnog "Istoka", večnog izvora svake svetlosti i života. Za naš se život tu kaže da je istrošen na "Zapadu" (tj. u svetu koji je antipodan našem prvobitnom domu i, pod okolnostima egzistencije, tako daleko od onih pod kojima smo bili i pod koje se vraćamo, kao što je Zapad daleko od Istoka po našem običnom računanju prostora). Zbog toga se svaki kandidat posle prijema nalazi u stanju tame, na Zapadu Lože. Time on simbolički ponavlja događaj svog stvarnog rađanja u ovaj svet , u koji ulazi kao slepo i bespomoćno detence i kroz koji će se, u svojim ranim godinama, ne znajući kuda ide, posle mnogo teturanja i nepravilnih koraka, posle mnogih skretanja sa prava staze i mnogih nevolja i nedaća, koje se zbivaju u ljudskom životu, na kraju uspeti, očišćen i prečišćen iskustvom, do bogatijeg života u večnom Istoku. Zbog toga na Učeničkom Stepenu pitamo: "Kao Mason, odakle dolaziš?". Odgovor, koji daje Učenik (tj. prirodan čovek sa nerazvi-

jenim znanjem) glasi: "Sa Zapada", jer on pretpostavlja da je njegov život poreklom iz ovoga sveta. Ali na Majstorskom Stepenu, koji je viši, odgovor glasi da dolazi "sa Istoka", jer se tada pretpostavlja da je Mason toliko proširio svoja znanja da sad zna da pravi izvor života nije "na Zapadu", nije u ovom svetu. Egzistencija na ovoj planeti je samo prolazan boravak, koji se troši na traženje "pravih tajni" , poslednjih realnosti života. I kao što se duh mora vratiti Bogu koji ga je dao, tako se i on sad vraća iz ovog vremenskog sveta "nepravih tajni", onom Istoku iz koga je prvobitno došao.

Kao što primanje svakog kandidata u Ložu pretpostavlja njegovu pređašnju egzistenciju u svetu van Lože, tako i naša doktrina pretpostavlja da je svaka duša, koja je rođena u ovom svetu, bila u nekom prethodnom stanju života i da je odande došla ovamo. Živela je negde pre nego što je ušla u ovaj svet: živeće negde kad ode odavde, jer je ljudski život samo parenteza usred večnosti. Ali, ulazeći u ovaj svet, duša nužno mora da uzme na sebe materijalni oblik: drugim rečima, ona uzima na sebe fizičko telo, da bi bila sposobna da uđe u veze sa fizičkim svetom i vrši funkcije, koje joj pripadaju u toj delimičnoj fazi njenog životnog toka. Je li potrebno da kažem da je fizički oblik, u koji nas je zaodenuo Tvorac na ulasku u ovaj svet i koji ćemo svi sa sebe skinuti kad napustimo Ložu ovog života, predstavljen među nama masonskom keceljom? To naše smrtno telo, taj veo od mesa i krvi, koji zaodeva našu unutrašnju dušu, to je stvarna "značka nevinosti", zajednička "traka prijateljstva" , čime je Veliki Neimar sve nas ukrasio: to ljudsko telo je onaj znak, koji je "stariji i plemenitiji od svakog drugog znaka bilo kog drugog Reda koji postoji". I premda je to samo raspadljivo telo u poređenju sa onim neraspadljivim, koje obećava kao nasledstvo Onaj koji traje doveka, ne zaboravimo nikad da, ako ne učinimo ništa što sramoti taj znak od mesa, kojim nas je Bog sve obdario, ni taj znak neće nas nikada osramotiti.

Braćo, stavljam vam u srce da smatrate svoju kecelju jednim od najskupocenijih i najrečitijih simbola, koje vam vaš Red može dati. Setite se da je, kad ste je prvi put nosili, bila komad čiste bele jagnjeće kože, amblem čistote i nevinosti, koje uvek doživljavamo kao svojstva jagnjeta i novorođenčeta. Setite se da ste je prvo nosili sa uzdignutim krilom, pa je tako dobila znak petougla, označavajući pet čula pomoću kojih ulazimo u veze sa materijalnim svetom oko nas (naših "pet tačaka prijateljstva" s materijalnim svetom). Isto tako znači, trouglastim gornjim delom, u vezi sa četvorouglastim donjim delom, da je ljudska priroda kombinacija duše i tela. Trostrani amblem na vrhu, dodat četvorouglastom amblemu koji je dole, čini savršen broj sedam. Jer, kako je pisano u jednoj staroj jevrejskoj doktrini s kojom je Masonerija usko povezana: "Bog je blagoslovio i ljubio broj sedam više nego sve stvari pod Svojim prestolom". To će reći da je čovek,

sedmostruko biće, najmilije od svih Tvorčevih dela. Odatle dolazi da Loža ima sedam glavnih oficira i da se za potpunost Lože traži prisustvo sedmoro braće - premda je dublje značenje ove izreke u tome da pojedinac, zbog svoje sedmostruke konstitucije, "SAM SOBOM čini potpunu Ložu", samo ako hoće da sebe upozna i da pravilno analizira svoju prirodu.

Svakome od nas, takođe, od rođenja su date tri male svetlosti, pomoću kojih možemo da osvetlimo Ložu o sebi samima. Jer "Sunce" simbolizuje našu spiritualnu svest, više aspiracije i emocije duše. "Mesec" označava naš razum, ili intelektualne sposobnosti, koje (kao što Mesec reflektuje sunčevu svetlost) treba da reflektuju svetlost koja dolazi od više spiritualne sposobnosti i prenosi je u naše svakodnevno ponašanje. "Majstor (Starešina) Lože" je simboličan izraz za jačinu volje čovekove, koja ga osposobljava da bude gospodar svoga života, da upravlja svojim radnjama i obuzdava impulse svoje niže prirode, upravo kao što udarac čekića Starešine upravlja Ložom i poziva braću pod njegovom upravom na red i poslušnost. Uz pomoć te tri male svetlosti u nama, čovek je sposoban da shvati šta znači, opet simbolički, ono što se zove "oblik Lože", tj. način na koji je njegova vlastita ljudska priroda složena i sačinjena: dužinu, širinu, visinu i dubinu svoga bića. Uz njihovu pomoć, takođe, on će shvatiti da je on sam, njegovo telo i njegova duša, "sveto tle" na kome treba da sagradi oltar svog vlastitog spiritualnog života, oltar koji on neće dozvoliti da se uprlja nikakvim "gvozdenim alatom", nikakvom navikom u mišljenju koja ponižava, niti takvim vladanjem. Pomoću njih, takođe, on će zapaziti kako je Tvorac upotrebio Mudrost, Snagu i Lepotu, kao tri velika potporna stuba u zgradi svog vlastitog organizma. I, najzad, pomoću njih će razabrati da postoje mistične "lestve sa bezbroj prečaga ili stepenica", tj. da postoje bezbrojne staze, ili metodi, koje vode ljude gore, prema spiritualnoj Svetlosti koja nas sve okružuje, u kojoj živimo, u kojoj se krećemo i postojimo. No, razabraće da je najveći od ta tri glavna metoda onaj koji ih sve obuhvata i najviše nas primiče nebu: Ljubav, kojom, kad je njome u punoj meri obuzet, po vrlini sličan Bogu, Mason dostiže vrhunac svog ispovedanja. Taj vrhunac je sam Bog, čije ime JESTE Ljubav.

Ne mogu dovoljno da naglasim činjenicu, braćo, da ono što se govori o Loži, u našim ritualima i poukama NIJE zgrada u kojoj se sastajemo. Zgrada je samo simbol, alegorijski veo koji skriva još nešto. "Ne znate li" - kaže veliki posvećenik sv. Pavle - "da ste VI hramovi Svevišnjega i da Duh Božji stanuje u VAMA?" Stvarna Loža, o kojoj se govori u našim ritualima, jesu naše vlastite pojedinačne ličnosti i ako tumačimo našu nauku u svetlu te činjenice, naći ćemo da ona otkriva čitav jedan nov pogled na svrhu našeg Saveza.

Kad inicirani opaše kecelju, smešta se u S.I. (severo-istočni) ugao. Time treba da nauči da je njegovim rođenjem na ovaj svet kamen temeljac njegovog spiritualnog života pravo i istinski u njega samog položen i usađen i stavlja mu se u dužnost da ga razvija, da dalje na njemu gradi. Dve staze su mu otvorene na tom stepenu: staza svetlosti i staza tame, staza dobra i staza zla. S.I. ugao je mesto koje simbolično odvaja jednu od druge. U simboličnom jeziku S. uvek znači mesto nesavršenstva i nerazvijenosti. U stara vremena tela samoubica, napuštene i nekrštene dece pokapala su se na severnoj, ili nesunčanoj strani porte. Mlađim članovima Saveza dodeljeno je sedište na severu, jer ono, simbolično, predstavlja stanje duhovno neprosvećenog čoveka: početnika, u kome se duhovna svetlost, u njemu latentna, nije još uvek podigla iznad horizonta svesti i nije raspršila oblake materijalnih interesa i impulse nižeg i čisto čulnog života. Inicirani koji je smešten u S.I. uglu može videti,dakle, da je na jednoj njegovoj strani staza koja vodi večnoj svetlosti Istoka, a na drugoj strani staza duhovne tame i neznanja, na kojoj može ostati, ili zalutati. To je parabola o dvema stazama života, otvorenim svakome od nas: na jednoj strani staza sebičnosti, materijalnih želja i čulnog mekuštva, intelektualnog slepila i moralnog zastoja, a na drugoj strani staza morala i duhovnog napretka. Idući njome, čovek može da ukrasi i uredi Ložu u sebi samom, s ornamentima i dragocenostima i neprocenjivim priborom pravog znanja, a to može da posveti, u svim svojim akcijama, službi Bogu i svojim bližnjima. I znajte da su od tih dragocenosti jedne nazvane pokretnim i prenosivim, jer, kad su izložene u našim životima i prirodama, njihov se uticaj prenosi i saopštava drugima i pomaže da se podignu i ulepšaju životi naših bližnjih. Druge su nepokretne, jer su stalno učvršćene i usađene u korenu našeg bića i čine doista sirov materijal, koji nam je poveren da ga iz haosa i sirovosti pretvorimo u pravi i istinski oblik.

Ceremonija našeg prvog stepena jeste, dakle, brzo i sveobuhvatno prikazivanje ulaska svih ljudi, prvo, u fizički život i, drugo, u duhovni život. I kao što čestitamo kad se dete rodi na svet, tako primamo aklamacijom kandidata za Masoneriju, koji, simbolično, traži svoje duhovno ponovno rođenje. Tako nastojimo da dostignemo ono što je pisano o radosti koja postoji među anđelima nebeskim nad svakim grešnikom koji se kaje i okreće prema svetlosti. Prvi stepen je, takođe, naročito stepen prijave, samodiscipline i čišćenja. On odgovara onom simboličnom čišćenju, koje nalazimo u tajni krštenja. Ono je, u crkvama, da tako kažem, prvi stepen u religioznom životu i vrši se, kako dolikuje, u krstionici, blizu ulaza u crkvu, kao što se i sam akt vrši na ulazu u duhovno napredovanje. Jer nama je takvo inicijalno čišćenje i prečišćavanje potrebno. Kao što je lepo napisao jedan saradnik u Savezu:

Duše silaze, to jedva ljudi znaju,
Nage, da se nastane u zemnom gradu
Il' odeću skinu, pa putuju nage.
S prevrnutim odelom tu ulazimo,
S iskrivljenom obućom, pa uskupimo
Što se ne skida bez mnogo snage.
Stoga to očisti, sve suvišno svuci,
Molim te, Meštre, pre neg' stupi koji
U tvoje odaje svete. I obuci
Nas ruhom što se prvosveštenstvu kroji.

(A.E. Waite: "Strange Houses of Sleep")

U školama Misterija, kad su aspiranti na viši život želeli da napuste spoljni svet i uđu u hramove, ili svetilišta inicijacije, dugi periodi su bili određeni da se praktično postigne ono što je ukratko sabrano u našem Prvom Stepenu. Znamo da je sedam, ili više godina bio normalan period, premda je bilo dovoljno i manje u vrednim slučajevima. Najstrožiji ispiti u disciplini , čistoti i uravnoteženosti tražili su se pre nego što je neofit bio pušten dalje, a uspomena na te ispite sačuvana je u našem radu, kad kandidata vodimo dvojici nadzornika i kad ga podvrgavamo samo formalnom ispitivanju sposobnosti. Jer je nemoguće danas, kao što je bilo nemoguće i u stara vremena, da jedan čovek, bez čišćenja i ispitivanja, dostigne visine moralnog savršenstva i duhovne svesti, što je tada bilo, kao i sada, meta i cilj svih škola Misterija i svih tajnih redova. Potpuna čistota tela, najveća čistota duha apsolutno je bitna da bi se postigle stvari od velike i odlučujuće važnosti. Psalmist kaže (a setite se da su Psalmi bili svete himne, koje su se upotrebljavale u Jevrejskim Misterijama) : "Ko će izaći na goru Gospodnju? I ko će stajati na svetom mjestu njegovu? U koga su čiste ruke i bezazleno srce". Zbog toga nosimo bele rukavice i kecelje, kao ambleme da smo očistili svoja srca i oprali svoje ruke u nevinosti. I naš sveti Patron, sv. Jovan uči: "Onaj koji se tako u Njega uzda, čisti se kao što je i On (tj. Gospod koga traži) čist". Jer onaj koji nije čist telom i duhom, onaj koji je rob strasti i želja, ili materijalnih interesa ovoga sveta, taj je već zbog same svoje nečistoće sprečen u napredovanju. Ništa nečisto, ili što prlja čoveka, kaže nam se, ne može ući u kraljevstvo. Stoga se kaže našim kandidatima, ako imaju "novaca, ili metala sa sobom", da su u tom slučaju predmet fizičke privlačnosti, ili duševne prljavštine, da se njihova stvarna inicijacija u više stvari, kojih je naša ceremonija samo dramatičan simbol, mora odložiti i ponovo izvoditi, sve dok se ne očiste i ne spreme za napredovanje.

Posle čišćenja dolazi razmišljanje i prosvećivanje, a to je specijalni predmet Drugog Stepena. Nekad je kandidat za Misterije, osposobivši svoj duh, posle duže discipline i čišćenja, da stekne potpunu vlast nad njegovim strastima i njegovom nižom fizičkom prirodom, napredovao, kao što i danas treba da napreduje, do proučavanja svojih unutrašnjih sposobnosti. Da razume nauku o ljudskoj duši, da tačno prati te sposobnosti pri njihovom razvoju od elementarnog stanja, pa sve dok ne sazna da se one vezuju sa samim Božanstvom i da se u Njemu završavaju. Tajne njegove duhovne prirode i principi intelektualnog života na tom stepenu postepeno se razotkrivaju pred njegovim pogledom. Tako ćete shvatiti, braćo, da P. (pomoćnički) stepen, za koji često smatramo da nije zanimljiv, u stvari slikovito predstavlja dugi tok ličnog razvitka, koji traži najdublje poznavanje mentalne i psihičke strane naše prirode. On sadrži u sebi ne samo čišćenje uma i vlast nad njim, nego i potpuno shvatanje naše unutrašnje konstitucije, skrivenih misterija naše prirode i spiritualne psihologije. Baš na tom stepenu je naša pažnja usmerena na činjenicu da je Mason, koji je na tom stepenu uznapredovao, sposoban da otkrije sveti simbol, koji je smešten u središtu zgrade i koji aludira na V.G.U. (Velikog Graditelja Univerzuma).

Bez sumnje, često smo se pitali šta znači ta izreka i šta taj simbol sadrži. Treba li da ponovim da građevina na koju se tu aludira nije zgrada u kojoj se sastajemo, nego da smo to mi sami. Da je sveti simbol u središtu tavanice i poda tog spoljašnjeg hrama samo simbol onoga što postoji u središtu nas samih, odnosno onoga o čemu je Hrišćanski Majstor govorio kad je proklamovao: "Kraljevstvo nebesko je u vama." - da u dubinama našeg bića, skriven iza teškog vela čulnosti i niske prirode, počiva taj životni i besmrtni princip, za koji se kaže "da aludira" na V.G., jer nije ništa drugo do iskra samog Boga koji je u nama. Iznad starih hramova Misterija bila je napisana zapovest: "Čoveče, spoznaj samog sebe i spoznaćeš univerzum i Boga". Srećan je, dakle, Mason koji je toliko očistio i razvio svoju prirodu da je upoznao u svoj njegovoj punoći značenje "svetog simbola" Drugog Stepena i našao Boga izvan sebe i u sebi. Ali u cilju nalaženja "savršenih ulaza" ka toj tajni (a negde nam se kaže da je "put prav, a vrata uska i malo je onih koji ih nalaze"), opet se u našoj nauci ističe nužnost potpune moralne ispravnosti, najveće tačnosti u mišljenju, reči i delu, kao što pokazuje primer strogog pridržavanja simboličkih principa uglomera, libele i viska.

Ovde opet simbolika našeg rada postaje izvanredno duboka i zanimljiva. Onaj ko želi da se uzdigne do visine svog vlastitog bića, mora prvo zdrobiti i razapeti svoju nisku prirodu i niske sklonosti. On mora silom stupiti na put koji je inače opisan kao put Krsta. Krst je naznačen rasporedom radnog alata (koji, kad se složi, čini krst), a "put" je sadržan u skrupuloznom izvođenju svega što znamo da taj radni alat znači. Usavršavajući svo-

je vladanje, boreći se protiv svojih prirodnih sklonosti, kandidat prerađuje sirovi kamen svoje prirode u savršenu kocku. Ovde bih vas zamolio da priznate, takođe, kako i sama ta kocka sadrži tajnu, jer, razvijena, i sama znači i čini krst.

Unutrašnji razvitak, koji je simbolizovan u drugom stepenu, slikovito je prikazan spuštanjem trouglastog krila kecelje na donji pravougaoni deo. Ovo je ekvivalentno ritualu konfirmacije u hrišćanskim crkvama. To znači "napredovanje koje smo učili u nauci", ili, drugim rečima, da je viša priroda čovekova, simbolizovana trojstvom duha, sišla u njegovu nižu prorodu i sada je prožima. Za to vreme je, dok je bio u stanju neznanja i moralnog slepila, duhovni deo njegove prirode je, takoreći, samo lebdeo nad njim - on nije bio svestan njegovog prisustva u svom sastavu. Ali sada, pošto je saznao za njegovo postojanje, sviće mu sa visine i njegov plemenitiji deo silazi u njegovu nižu prirodu, osvetljavajući je i bogateći.

Sada čovek koji se tako razvija ubrzo postaje svesniji teškoća svog zadatka, osetljiviji na smetnje koje život spoljašnjeg sveta stavlja na put duhovnog života. Ali on je naučio da hrabro i mudro istraje, da razvija "sa žarom i marom" ono što je u njemu najuzvišenije. Ispitujući samog sebe, tj. ulazeći u to "predvorje" kontemplacije, koje, kao kakve zavojite sepenice, vodi u Svetinju nad Svetinjama u njegovoj unutrašnjosti, on saznaje i to da teškoće i smetnje koje se pojavljuju na putu Večna Mudrost upotrebljava kao nužno sredstvo za razvoj latentnog i potencijalnog dobra u njemu. Dalje saznaje da, kao što se sirovi kamen može učiniti četvorouglastim i savršenim samo obradom i glačanjem, tako se i on sam može usavršiti samo mukom i trpljenjem. On vidi da teškoće, nevolje i progoni služe za korisnu svrhu. To su njegove "nadnice" i on uči da ih prima "bez predomišljanja i nepoverenja, znajući da su upravo njemu namenjene i, zahvaljujući poverenju koje ima u puno poštenje" Poslodavca koji ga je poslao u ovaj daleki svet da spremi materijal za gradnju hrama u nebeskom gradu. I kao što naročiti znak tog stepena upućuje, on nastoji da ispita i razotkrije svoje srce, da odbaci od njega svaku nečistotu i stoji, kao Džošua, moleći da se dnevna svetlost širi od njega, sve dok potpuno ne uništi svoje unutrašnje neprijatelje i svaku smetnju svom potpunom razvitku.

Aspirant koji uznapreduje u radu oko samousavršavanja na koje P. stepen aludira, odlazi sa S. strane Lože, strane tame i nesavršenstva, i sada stoji na S.I. strani, u podnevnoj sunčanoj svetlosti moralnog osvetljenja (koliko već može prirodan čovek da ga ima). No još uvek je daleko od punog ostvarenja sebe samog i od misterija svoje prirode, do čega može doći duhovni adept (potpuni čovek), ili Majstor. Pre nego što to postigne, preostaje mu "poslednje i najveće iskušenje", pomoću koga jedino može doći do velike utehe i upoznati se sa vrhovnim stvarnostima egzistencije. Tamo

gde su se uvek učile velike Misterije, ono što se ceremonijalno izvodi na našem Trećem Stepenu nije bilo čisto simboličko prikazivanje kao što je kod nas, nego stvarno, životno iskustvo najstrožijeg karaktera: nešto što se teško može učiniti razumljivim, ili bar verovatnim onima kojima predmet nije poznat. Stoga to samo pominjem, primećujući jedino da se tu ne misli na fizičku smrt i samo se u tom pogledu naša ceremonija slaže sa simbolizovanim iskustvom. Ako, naime, pomno pratite ceremoniju uzdizanja, videćete, premda se sasvim razgovetno pominje telesna smrt, da takvu smrt treba uzeti samo kao simbol za drugu vrstu smrti, jer se kandidat, možda, povratio u svoje pređašnje svetovne okolnosti i materijalne udobnosti, kao i da se njegovo zemaljsko masonsko napredovanje ne pokazuje završenim na tom stupnju. Sve što se zbilo na Trećem Stepenu znači da je simbolički prošao kroz veliku i uočljivu promenu: ponovno rođenje, ili regeneraciju čitave svoje prirode. Bio je "posejano raspadljivo telo" i, snagom samodiscipline i samorazvitka kroz koje je prošao, niklo je u njemu "neraspadljivo telo" i smrt je progutana u pobedi koju je on sam nad sobom izvojevao. Katkad se bojim da suviše očigledno izlaganje amblema i nakita smrti u našim Ložama može stvoriti pogrešan utisak da je smrt na koju aludira treći stepen samo fizička promena koja čeka sve ljude. No, tu se misli na jedno mnogo dublje značenje. Mason koji zna svoju nauku zna da je telesna smrt samo prirodan prelaz od koga nema potrebe da se boji. On takođe zna da će, kad za to dođe pravi čas, taj prolaz biti dobrodošao odmor od tamnice ovoga sveta, od zatvoru slične smrtne ljuske i od dnevnih tereta koji prate egzistenciju na toj nižoj ravni života. Jedino čega se boji kad taj čas dođe, jeste da možda nije slobodan od onih "mrlja lažljivosti i sramote", od onih nesavršenosti svoje prirode, koje bi mogle odložiti njegovo docnije napredovanje. Ne! Smrt na koju Masonerija aludira, služeći se analogijom telesne smrti i pod velom podsećanja na nju, jeste smrt nižeg čoveka u samom čoveku za njegova života, na koju sv. Pavle podseća kad nas uverava: "Svaki dan umirem". Pre nego što dosegne visine, aspirant mora preći preko groba, ne svog mrtvog tela, nego svog nižeg ja. Tu se misli na ono potpuno požrtvovanje i razapinjanje sebe samog, koje je, kako sve religije uče, bitan preduslov da se duša može uzdići u slavi "od figurativne smrti do ponovnog ujedinjenja sa drugaricama u svom pređašnjem mukotrpnom radu" ovde i u nevidljivom svetu. Savršena kocka mora proći kroz metamorfozu Krsta. Duša mora dobrovoljno i svesno proći kroz stanje najveće bespomoćnosti, iz koje je nijedna zemaljska ruka ne može spasiti. Ako neka ljudska pomoćna ruka pokuša da je iz nje izbavi, pri hvatu će samo kliznuti: sve dok napokon ne siđe odozgo sa Prestola sama Božanska Pomoć i "lavljim hvatom" svemoćne snage ne izdigne vernu i regenerisanu dušu do ujedinjenja sa sobom u zagrljaju izmirenja i stapanja u jedno.

U svim školama Misterija , kao i u svim velikim religijama sveta, postignuće malopre opisanog duhovnog cilja prikazivalo se, ili učilo pod velom tragične epizode, analogne onoj našeg Trećeg Stepena. U svakoj od njih aspirant je učio da treba da imitira smrt Majstora u svojoj vlastitoj ličnosti. U Masoneriji taj arhetip je Hiram Abif, ali treba objasniti da nema nikakve istorijske osnove za legendu o Hiramovoj smrti. Cela priča je simbolična i namerno je izmišljena za simbolične svrhe našeg učenja. Ako je bliže ispitate, opazićete kako postoji očigledna korespondencija između te priče i priče o smrti Hrišćanskog Majstora ispričane u jevanđeljima. Nepotrebno je reći da će Mason koji shvata značenje ove poslednje shvatiti i onu prvu i skrivenu aluziju, koju ona sadrži. U jednom slučaju Majstor je razapet između dva razbojnika, u drugom je ubijen između dva nitkova. U jednom slučaju javlja se jedan razbojnik koji se kaje i drugi koji se ne kaje. U drugom imamo zaverenike, koji svojevoljno priznaju krivicu i prašta im se i druge, koji su proglašeni krivim i smaknuti, dok moralne i duhovne pouke, koje se mogu izvesti iz tih priča jedne drugima odgovaraju. Kao što svaki hrišćanin uči da u životu treba da se ugleda na život i smrt Hristovu, tako i svakog Masona treba "načiniti takvim da predstavlja jedan od najsjajnijih karaktera koji se spominju u našim analima". Ali kako su anali Masonerije sadržani u Svetom Pismu i nigde drugde, lako je uvideti gde je taj karakter na koji se aludira. Kako uči veliki autoritet i u Misterije inicirani sv. Pavle, mi možemo doći do Majstorova uskrsnuća samo ako se "saobrazimo Njegovoj smrti" i mi "moramo s Njime umreti, ako nam valja slično Njemu ustati". Pomoću te saobraznosti, pomoću individualne sposobnosti da podražavamo Velikog Majstora u Njegovoj smrti, postali smo vredni izvesnih "tačaka prijateljstva" s Njim: jer "pet tačaka prijateljstva" trećeg stepena jesu pet rana Hristovih. Trogodišnja služba Hrišćanskog Majstora završila se Njegovom smrću, a to podseća na tri savezna stepena, koji se takođe završavaju u mističnoj smrti masonskog kandidata, za kojom sledi ustajanje, ili uskrsnuće.

Ime Hiram Abif znači na hebrejskom "učitelj (Guru, ili prosvećeni) od Oca": činjenica koja vam može još više pomoći da saznate skriveni cilj učenja. Pod imenom Hiramovim, dakle, i pod velom alegorije, vidimo aluziju na drugog Majstora. To je onaj Majstor, onaj Stariji Brat na koga se aludira u našim poukama, "čiji karakter mi čuvamo, bio on prisutan, ili odsutan", tj. bio On prisutan u našem duhu, ili ne bio, i u pogledu na koga mi "prihvatamo odličan princip, ćutnju", da ne bi ponekad, ako se među nama nađu takvi koji su odgojeni u nekoj nehrišćanskoj veri, pominjanje imena Hrišćanskog Majstora možda nekoga uvredilo, ili izazvalo prepirku.

Da bi se slikovito prikazalo napredovanje kandidata na tom stepenu njegovog razvoja, kecelja je više izrađena. Ukrašena je svetloplavim rubom

i ružicama, što znači da neka svetlost viša od prirodne sada prožima njegovo biće i zrači iz njegove ličnosti. Divljina prirodnog čoveka sada cveta kao ruža u cveću i krasoti, što pripadaju njegovoj regenerisanoj prirodi. Na drugoj strani kecelje vide se dva stuba svetlosti, koja silazi odozgo, zračeći u dubine celog njegovog bića i završavajući se sedmostrukim kitama, koje slikovito predstavljaju sedmostruki prizmatični spektar supernalne Svetlosti. On je sada svoj gospodar, pravi Majstor, sposoban da upravlja ložom koja je u njemu. I kako je prošao kroz tri stepena čišćenja i samousavršavanja i kako je radio uglomerom i libelom i doveo u ravnotežu svoju trostruku prirodu tela, duše i duha, on nosi, pošto je postao Majstor, i trostruko T, koje ima oblik libele, ali i jevrejski oblik Krsta. Ta tri krsta na kecelji odgovaraju trima krstovima Kalvarije.

Ako saberemo smisao onoga što uče ta tri stepena jasno izlazi da je kandidat od stepena do stepena vođen iz starog u sasvim novi život. On započinje svoju masonsku karijeru kao prirodan čovek. Završava je, pomoću njene discipline, kao regenerisan, savršen čovek. Da bi postigao tu promenu, tu svoju metamorfozu, učio je prvo da čisti i potiskuje svoju čulnu prirodu ; zatim da čisti i razvija svoju mentalnu prirodu i najzad, potpunim napuštanjem svog starog života i gubljenjem duše radi njenog spasa, on ustaje iz mrtvih kao Majstor, pravi usavršen čovek, sa širom svešću i sposobnostima, kao Velikom Neimaru upotrebljiv instrument u Njegovom planu obnove Hrama palog čovečanstva, sposoban da uvede i unapredi i druge ljude da sudeluju u istom velikom poslu.

To je - reč je o evoluciji čoveka u nadčoveka - uvek bila svrha starih Misterija i to je stvarna svrha moderne Masonerije. Nisu joj svrha socijalna i karitativna dela, kojima se tolika pažnja poklanja, nego unapređenje duhovne evolucije onih koji žele da usavrše svoju prirodu i da je preobraze tako da bude Bogu sličnija. I to je definitivna nauka, kraljevska umetnost, koju svaki od nas može sprovesti u život. Jer ući u Savez radi neke druge svrhe, osim da se proučava i sledi ta nauka, znači pogrešno shvatiti njegovo značenje. Odatle sledi da niko ne treba da zatraži pristup u Masoneriju dok ne primi za to podstrek iz najveće dubine svog srca, kad ono postane gladno svetlosti nad problemom svoje prirode. Svi smo mi nesavršena bića, svesna nečega što nam nedostaje, a što bi nas načinilo onim što bismo, u svojim najboljim momentima, istinski želeli da budemo. Šta nam to nedostaje? "Šta je izgubljeno?" Odgovor glasi: "Prave tajne Majstora", istinsko znanje o sebi, svesno ostvarenje svojih božanskih mogućnosti.

Prava suština masonske nauke sastoji se u tome da svi ljudi na ovome svetu traže nešto u svojoj prirodi što su izgubili , ali da se, uz prigodnu pouku, trpljenjem i marljivošću, mogu nadati da će to naći. Njena filosofija uči da je taj vremenski svet antipod drugog i stvarnijeg sveta, odakle smo

prvobitno došli i u koji svoj povratak možemo ubrzati učeći se samospoznaji i samodisciplini tako kako to naša nauka naglašava. Ona uči da je ovaj svet mesto gde se sprema simbolično kamenje i drvena građa, "tako daleko" od onog mističnog Jerusalima, gde će se jednog dana naći na okupu i, kolektivno, sačinjavati taj hram, koji se upravo sada gradi bez ruku i bez buke, ili pomoću metalnog alata. A ovaj svet, stoga što je za nas samo jedan privremen prolaz, jeste nužno svet senki i samo "nepravih tajni", sve dok se ne osposobimo da naučimo nešto o "pravim tajnama", nešto o živim stvarnostima, koje vire i žive u skrovištu iza spoljašnje pojave stvari, pošto smo se prethodno uzdigli, ne samo simbolično, nego stvarno, u karakteru, znanju i svesti, do uzvišenog stepena Majstora. Svaki ljudski život, koji se rodio u mističnom "Istoku" i koji boravi u ovom svetu, koji je za nas "Zapad", mora se vratiti opet svome izvoru. Da navedem opet stihove brata koga sam već citirao:

Naša duša od Istoka do Zapada putuje;
Na mnogo gorkih izvora svoju žeđ utažuje;
U krčmama rad gošćenja zastane u prolazu
Pa svoj teret uzme, s mukom put prevaljuje
Natrag sunca izlazu.

Masonerija hoće, pomoću jednog niza dramskih prikazanja, da snabde one koji nastoje da otkriju njen smisao i da se koriste napomenama koje ona daje u alegoričnom obliku, primerom i uputstvima kojima se naš povratak "Istoku" može ubrzati. Ona se ne odnosi ni na kakvu svetsku arhitekturu, nego na arhitekturu duhovnog života. Ona nije po sebi nekakva religija, nego pre dramatizovani i pojačani oblik religioznih procesa, koje ističe svaki religijski sistem na svetu. Jer nema religije koja ne daje pouke o potrebi telesnog čišćenja u smislu našeg prvog stepena. Nema religije koja ne naglašava ono što uči drugi stepen: da je umni, duhovni i moralni razvitak bitan i da vodi otkriću izvesnog tajnog središta "gde istina prebiva u punoći". Dalje, da je to središte "tačka u krugu" naše prirode, od koje nijedan čovek niti Mason ne može nikada zastraniti, jer je to u nama latentno kraljevstvo božansko, čiji smo ulaz do sada promašivali. Nema nijedne religije, koja ne insistira na vrhovnoj pouci o samopožrtvovanju i o mističnoj smrti stvari ovoga sveta, koju tako slikarski portretiše naš treći stepen. Nijedne koja ne ukazuje na to da se u času najveće tame svetlost prvobitnog božanskog zraka u nama nikada ne gasi i da će nam, uz pomoć vernosti toj svetlosti, uz pomoć strpljenja i istrajnosti, vreme i prilike povratiti "prave tajne", poslednje istine o stvarnosti naše prirode. Mi smo ovde, uči Masonerija, kao u ropstvu kod vođa vavilonskih i u nekoj tuđoj zemlji i naša nauka nam kazuje istinu kad veli da najbogatije harmonije ovog života nisu

ništa u poređenju sa pesmama Siona. Pa i onda kad su nam data najviša odličja koja nam ovaj svet, ili Savez mogu pružiti, kaže da bi bilo bolje da naša desnica izgubi svoju spretnost i da bacimo iluzorno blago ovog prolaznog sveta iza leđa, nego da u svom radu zaboravimo na Jerusalim, koji leži iza tog sveta.

Naša nauka je namerno zaodevena u alegoriju i simbol i njen dublji smisao ne javlja se na površini samog rituala. To je delimično u saglasnosti sa samim ljudskim životom i svetom u kome živimo, koji su i sami tek alegorije i simboli drugog života i vela drugog sveta. Delimično je to urađeno namerno, kako bi samo oni kojima je duh smeran i razuman mogli prodreti u skrivenije značenje Savezne doktrine. Dublje tajne masonerije, slično kao i dublje tajne života, teško su zastrte i vrlo brižljivo skrivene. One su skrivene u nekom velikom skrovištu , ali onaj koji o njima nešto zna, zna i to da su "mnoge i dragocene" i da su otvorene samo onima, koji rade po uputstvima naših pouka: "Traži i naći ćeš. Išti i dobićeš. Kucaj i otvoriće ti se". Traženje može biti dugo i teško, ali velike stvari ne stiču se bez napora i traženja. No, može se tvrditi da za kandidata koji je "prikladno spremljen" (u mnogo punijem smislu nego što ga mi obično pridajemo tom izrazu) postoje vrata koja vode od Saveza i koja će se, ako se zakuca, pouzdano otvoriti i pustiti ga na mesta i do znanja za koja on sada slabo mari. I na onoga koji hoće da uđe u veće inicijacije primenjuje se isto pravilo kao ono koje je simbolički predstavljeno kod njegovog prvog ulaza u Red, samo što ovoga puta to više neće biti simbol, nego stvarna činjenica. On će naći, verujem, da prema njemu uvek stoji goli mač koji mu preti i da mu oko vrata još uvek visi konopac. Opasnost, zaista, čeka kandidata koji srlja, naglavce i u stanju moralne nespremnosti, u dublje misterije svoga bića, koje su zaista "ozbiljne, svečane i bude srahopoštovanje". S druge strane, za onoga koji je jednom stupio na stazu svetlosti, vraćanje natrag znači moralno samoubistvo.

I sada, braćo, da završim ovaj kratki i nepotpuni pregled dubljeg značenja i svrhe našeg Saveza s molbom da ono o čemu smo sada govorili pomogne nekima od vas pri pokušaju dalje obnove one svetlosti koja je, u svako doba, najjača želja naših srca. Zavisi od nas samih da li će Masonerija ostati za nas ono što ona na svojoj spoljašnjoj strani i površini pokazuje da jeste: samo niz simboličkih rituala, ili ćemo dopustiti da ti simboli uđu u naše živote i postanu u njima stvarnost. Kroz kakve god formalnosti da smo prošli u vezi sa svojim primanjem u Red, ne može se reći da smo "pravilno inicirani" u Masoneriju sve dotle dok smatramo Savez samo slučajnom okolnošću socijalnog života i dok postupamo s njegovim ceremonijama samo kao sa ritualima neke arhaične i površne prirode. Savez je, kao što sam već napomenuo, dat svetu iz još tajnijih izvora, kao veli-

ki eksperiment i sredstvo milosti i kao vrlo povoljna prilika za one koji su nastojali da se koriste onim što je malo poznato i što se malo naučavalo izvan izvesnih hramova misterija. Trebalo je da i nadalje uređuje, u dramskom obliku, izvod ili pregled duhovne regeneracije čovekove, da da mig i sugestije koje mogu voditi one koji su sposobni da razaberu njegovu dublju svrhu i simbolizam u dublje inicijacije od onih sasvim površnih, koje se vrše u našim Ložama. Jer, kao što na spoljašnjoj strani Reda možemo biti pozvani da zauzmemo položaje časti i dužnosti u Pokrajinskoj Velikoj Loži, ili da uđemo u druge masonske stepene izvan Saveza, isto tako na unutrašnjoj strani ima odlikovanja za koja možemo biti zvani, pa premda nas društveno ne odlikuju i ne pružaju nam nikakvo vidljivo unapređenje, ipak ustvari znače istinske vrednosti, najdragocenije ispunjenje masonske želje. Taj cilj mogu dostići svi koji ga iskreno traže i koji sebi pripremaju put usvajajući istine koje leže iza površne alegorije i simboličkog vela Savezne nauke. A kako se čini da danas postoji prava i široko rasprostranjena želja kod mnogih članova Reda da uđu u punije razumevanje, više onoga što Red krije nego onoga što otkriva, smatram da neću ispuniti svoje dužnosti kao Majstor u Savezu ako se ne poslužim preimućstvom toga položaja i ne saopštim im bar nešto od onoga što sam mogao prikupiti za sebe.

No, najzad, moram vas zamoliti da se setite da je, podudarno sa opštim nacrtom našeg sistema, svaki Majstor Lože samo simbol i zamena i da iza njega i iza svih velikih oficira masonske hijerarhije, stoji "Velika Bela Glava", "Veliki Inicijator" i Veliki Majstor svih pravih Masona celog Univerzuma, bili oni članovi našeg Saveza, ili ne. Njemu valja da se poklonimo u znak zahvalnosti za nepocenjivi dar koji nam je pripao u ovom našem Redu. Ja vas sve preporučujem njegovoj zaštiti i njegovom prosvećenom vođstvu u dublje misterije Reda.

Glava II

SLOBODNO ZIDARSTVO KAO FILOSOFIJA

Ima znakova da se u Savezu budi viša masonska svest. Članovi Reda postepeno, tu i tamo, postaju svesni da ispod površine masonske doktrine i simbola postoji mnogo više od onoga što se čulima može upoznati. Oni počinju da misle svojom glavom, umesto da uzimaju zdravo za gotovo površnu ocenu stvari i, kako im se misao razvija, činjenice koje su ranije ostale nezapažene, ističu se i postaju značajne. Oni razabiru da je masonski sistem nešto dublje od kodeksa elementarnog morala, kojeg svi ljudi treba da se pridržavaju, bili formalno masoni, ili ne. Oni misle da fenomenalni porast Saveza jedva da ima imalo veze sa pretpostavkom da je moderna spekulativna Masonerija samo nastavak privatnih udruženja koja su nekad postojala u vezi sa operativnim graditeljskim zanatom. Oni uviđaju da u daljem imitiranju običaja starih zanatskih cehova kao takvom ne može biti nikakve naročite vrline niti zanimljivosti, jednako kao ni u održavanju skupe organizacije radi poučavanja ljudi elementarnom simbolizmu nekoliko građevinskih alata, dopunjenog društvenim slavljem. Posle malo razmišljanja postaje gotovo očigledno da se naš Treći Stepen i velika centralna legenda, koja čini vrhunac našeg Saveznog sistema, ne može ni direktno ni praktično odnositi, nije se nikada mogla odnositi na zanat operativnog zidara, niti je mogla biti s njim u vezi. Neko se može pozvati na to da imamo svoj veliki karitativni sistem i da socijalnu stranu naših postupaka čini dragocena, humanitarna dobit. U redu, ali drugi svet i druga društva su filantropska i socijalna baš kao i mi i nije potrebno tajno udruženje da pro-

pagira takve ciljeve, koji su samo dopuna prvobitnoj svrsi Reda. Shvatanje takvih činjenica upućuje nas, dakle, na to da Savez još nije ušao u puno nasleđe razumevanja svog vlastitog sistema i da sporedne stvari povezane sa Masonerijom, koje smo dugo, vrlo jako, naglašavali, koliko god bile na svoj način dragocene, nisu, konačno, osnovni ni pravi posao Reda. Posao Reda je da uvede u izvesne tajne i misterije i očigledno je, ako Red propusti da izloži svoje tajne i misterije i tako stvarno u njih uvede kandidate - a ne samo da ih provede kroz izvesne formalne ceremonije - da on tada ne ispunjava svoju prvobitnu svrhu, bez obzira kakvo dobro, osim toga, činio.

Kako su te činjenice osnova na kojoj se ovo predavanje odvija, dopustite mi da na početku prvo istaknem tvrdnju da je razumevanje masonskog sistema i nauke stvar postepenog razvoja, kao što je i napredovanje u Savezu svakog Brata primljenog u njegove redove uslovljeno njegovim postepenim prolaženjem kroz pojedine stepene.

Najjednostavnije rečeno: teorija masonskog napredovanja glasi da svaki član koji je primljen u red ulazi u stanju tame i neznanja u pogledu onoga šta Masonerija uči, a pretpostavlja se da će docnije biti priveden svetlosti i znanju. Drugim rečima, on ulazi u Savez simbolično kao sirov kamen, a njegov posao sastoji se u tome da u toj meri razvije svoj karakter i razum da, konačno, pomoću onoga što je naučio i uvežbao, može postati gotova i savršena kocka.

Sada razumevanje masonskog nacrta teži da se razvije na sasvim sličan način. Njegovo značenje ne razabira se odjednom i, osim ako nam um nije prikladno spremljen i razum brižljivo uvežban, nije izvesno da će uopšte ikad sudelovati u stvarnim tajnama i misterijama Masonerije, pa ma kako često da pazimo na izvođenje spoljašnjeg ceremonijala, ili bilo kako da smo vešti da upamtimo rituale i pouke. Prvi stadijum, prvi pojam o onome što Masonerija sadrži, tiče se samo one vrednosti koja je na površini učenja: poznavanje bukvalne strane pruženog znanja, koje svi dobijamo ulazeći u Savez. Opravdano je bojati se da taj prvi stadijum velika većina Masona nikada ne prelazi. To je stadijum znanja u kome se Savez smatra socijalnom, polujavnom, polutajnom zajednicom, kojoj je prijatno i prestižno pripadati radi socijalnih, ili nekih drugih ciljeva; u kome je cilj Masonove ambicije da dođe do službe i visokog unapređenja i da nosi pune grudi odlikovanja; u kome on posmatra predmet učenja bukvalno, površno i istorijski; u kome se veličina masonske valjanosti ceni po spretnosti u dostojanstvenom i efektnom izvođenju ceremonija i po takvom znanju napamet katehizisa da se ni u jednom slogu ne pogreši; konačno, u kojem, pošto je ritual odslužio sa izvesnom reputacijom, često dolazi na misao da se Loža što je moguće pre zatvori, pa da se otpočine kod svečanog stola.

No, sve te stvari pripadaju onome što bi se moglo nazvati stepenom vrlo sirovog kamena masonskog shvatanja. Ja, naravno, ne aludiram ni na kog pojedinog Masona. Priznajem otvoreno da sam i sam bio došao u tu kategoriju i mislim da ćemo se složiti da smo svi prošli kroz fazu koju sam opisao, iz jednostavnog razloga što ništa bolje nismo ni znali, niti smo imali nekoga sposobnog da nas nauči nečemu boljem. Nemojmo se žaliti. Ako pogledamo unazad na napredovanje Saveza u poslednjih 150 godina, možemo sebi čestitati na izvanredno velikim, iako postepenim, koracima, kojima je Masonerija unapred i dostojno kročila baš u stadijumu sirovog kamena našeg shvatanja Saveza. Svako ko poznaje zapise starih Loža, po svoj prilici je došao u blizak dodir sa vremenima kada je, čini se, nedostajao gotovo svaki element poštovanja i dostojanstva. Ložinski sastanci su se održavali u javnim prostorijama gostionica. Kakav god službeni nameštaj da je krasio te primitivne hramove, flaše i burad nalazili su se u velikom broju među ostalim stvarima, koje tamo ne spadaju. U jednoj velikoj londonskoj galeriji visi čuvena slika, zvana "Noć", velikog umetnika i moraliste svog doba Hogarta. Njegova namera je bila da naslika jedan karakterističan noćni prizor na londonskim ulicama, kakve su bile u njegovo vreme. Među tipičnim primerima pokvarenosti, koji se nađoše u tim slabo osvetljenim ulicama, veliki umetnik je izvrgao ruglu za sva vremena figuru jednog Slobodnog zidara, koji tetura kući pijan, još uvek sa keceljom i uz pomoć čuvara hrama Lože. Nijedan pravi Mason ne može posmatrati tu sliku, a da ga ne oblije rumen stida i bez rešenosti da iskupi Savez od tog sramotnog žiga. Nadam se da takve stvari pripadaju prošlosti. U nama se probudio osećaj dostojanstva i samopoštovanja. Savezom dobro upravljaju njegove više vlasti i pojedine Lože su ponosne što se brinu za svoje vlastite hramove i što održavaju sastanke sa dužnim poštovanjem prema ozbiljnosti masonske nauke. Ne daj Bože da Red ikada više zapadne u one primitivne i haotične prilike iz kojih se izdigao.

Ali taj napredak u smislu spoljašnjeg vladanja, koliko kod bio veliki i dobro došao, nije dovoljan. Da se spreči da Red ne utone u stanje samozadovoljstva, sa svojim socijalnim privilegijama i prijatnostima prijateljskog saobraćaja među njegovim članovima; da se spreči njegovo pozivanje na to kako je sistem znanja i nauke toliko površan i malo težak koliko je samo moguće, popravka o kojoj sam govorio mora se postići (i ja verujem da do nje mora doći) otvaranjem očiju za duboko značenje unutrašnjih ciljeva Saveza. Pošto sam izneo ono što sam nazvao shvatanjem tog cilja na stepenu "sirovog kamena", imate pravo da tražite od mene da objasnim i ono više, koje se može nazvati, u poređenju sa prethodno navedenim, shvatanjem na stepenu "savršene kocke". Da bih odgovorio na to pitanje, neću mnogo trošiti reči. Pozivam vas da uzmete ovo predavanje kao jednu indi-

kaciju kako taj odgovor mora da glasi. Jednom ranijom prilikom nastojao sam da, do izvesne mere, formulišem taj odgovor, ali dok sam tada više ulazio u pojedinosti i detalje saveznog sistema simbola, sada ću raspravljati o predmetu u širim potezima i pozabaviću se Masonerijom s obzirom na njenu širu i više filosofsku stranu. Tada sam rekao - i to moram sada ponoviti - da je u svom širokom i više životnom učenju, Masonerija bitno filosofski i religijski sistem, izražen u dramskom ceremonijalu. To je sistem koji nastoji da odgovori na tri velika pitanja, koja se tako naumoljivo nameću pažnji svakog misaonog čoveka i koja su predmet oko koga se okreću sve religije i sve filosofije. Šta sam? Odakle dolazim? Kuda idem? Očigledna je istina kad kažemo da, u svojim mirnijim i ozbiljnijim momentima, svi osećamo potrebu za nekim pouzdanim odgovorom na ta pitanja. Da ih osvetlimo, to je "glavna želja naših srdaca". Od tog osvetljenja, dobili ga od Masonerije, ili drugde, zavise naša životna filosofija i pravila ponašanja po kojima upravljamo svojim životom. Dakle, u jednom širem smislu nego što je naš konvencionalno ograničeni, pretpostavlja se da masonski kandidat ulazi u Red da potraži svetlost za te probleme, svetlost za koju se pretpostavlja da nije uspeo da je nađe drugde. Ako se njegova kandidatura određuje nekim drugim motivom, osim pravom željom za saznavanjem TIH problema, koji su iznad svih drugih bitni za njegov mir, i iskrenom težnjom da, pomoću tog saznanja, bude na usluzi svojim bližnjima, tada je njegova kandidatura ispod dostojanstva. Razlog zbog koga nikoga ne treba podsticati da uđe u Red leži u tome što, u pogledu na stvari svetog i važnog značenja, prvi izvori podstreka MORAJU poteći u samom tražiocu. Prvo mesto njegove spremnosti mora uvek biti u njegovom vlastitom srcu i na povik i kucanje koje potiče iz njegove unutrašnje potrebe, a ne iz kakvog manjeg motiva - u teoriji, svakako, jedva da je tako u praksi - otvaraju se vrata koja vode Misterijama i tražilac ulazi i nalazi pomoć. U drugom stadijumu svog simboličkog napredovanja, kandidat uči od starije braće da oni, zajedno sa njim, traže nešto što je izgubljeno i što se nadaju da će naći. I baš tu se ističe i izlaže krepkim izrazima veliki motiv tog traženja, i svih drugih, kao i nit koja vodi stvarnoj svrsi Masonerije.

Masonerija znači traženje nečega što je izgubljeno. Šta je to izgubljeno? Posmatrajmo stvar ovako. Zašto mi, ili ostali svet, uopšte tražimo religijske i filosofske sisteme? Šta je motiv, ili razlog opstanka masonskog Reda i mnogih drugih Redova inicijacije, prošlih i sadašnjih? Zašto oni uopšte postoje? Mogao bih svesti stvar na malo i lično područje, pitajući zašto ste došli da slušate ovo predavanje i zašto sam ja godinama nastojao da dobijem informacije koje me čine sposobnim da to predavalje održim? Mogao bih, kad ne bi bila činjenica, kao što jeste, da svaki čovek u časovima razmišljanja saznaje smisao nekog elementa svog bića koji je izgubljen.

Da je svestan, ako je pošten prema sebi samom, smisla moralnog nesavršenstva, neznanja, suženog znanja o sebi samom i svojoj okolini: ukratko, da zna za neki koreniti nedostatak u svojoj konstituciji, koji bi, kad bi se samo pronašao i popravio, zadovoljio tu čežnju za obaveštenjem, za potpunošću i savršenstvom, koji "bi ga odveo iz mraka na svetlost" i koji bi ga stavio izvan neznanja i izvan dodira mnogih bolesti koje telo nasleđuje. Pitanje je suviše očigledno da bi bilo potrebno da se na njemu zadržavam i odgovor na njega možemo dobiti ako se obratimo jednoj velikoj nauci, koja čini filosofsku bazu svih religijskih sistema i svih velikih antičkih sistema Misterije i Inicijacije, to jest onoj nauci koja je opšte poznata kao Pad Čovekov.

Kako god da uzmemo u razmatranje taj događaj - a kroz istoriju ljudskog roda učilo se o njemu na nebrojeno načina i u svim vrstama parabola, alegorija, mitova i legendi - njegovo jedino i jedinstveno značenje je u tome da je čovečanstvo kao celina otpalo od svog originalnog, iskonskog izvora i mesta. Da je čovek, pošto je bio smešten u večni centar života, izbačen na periferiju i da u ovom našem sadašnjem svetu, on prolazi kroz period ograničenja, neznanja, discipline i iskustva. To će ga konačno osloboditi da se vrati centru iz koga je došao i kome, zapravo, pripada. "Izgubljeni raj" je stvarna tema Masonerije, kao što je i Miltonova i svih starih sistema Misterija. Masonska nauka ističe i naglašava činjenicu i smisao tog gubitka. Iza vela alegorije, koja opisuje nameru da se gradi hram koji se ne može završiti zbog neke nesreće, Masonerija sadrži učenje da je čovečanstvo stvarni hram, čija je izgradnja sprečena. Nadalje, da mi, koji smo ujedno i graditelji i građevinski materijal od koga je trebalo da bude izgrađena neuporediva građevina, zbog nekog nesrećnog događaja, živimo ovde na ovom svetu pod uslovima gde su prave i pune tajne naše prirode, privremeno, izgubljene. Gde su pune snage čovekove duše oslabljene ograničenjima fizičkog života i gde, za vreme svog vežbanja u iskušenju i disciplini, treba da se ispomognemo nepravim znanjem, do koga dolazimo pomoću svojih ograničenih i vrlo varljivih čula.

Ali dok Masonerija naglašava tu veliku istinu, ona takođe ukazuje - i to je njena velika vrlina i stvarna svrha - na metod kojim možemo povratiti ono što smo izgubili. Ona istrajava u velikom obećanju da će se, uz Božju pomoć i našu marljivost, prave stvarnosti, od kojih sada imamo samo nesavršene sene, u nama uspostaviti i da će strpljenje i istrajnost, možda, svakog valjanog čoveka načiniti njihovim sudeonikom. Ta velika stvar ogleda se u minijaturi u Saveznom ceremonijalu. Istok Lože je simbolički centar, izvor svake svetlosti, mesto prestola Starešine svakog života. Zapad, mesto Sunčeva zalaska, jeste svet nesavršenstva i mraka, od koga se božanska spiritualna svetlost uveliko povukla, te svetli samo refleksijom. Ceremonije

kroz koje kandidat prolazi jesu simbolika stadijuma napredovanja, kroz koje svaki čovek - bio formalno član Saveza, ili ne - može prolaziti čisteći se i izgrađujući, dok konačno ne legne mrtav za svoje sadašnje prirodno ja, ne ustane iz stanja nesavršenstva i još se jednom potpuno ne sjedini s Gospodarom života i slave, čiji lik tada poprimi i saobrazi mu se.

U tom širokom smislu, dakle, Masonerija može postati za nas - kao što je zaista i trebalo da postane, po zamisli onih koji su osnovali naš današnji spekulativni sistem - delotvorna filosofija, ako dođemo pod njen uticaj. Ona zadovoljava jednu potrebu onih koji ozbiljno ispituju svrhu i sudbinu čovečjeg života. Ona je sredstvo uvođenja u stvarno znanje za one koji osećaju da njihovo poznavanje života i njihova životna staza, behu do sada samo životni nizovi nepravilnih koraka činjenih nasumice i vezanih očiju, bilo kuda da su išli. S pravom tvrdi naš kotihizis da Masonerija sadrži "mnoge i neprocenjive tajne". Ali one, naravno, nisu formalni i simbolički znaci , znamenja i reči koje se kandidatima ceremonijalno saopštavaju. One su zapravo tajne koje instinktivno čuvamo zatvorene u skrovitim i sigurnim skladištima svojih srdaca. Tajne dubokih i skrivenih stvari duše, o kojima često ne govorimo i koje, po prirodnom instinktu, obično nikome ne saopštavamo, osim onoj svojoj braći i drugovima, koji s nama saosećaju i zajednički se interesuju za dublje probleme i misterije života.

Već sam rekao da je Masonerija moderni nastavak velikih sistema inicijacije, koji su postojali u svrhu duhovnog poučavanja ljudi u svim delovima sveta od pamtiveka. Jedan od razloga za njihovo postojanje bio je očigledno i taj, a proizlazio je iz kardinalne istine na koju sam već upozorio, da je čovek u svom sadašnjem prirodnom stanju urođeno i ukorenjeno nesavršen. Da on, pre ili kasnije, postaje svestan značenja onoga što je izgubio i onoga čega je lišen i da oseća imperativnu potrebu da nauči kako da taj gubitak popravi. Velike svetske religije bile su određene da na svoj način uče iste istine koje su učili i sistemi Misterija. Njihovo učenje uvek je bilo dvostruko. Uvek je postojala spoljašnja, elementarna, popularna nauka, koja je služila za poučavanje masa nedovoljno spremnih za dublje učenje. S tim uporedo, postojala je jedna unutrašnja, naprednija nauka, tajnovitije znanje, koje se ostavljalo za zrelije duhove i u koje su bili uvedeni samo iskusni i naročito spremni kandidati, koji su od svoje volje tražili da u njemu saučestvuju. Bilo u staroj Indiji, Egiptu, Grčkoj, Italiji, ili Meksiku, ili među evropskim druidima, hramovi inicijacije uvek su postojali za one koji su osećali unutrašnji poziv da se odvoje od gomile i predaju dugoj disciplini tela i duha, u nameri da dođu do tajnog znanja i da razviju duhovne sposobnosti pomoću eksperimentalnih procesa inicijacije, od kojih su naše današnje ceremonije samo slab odjek. Mnogo bih se udaljio od cilja koji sam ovde sebi postavio opisujući bilo koji od tih velikih sistema, ili metoda inicijacije kojima su se oni služili. No, u tom pogledu, zatražiću od vas da primite moju tvrdnju u dve tačke: 1) da, iako su te velike škole Misterija davno iščezle iz sećanja javnosti, one, ili nauka koju su propovedale nisu nikada prestale da postoje; neprijateljstvo službene crkve i tendencije materijalističkog i komercijalnog veka bile su uzroci njihovog potonuća u potpunu tajnovitost i skrovitost, ali onih koji su u njih upućeni uvek je bilo na svetu; 2) da aktivnosti i vizionarstvu nekolicine tih naprednih upućenih dugujemo naš današnji sistem spekulativne Masonerije. Ne smete iz toga zaključivati da je moderna Masonerija možda pun i adekvatan izraz tih starih i velikih sistema. On je samo njihova bleda i elementarna senka. Ali takvi kakvi su, i dokle idu, naši rituali i nauke su autentično ovaploćenje izvesne tajne nauke i tajnog procesa, koji su uvek postojali za prosvećenje onih tražilaca, koji su, uzdajući se u Boga (kako se od naših današnjih kandidata traži da kažu) pokucali na vrata izvesnih tajnih svetilišta, u nadi da će se vrata otvoriti i da će vremenom naći ono što su tražili. Oni koji su osnovali modernu spekulativnu Masoneriju pre nekih 250 godina, uzeli su izvestan materijal koji im je bio pri ruci. Oni su, to jest, uzeli elementarne rituale i simbole koji su pripadali srednjevekovnim operativnim cehovima zidara-kamenara i transformisali ih u sistem religijsko-filosofske nauke. Otada, pošto je dovedena u vezu sa zanatom koji ima veze sa kamenom i ciglom, intencija Masonerije imala je posla jedino i samo sa onom višom naukom: naukom građenja duše. I otada, ako izuzmemo to što je zadržala izvesne analogije koje je dala veština praktičnog zidara-kamenara, bila je posvećena ciljevima koji su potpuno duhovni, religijski i filosofski.

Možda se ta transformacija najbolje vidi u ovaploćenju centralne legende i tradicionalne istorije obuhvaćene u našem Trećem Stepenu. Očevidno je da ta legenda ne može imati nikakve veze sa operativnim graditeljskim zanatom, niti se praktično na njega odnosi. Molim vas da razmislite o tome da nikakva građevina od kamena, nikakav hram, ili druga zgrada koja se gradi rukama, nije ostala nedovršena smrću nekog profesionalnog arhitekte, kao što se uopšteno uzima da je bio Hiram Abif. Principi arhitekture, prave tajne graditeljskog zanata, nisu, niti su ikad bili izgubljeni. Oni su potpuno poznati i očigledno je da nema smisla pretpostavka da bilo koji Masoni čekaju vreme i prilike da ponovo dođu do nekog izgubljenog znanja, koje se odnosi na način na koji bi trebalo da se grade vremenske građevine. Mi danas umemo da podižemo zgrade isto onako dobro kao što su to znali i naši jevrejski praoci, koji su gradili čuveni hram u Jerusalimu. I doista, jedan vrlo poznat arhitekt je utvrdio da je većina londonskih crkava po veličini, ukrasu i sjaju, daleko nadmašila taj hram. Naša je dužnost, dakle, da zagledamo iza slova priče. Da prodremo kroz veo alegorije koju sadrži velika legenda i da dohvatimo značenje njenog

pravog smisla. Kaže nam se da ono što je izgubljeno valja naći u Centru. Ali, ako zapitamo šta je Centar, prosečan Mason neće vam dati ništa više nego služben, zagonetan i ne vrlo jasan odgovor da je to tačka unutar kruga od koje svaka tačka periferije ima jednako odstojanje. Ali kakav krug? Kakva periferija? Nema takvih stvari kao što su središta i krugovi u pogledu na obične građevine, ili arhitekturu. I tu je prosečan Mason u krajnjoj neprilici da objasni. Pritisnite ga dalje: "Zašto u Centru?" Opet će sa odgovorom da uzmiče i da se zbunjuje: "Jer to je tačka od koje Majstor ne može zalutati." Time niste mnogo pametniji.

Braćo, baš to uzmicanje, te zagonetke koje imaju svoj cilj, taj zagonetni jezik, koji ima svoju svrhu, sve to ima za zadatak da nas navede da osetimo nešto dublje nego što same reči kazuju. Pa ako ne nađemo, ne saznamo i ne obradimo nameru koja se krije iza slova rituala, jedva možemo očekivati da ćemo razumeti svoju nauku. Jedva možemo očekivati da smo pravilno inicirani, da smo preminuli i uskrsli u višem smislu tih izraza, pa ma kroz kakve ceremonije da smo formalno prošli. "Slovo ubija, duh daje život". Da istražimo kakav je duh tog zagonetnog jezika.

Metod svih velikih sistema religije i inicijacije bio je u tome da propovedaju svoju nauku u obliku mita, legendi, ili alegorija. Kao što naša prva pouka ploče za crtanje kaže: "Filosofi, ne hoteći da izlože svoje misterije vulgarnim očima, skrili su svoje osnove i principe filosofije pod hijeroglifske slike" i naša tradicionalna istorija jeste jedna od tih "hijeroglifskih slika". No, onaj koji bukvalno shvata nikad ne vidi iza slova alegorije. Istinski upućen um razabira duhovnu vrednost alegorije. Doista, svaka je inicijacija delimično imala za cilj, i još ga uvek ima, da vaspita um da bude u stanju da probije spoljašnju ljusku svih fenomena. Vrednost inicijacije zavisi od načina na koji unutrašnje istine mogu da utiču na naše misli i živote i da probude u nama sve dublje moći svesti.

Legendu Trećeg Stepena, dakle, u kojoj leži suština masonske nauke, uveli su u naš sistem neki napredni umovi, koji su stekli svoje znanje iz drugih i skrivenih izvora. Legenda je adaptacija neke druge, vrlo stare i postojala je u drugim oblicima davno pre nego što je ušla u modernu Masoneriju. Zaodenuta u priču o gradnji hrama kralja Solomona u Jerusalimu, ona je širila istinu koju sam ranije pomenuo i koja je poznata kao Pad Čovekov. Kako naša legenda kazuje, kad se uzme bukvalno, veliki kralj je naumio da podigne prekrasnu zgradu. U tome mu je pomogao drugi kralj, koji mu je pribavio građevinski materijal, vešte majstore, čiji je posao bio u tome da grade prema unapred određenom planu i uz pomoć mnogih pomoćnika i radnika. Ali u toku posla izbila je zla zavera, koja se završila ubistvom vrhovnog majstora i prekidom posla, tako da je zbog toga zgrada ostala do danas nedovršena.

Sada pogledajte, pa ćete videti da se ta legenda ne može odnositi ni na kakvu istorijsku građevinu, građenu u staroj metropoli Palestine. Ako se pozovemo na Bibliju kao autoritet, naći ćemo da je taj hram BIO dovršen. Potom je razoren, ponovo sagrađen i opet razoren i tako više puta. Štaviše, biblijski podaci ne pominju nikakvu zaveru, niti smrt Hiramovu. Oni, s druge strane, čak tvrde da je Hiram "dovršio gradnju" hrama; da je bio dovršen i potpun u svakom svom delu. Jasno je da, dakle, moramo misliti na dva potpuno razdvojena predmeta i zaključiti da masonska priča ima veze sa nečim potpuno različitim od biblijske priče. Na koji se, dakle, hram misli? Hram, braćo, koji je još uvek nepotpun i nedovršen nije onaj koji se može graditi rukama. To je hram čija su sva materijalna zdanja samo slike i simboli. To je hram kolektivnog tela samog čovečanstva, o kome veliki inicirani sv. Pavle kaže: "Ne znate li da ste VI hram Božji?" Savršeno čovečanstvo bilo je veliki Hram, koji je, po planu Svevišnjeg, trebalo da bude podignut u mističnom Svetom Gradu, a taj je slikovito predstavljen mestom zvanim Jerusalim. Tri velika Majstora-graditelja, Solomon i dva Hirama, jesu trojstvo koje na izvestan način odgovara sv. Trojici hrišćanske religije. Hiram Abif je bio vrhovni arhitekt, onaj "koji je sve sačinio" i "na kome (kao što kaže sv. Pavle, služeći se masonskim jezikom) sva građevina valjano sastavljena, raste za hram sveti u Gospodu". Materijal tog mističnog hrama bile su ljudske duše, koje su ujedno bile živi kamen, pomoćnici i saradnici u božanskom cilju.

Ali u toku izgradnje tog idealnog hrama nešto se dogodilo, što je pokvarilo plan i odložilo dovršenje na neodređeno vreme. To beše Pad Čovekov: zavera pomoćnika. Obratite se Knjizi Postanja i naći ćete isti predmet, ispričan u alegoriji o Adamu i Evi. Oni su bili određeni, kao što znate, za savršenstvo i sreću, ali plan njihovog Tvorca bio je uništen njihovom nepokornošću izvesnim odredbama koje su im bile postavljene. Pogledajte, pa ćete videti da je njihov prestup isti kao onaj koji su počinili naši masonski zaverenici. Njime je bilo zabranjeno da jedu sa Drveta Spoznaje, ili, masonskim jezikom rečeno, oni nisu smeli "pokušati da iznude tajne višeg stepena", koje još nisu bili dosegli. No, jevrejska reč Hiram znači GURU, učitelj "najvišeg znanja", božanska svetlost i mudrost i sloboda koja s tim dolazi. Ali to znanje je samo za savršenog čoveka. To je znanje za koje Hiram kaže da je "poznato samo trojici na svetu", tj. poznato je samo u savetovanjima Božanske Trojice. Ali je to znanje u kome, strpljivošću i istrajnošću, svaki Mason, svako čedo Tvorčevo, "može u svoje vreme biti pozvano da učestvuje". Ali baš kao što je pokušaj Adama i Eve da dođu do zabranjenog znanja doveo do njihovog izgona iz Raja i osujetio božanski cilj sve dok oni i njihovo potomstvo ne dobiju natrag Raj koji su izgubili, tako je i dovršenje velikog mističnog Hrama privremeno sprečeno

zavereničkim pokušajem da se od Hirama iznude majstorske tajne. I njegovo izgrađivanje je odloženo dok nam vreme i prilike - Božje vreme i prilike koje sami sebi stvaramo - ne povrate izgubljene i prave tajne naše prirode i božanskog cilja u nama.

Tragedija Hirama Abifa, dakle, nije sećanje ni na kakvog određenog vulgarnog i brutalnog ubicu. Ona je parabola kosmičkog i univerzalnog gubitka, alegorija sloma jednog božanskog plana. Nemamo posla ni sa kakvom nesrećom koja se dogodila za vreme podizanja neke zgrade u nekom istočnom gradu, nego sa moralnim zlom celog čovečanstva. Hiram je ubijen, drugim rečima, moć posvećene mudrosti od nas je odsečena. Po toj nesreći, ljudski rod je danas ovde, na ovome svetu nesavršenog znanja, ograničenih sposobnosti, promenljive sreće, beskrajne tegobe, smrti i česte gorčine i muke. Naš je život ovde (da se poslužim pesnikovim rečima):

U magli večita borba puna jada,
Svaki život, svaka ljubav smrt sakriva,
Tu ono najniže nad najvišim vlada,
Tu najvišu svrhu crv toči, razriva.

Hram čovečje prirode je nedovršen i mi ne znamo kako da ga dokončamo. Pomanjkanje planova i nacrta za poparvku nereda u individualnom i socijalnom životu ukazuje nam svima na to da nas je sve, kao rod, zadesila neka teška nesreća. Odsustvo jasnog i vodećeg principa u ovom svetskom životu podseća nas na krajnju konfuziju u koju nas je bacilo odsustvo te Vrhovne Mudrosti, personifikovane u Hiramu, i čini da svaki um koji misli, pripiše njeno misteriozno iščeznuće nekoj fatalnoj katastrofi. Svi čeznemo za tom svetlošću i mudrošću koja nam se izgubila. Kao pomoćnici u traženju tela, mi idemo različitim putevima u traženju onoga što je izgubljeno. Mnogi od nas ne otkriju ništa važno kroz ceo svoj život. Tražimo to u zadovoljstvu, u radu, u različitim zanimanjima i dokolici svog života. Tražimo to u intelektualnim nastojanjima, u religiji, u Masoneriji. Oni koji traže dalje i dublje, to su oni koji su postali najsvesniji izgubljenog i koji su prisiljeni da viknu: "Mahabone! Makbenak! Majstor je ubijen! Ili, kako hrišćansko Sveto Pismo kaže: "Uzeše Gospoda mojega i ne znam gde ga metnuše".

Hiram Abif je ubijen. Nema nam visoke svetlosti ni mudrosti, određenih da vode i osvetljavaju čovečanstvo. Puni plamen svetlosti i savršenog znanja, koji nam je namenjen, iščezao je iz našeg roda, ali po Božanskoj Providnosti još nam uvek preostaje sjajna svetlost na Istoku. U mračnom svetu, iz koga je, takoreći, Sunce iščezlo, imamo još uvek svojih pet čula i razum da s njima radimo i oni nam pribavljaju neprave tajne, kojima se moramo služiti dok ne dobijemo prave.

Gde je Hiram pokopan? Kaže nam se da je Mudrost Svevišnjeg - personifikovana u kralju Solomonu - naredila da bude pokopan u podesan grob izvan Svetog Grada, "u grob od centra 3 stope između S. i J., 3 stope između I. i Z. i 5 stopa ili više, vertikalno". Gde vi, braćo, zamišljate da se taj grob nalazi? Možete li mu odrediti mesto po tim sitnim pojedinostima njegovog položaja? Verovatno da niste o toj stvari nikad drukčije mislili, nego da je to običan grob izvan zidina geografskog Jerusalima. Ali grob Hiramov smo sami MI. Svako od nas je grob, u koji je pokopan ubijeni Majstor. Ako to ne znamo, to je dalji znak našeg neznanja. U centru nas samih, dublje nego što može dospeti ma koji anatomski nož, ili dopreti ikakvo fizičko istraživanje, leži sahranjen "Životni i Besmrtni Princip", "sjajni zrak", koji nas udružuje sa Božanskim Centrom sveg života i koji se nikad potpuno ne gasi, pa ma kako da nam je život zao i nesavršen. MI smo grob Majstorov. Izgubljena svetlost-vodilja sahranjena je u centru nas samih. Visoko koliko vam ruka može gore, ili dole dosegnuti od središta vašeg tela - tj. 3 stope između S. i J. - daleko koliko može dosegnuti desno, ili levo, od sredine vaše ličnosti - tj. 3 stope između Z. i I. - i 5 stopa, ili više, vertikalno - visina ljudskog tela - to su podaci kojima naš tajnoviti ritual opisuje grob Hirama Abifa u središtu nas samih. On je sahranjen "izvan Svetog Grada", u istom smislu kao što je potomstvo Adamovo celo bilo smešteno izvan rajskih zidina, jer "ništa nečisto ne može ući u sveto mesto", koje se inače, u našem Svetom Pismu, zove Kraljevstvo Nebesko.

Šta je, dakle, taj "Centar", čijim oživljavanjem i čijom upotrebom se možemo nadati da ćemo povratiti tajne svoje izgubljene prirode? Valja nam govoriti o analogijama. Kao što su Božji život i Volja centar celog svemira i njime upravljaju, kao što je Sunce centar i životodavac našeg sunčevog sistema i kao što upravlja i hrani životom planete koje oko njega kruže, tako u tajnom centru individualnog ljudskog života postoji životni, besmrtni princip, duh i duhovna volja čovekova . To je moć kojom kad se služimo (pošto smo je našli) nikad ne možemo zabludeti. To je tačka unutar kruga naše prirode i, živeći u ovom fizičkom svetu, krug naše egzistenicije upisan je između dve velike paralele. "Jedna predstavlja Mojsija, druga kralja Solomona", što će reći: zakon i mudrost. S jedne strane, Božje naredbe koje upravljaju svemirom, a sa druge božanska "mudrost i milost koja nas prati u svim danima našeg života". Dakle, odista, Mason koji ostaje u tim granicama ne može zalutati.

Masonerija je, dakle, jedan sistem religijske filosofije u kome nam pruža nauku o svemiru i našem mestu u njemu. Ona kazuje odakle dolazimo i kuda ćemo se vratiti. Ona ima dva cilja. Njen prvi cilj je da pokaže da je čovek otpao od visokog i svetog centra na periferiju, ili u spoljašnje okolnosti u kojima sada živi. Da pokaže da oni koji to žele mogu povratiti taj

centar nalazeći centar u sebi samima. Jer, kako je Božanstvo krug čiji se centar nalazi svuda, sledi da božanski centar, "životni i besmrtni princip", postoji u nam samima i, razvijajući ga, možemo se nadati da ćemo povratiti svoju izgubljenu i prvobitnu staturu. Drugi cilj Savezne nauke je da objasni način na koji se taj centar može u nama naći i ta nauka sadržana je u disciplini i iskušenjima ocrtanim u tri stepena. Masonsku nauku o Centru - ili, drugim rečima, hrišćanski aksiom da je "Kraljevstvo Nebesko u vama" - nije niko bolje izložio nego pesnik Brauning (Browning):

"U nama je istina. U spoljašnjim stvarima,
Ma to i verovali, ne rađa se nikada.
Duboko u nutrini nas samih je središte
Gde otpočiva ona u punoći; i znanje se
Pre u pronalaženju one staze nahodi
Kojom utamničeno videlo će umaći,
Nego u zbrinjavanju ulaženja svetlosti
Za koju se uzima da je u spoljašnjosti."

Braćo, dođimo svi do znanja kako da "otvorimo Ložu u centru" nas samih, pa da tako u svojoj vlastitoj svesti doživimo pronalazak "utamničenog sjaja" skrivenog u dubinama našeg bića, čije će nam uzdizanje u nama doneti mir i spas. Šta, dakle, Savezna nauka propisuje za oslobođenje tog utamničenog centra? Njene prve naredbe su one koje daje naš prvi stepen. Tu mora vladati čistoća misli i cilja. Jedva da je potrebno podsetiti vas da reč kandidat dolazi od latinske reči CANDIDUS , beo (u smislu čistote). Ili da naš tražilac pre nego što uđe u ložu ostavlja iza sebe odeću, koja pripada modi spoljašnjeg sveta, čije ideale on želi da napusti i ulazi u Ložu odeven u belinu, amblem neuprljanosti svoje misli i čistote svoga života. Kako se ta simbolička belina nosi na sva tri stepena, ona znači što i ono kad tražilac posle visoke svetlosti Centra mora uvek prići izgovarajući trostruki prilog: "Sveti, Sveti, Sveti", kao znak trostruke čistote tela, duše i duha, što je bitno za postignuće onoga što traži. On ostavlja sav novac i metal za sobom, jer su grube stvari ovoga sveta suvišne u svetu koji leži unutra. Dok u njemu ostaje bilo kakav misaoni talog, ili nesavršenstvo u karakteru, on će videti da je nemoguće postati svestan svog najvišeg ja. On će naučiti da ih se mora odreći i opet poći od početka i da se njegov pokušaj stvarne inicijacije mora ponoviti.

On se mora oduševiti duhom univerzalnog saosećanja. Novčani darovi i delotvorne potpore novčano siromašnima i nevoljnima divna su dela ukoliko ih ima, ali ona nikako ne iscrpljuju značenje reči milostinja kako je shvata Masonerija. Potpora od nekoliko zlatnika filantropskim ustanovama teško da je ispunjenje uzvišene definicije milosrđa sv. Pavla, koja se ta-

ko često čita u našim Ložama i pri vršenju koje obično kažemo da Mason "doseže vrhunac svoga zanimanja".

Tu je, dakle, veći smisao bratstva nego onaj ograničeni konvencionlani koji se stiče među članovima nekog običnog udruženja. Tu je onaj duboki smisao u kome se čovek oseća bratom ne samo svojim bližnjima, bili oni masonska braća ili ne, nego i sa svim što postoji, u čemu se oseća delom univerzalnog života, koji treperi u svakoj stvari. Veliki posvećeni sv. Franjo Asiški, izrazio je to o čemu ja govorim kad je pisao, u svome hvalospevu, o svojoj braći Suncu i vetru, o svojim sestrama Mesecu i moru, o svojoj nerođenoj braći životinjama i pticama. Kao da su svi delovi opšteg života, svi bitni sastavni delovi u planu Velikog Neimara za obnovu Hrama Stvaranja i za njegovu posvetu Njegovoj službi i kao da su svi dostojni opšte ljubavi s naše strane, upravo kao što su predmet opšte brige s Njegove strane.

Idući od tih primarnih kvalifikacija, prelazimo na značenje našeg drugog stepena, gde je naglašena analiza i negovanje duše i razuma. Na proučavanje tajni čudnovate, složene psihičke prirode čovekove, na vezu tih tajni sa onim još višim i duhovnim delom čovekovim, za čijim tragom opet zatim treba naučiti ići "upravo do prestola samoga Boga", sa kojim je povezan u korenu suštine svoga bića. Ta proučavanja, braćo, koja su tako površno dodirnuta u našoj ceremoniji putovanja i koja tako tečno izlažemo kao što recitujemo svoj ritual, kad se preduzmu s onom ozbiljnošću koja im je pridavana u starim sistemima Misterija, nisu bez opravdanog razloga opisana kod nas kao "ozbiljna, svečana i takva da ulivaju strahopoštovanje". Dubine ljudske prirode i samospoznanja, skrivene misterije ljudske duše niko ne može, kao što istinski inicirani dobro znaju, nekažnjeno ispitivati, osim ako se za to "kako treba spremi". Onaj koji to čini nosi, takoreći, uže oko vrata. Jer kad ga jednom uznemiri prava želja za višim znanjem, koje je u stanju da pruži prava inicijacija, on se nikad ne može okrenuti od onoga što je o tome učio, a da pri tom ne izvrši moralno samoubistvo. On ne može nikad više postati onaj isti čovek koji je bio pre nego što je primio blesak skrivenih misterija života. I kao što je Anđeo stajao sa plamenim mačem na ulazu u Raj da čuva put Drvetu života, tako će i onaj čija inicijacija nije konvencionalna na vratima višeg znanja naići na otpor nevidljivih sila, ako suviše požuri napred, u stanju moralne nepripravnosti, u duboke tajne Centra. Bolje je ostati neznalica, nego se otisnuti na nepoznato more nepromišljeno, bez valjane spreme i bez valjanih putnih isprava.

Posle tih uvodnih disciplina tražilac ima, eventualno, da uči veliku istinu sadržanu u trećem stepenu: da onaj koji bi se hteo uzdići do savršenstva i povratiti ono zašta je već davno saznao da je za njega izgubljeno, može postići to samo krajnjim samoodricanjem, umiranjem za sve ono što

razum i oči neupućenog spoljašnjeg sveta cene i žele. Treći stepen je, braćo, izlaganje u dramskom ceremonijalu teksta: "Ko hoće da spase svoj život, mora ga izgubiti". Iza alegorije smrti Majstora - i setite se da to JESTE alegorija - izražena je univerzalna istina da mistična smrt mora prethoditi mističnom ponovnom rođenju. "Ne znate li da se morate nanovo roditi?" "Ako zrno pšenično padnuvši na zemlju ne umre, onda jedno ostane; ako li umre, mnogo roda rodi". Samo tako se mogu svi Majstori dići iz figurativne (ne fizičke) smrti u regenerisano stanje i punu staturu ljudske prirode.

Staza istinske inicijacije u punoću života putem figurativne smrti nižeg Ja jeste staza koja se u Svetom Pismu zove "uzani put", za koji se takođe kaže da je malo onih koji ga nalaze. To je uska staza između Stubova, jer Boaz i Jakin stoje značajno na ulazu svakog Masonskog hrama i između njih mi prolazimo svaki put kad ulazimo u Ložu. Veliki značaj se pridaje tim stubovima u ritualu, ali se vrlo malo objašnjava njihova važnost, a treba želeti da se sazna više o njihovom velikom značenju. Da se njima opširno pozabavimo, bilo bi potrebno jedno čitavo predavanje samo o tom predmetu, a i tada bi mnogo toga ostalo nerečeno, u pogledu na te velike simbole, čemu nema mesta za raspravu u jednom opštem predavanju.

Stubovi se ističu i uvek su se isticali, u hramovima svih velikih sistema religije i inicijacije, bili oni Masonski, ili ne. Oni su uneseni u hrišćansku arhitekturu. Ako se setite zgrade York Minster, ili Westminster Abbey, prepoznaćete stubove u dva velika tornja, koji stoje na strani glavnog ulaza u te katedrale, na zapadnom kraju građevine. Ne-masoni, dakle, ulaze u te hramove, kao i mi, između stubova na Zapadu. Oni gledaju kroz njih duž prave staze, koja vodi do visokog oltara, baš kakav je i masonski simbolički prolaz, takođe od Zapada do prestola na Istoku. Ta staza je, takoreći, prava staza života, koja počinje u ovom spoljašnjem svetu i završava kod prestola, ili oltara, na Istoku. Mnogo vekova pre nego što je naša Biblija bila napisana, ili što je hram Solomonov bio opisan u Knjigama o carevima i što je bila smišljena Knjiga postanja, dva stuba su se upotrebljavala u velikim hramovima Misterija u Egiptu i jedna od velikih javnih godišnjih svečanosti bila je podizanje stubova. Šta su, dakle, oni značili? Ja se ovde mogu tim predmetom samo površno pozabaviti. U jednom pogledu, oni stoje zbog onoga što je u istočnjačkoj filosofiji poznato kao "protivni parovi". Sve je u prirodi dvojno i može se saznati samo u kontrastu sa svojom protivnošću, dok oboje, kombinovani, daju metafizičko treće, koje je njihova sinteza i potpuna ravnoteža. Tako postoje dobro i zlo, svetlost i mrak (i jedan je stub uvek bio beo, a drugi crn), aktiv i pasiv, pozitiv i negativ, da i ne, spolja i iznutra, muškarac i žena. Nijedno od toga nije potpuno bez drugoga: uzeti zajedno, čine stabilnost. Jutro i veče ujedinjeni, čine potpun dan. Čovek

je poslovično nepotpun bez svoje "bolje polovine" žene: dvoje se uzimaju da daju jedno drugom snage i da urede svoju zajedničku kuću. Fizika pokazuje da su sve stvari sastavljene od pozitivnih i negativnih električnih sila, koje su u potpunoj ravnoteži. Stvari bi se raspale i iščezle, kad ne bi stajale čvrsto u potpunom jedinstvu. Svaka kap zdrave krvi u našem telu jeste kombinacija crvenih i belih zrnaca, čijom nam se ravnotežom održava snaga i zdravlje, dok je nedostatak ravnoteže praćen bolešću. Stoga stubovi slikovito predstavljaju, s jedne svoje strane, potpun integritet tela i duše, koji je bitan da bi se postiglo duhovno savršenstvo. Po rečima stare filosofije, sve stvorene stvari su sastavljene od vatre i vode. Vatre kao duhovnog i vode kao materijalnog elementa, pa su tako i stubovi predstavljali ta univerzalna svojstva. U jednom od Apokrifnih sv. Pisama (2 Ezra, 7; 7 - 8) govori se o stazi do istinske mudrosti i života kao o ulazu između vatre na desnoj strani i duboke vode na levoj i to tako uskoj i mučnoj da samo jedan čovek može njome u isti čas proći. To je aluzija na usku i mučnu stazu stvarne inicijacije, čiji je simbol ulaz u Ložu između dva stuba.

Sve velike simbole slikovito pokazuje ličnost samog čoveka. Ljudski organizam je istinska Loža, koju valja otvoriti i mesto gde se nalaze velike Misterije. Naše ložinske zgrade građene su i opremljene tako da slikovito predstavljaju ljudski organizam. Niži i fizički deo naš jeste životinjski i zemaljski i ostaje, kao osnova Jakovljevih lestava, na zemlji, dok je naš viši deo duhovan i seže do neba. Ta dva dela nas samih, duhovni i telesni, u stalnom su sukobu i uvek ratuju jedan protiv drugog. Mudar je samo onaj koji zna da među njima uspostavi potpunu ravnotežu i da sam ojača tako da njegova unutrašnja kuća stoji čvrsto protiv svih slabosti i iskušenja. U još jednom smislu, ta dva stuba mogu se objasniti ljudskim telom. Imamo dve noge i na obema moramo stajati čvrsto, da bismo postigli potpunu fizičku ravnotežu. Pošto smo razabrali tu jednostavnu istinu i pošto smo videli da ta staza istinske inicijacije, koja znači duhovno ponovno rođenje, predstavlja teško i mučno napredovanje za onoga koji ga se lati, pogledajmo, u svoj njegovoj svetosti, drugi fizički fenomen, veliku misteriju o kojoj možda malo mislimo zbog njene česte pojave i našeg bliskog poznanstva sa njom. Mislim na događaj - na veliku misteriju, mogao bih reći - dečjeg rođenja. Braćo, svako dete rođeno na ovaj svet, dolazeći u ovaj život kao u veliku kuću inicijacije, iskušenja i discipline, prolazi, posred muke i truda, kroz tesan i uzak put između dva stuba, koji nose hram tela njihove majke. Tako je, u svakidašnjem životu, u kome za one čistog srca nema ništa prosto niti nečisto, nego je sve sveto i simbolično, akt fizičkog rađanja slika i nagoveštaj tog mističnog ponovnog rađanja i tog prolaženja, kroz tesna vrata i uski put, u dublji smisao, bez čega, pisano je, nijedan čovek ne može ući u Kraljevstvo Nebesko.

Regenerisani čovek, koji nije samo u ceremonijalnom obliku, nego u životnom iskustvu prošao kroz faze, kojih su masonski stepeni bledi simboli, jedini je vredan titule Majstora u građenju Hrama, koji se ne gradi rukama, nego se gradi nevidljivo, iz duša pravih i potpunih ljudi. Ne gradi se taj hram samo na ovome svetu: ovde su vidljivi samo temelji naumljene zgrade. Savez predviđa druge i više planove života, drugačije spratove prostrane zgrade nego što je ovaj na kome živimo i radimo. Baš kao što naša Savezna organizacija ima svoje skupštine i veća u obliku Provincijalnih i Velikih Loža, koje upravljaju i služe potrebama Loža običnih Saveznih članova, tako u moćnom sistemu univerzalne zgrade ima stepena večnog života, hijerarhija nebeskih bića, koja rade i služe u višim delovima građevine, iza našeg sadašnjeg vidokruga. I kao što ovde, stojeći na čelu našeg ograničenog i vremenskog bratstva, upravlja Veliki Majstor, tako isto kosmičkom sistemu predsedava Veliki Neimar i Najdostojniji Veliki Majstor od svih, čiji su časnici sveti Anđeli. I saznanje te istine može nas uputiti u vršenje onog malog simboličkog dela, koji naročito izvodimo u sistemu koji je slika velikog plana.

Široki svet, braćo, jeste, takoreći, jedna velika Loža i mesto inicijacije i naše masonske Lože samo su njena mala ogledala. Mati-Zemlja je takođe Mati-Loža svih nas. Dok se njeno veliko delo produžava, duše neprestano na nju silaze i opozivaju se s nje natrag otkucajima nekog velikog nevidljivog čuvara života i smrti, koji ih poziva ovamo da rade i opoziva ih odavde da se oporave. Posle Lože, svečani sto. Posle rada na ovome svetu, odmor i oporavak na nebu. I tako, premda naši potonji postupci nemaju formalnog mesta u masonskom sistemu, više nego što je budući život u formalnoj vezi sa nama dok je naša sfera aktivnosti u ovom sadašnjem svetu, taj život uvek podstrekava i ima osobiti zadatak da nam budi interes za duboki značaj naše uobičajene gozbe. Tom prilikom navikli smo da pijemo u ime "Kralja i Saveza", sećajući se, kao lojalni podanici i braća koja ljube, svoga zemaljskog poglavara i svojih masonskih drugova širom sveta. Ali ovde opet molim svakog Majstora koji nazdravlja i svakog brata koji pije tu zdravicu, da uzdigne svoje misli do većeg Kralja i većeg Saveza nego što je naše ograničeno, simbolično Bratstvo. Podsećam vas kako je u Hrišćanskim Misterijama bio jedan Majstor koga nesvesno imitiramo, koji je takođe posle večere uzeo čašu i, kad je odao hvalu Kralju Kraljeva, napio je, takoreći, tom širem Savezu, koji se prostire na celo čovečanstvo, upućujući ga da tako i nadalje simbolički pokazuje izvesnu veliku misteriju, dok se on ne vrati. Ali, braćo, to nije ništa drugo nego ono što je sadržano u našim masonskim rečima kada se i mi upućujemo da se služimo izvesnim nepravim tajnama, dok nam vreme i prilike ne uspostave prave.

Podastirući vam, dakle, ove misli, mogao bih reći da Masonerija pruža onima koji su sposobni da je ocene delotvornu filosofiju i praktično pravilo za život. Ona nam otvara plan univerzuma - plan koji je jednom razoren i sprečen, ali ostavljen rukama čovečanstva da ga uspostave. Ona pokazuje naše mesto, našu svrhu i našu sudbinu u tom univerzumu. On je veliki dom za pouku i inicijaciju u Misterije šireg i punijeg života, koji neprosvećeni svetovnjak do sada nije sazreo da oceni. Stoga, budimo vredni i mnogo se trudimo da ocenimo njene misterije. Pobrinimo se, takođe, da ne ponizimo Red propustivši da saznamo njegovo značenje i da ne pustimo među njegove članove one koji su nepripravni, ili nesposobni da razumeju njegovu važnost. Rekao sam na početku ovog predavanja da su se neki Masoni počeli buditi do veće svesti istinskog značenja i smisla našeg Saveza. Sad na kraju kažem: Braćo, uzdignite svoja srca, otvorite širom kapke svoga uma i fantazije. Naučite da gledate u Masoneriji nešto više od parohijalnog sistema, koji nalaže elementarni moral, po kome se izvode površni i besmisleni rituali i koji služi kao prijatan dodatak socijalnom životu. Nego gledajte da u njoj nađete živu filosofiju, životno vođstvo u onim stvarima koje su od svih drugih najsvetije i najhitnije za naše krajnje dobro. Znajte da njene tajne, koje su "mnoge i neocenjive", nisu na površini; da one nisu tajne jezika, nego srca i da su njene misterije one večne, koje se bave više duhom, nego telom čovečjim. Tim znanjem se zaodenite i uđite u Ložu - ne samo u ložinske prostorije našeg simboličkog Saveza, nego u širu Ložu života, gde se, ćutljivo i bez zvuka metalnog alata, odvija neprekidno delo ponovnog građenja nedovršenog i nevidljivog Hrama, čije su mistično kamenje i građevinsko drvo ljudske duše. U tom ponovnog građenju uzimaju učešća ljudi i žene, koje su, premda formalno nisu članovi našeg Saveza, ipak zato nesvesni Masoni u najboljem smislu. Jer ko god brižno i pažljivo "glača svoj kamen", osposobljava se za svoje mesto u "naumljenoj građevini" , koja se postepeno "sklapa sa velikom tačnošću" i koja će, premda smo je mi sami podigli, jednoga dana postati očigledna našem jasnijem viđenju i izgledaće "sličnija delu Velikog Arhitekte Univerzuma nego delu ljudskih ruku". Imajući preimućstvo pravilnog i organizovanog sistema koji nam pribavlja i podvlači nacrt velikih istina, koje smo razmatrali i koje su uvek u svetu držane za tajne, svete i životne, na nama Masonima ostaje odgovornost, koja je vezana za našu privilegiju i naš cilj mora biti da nastojimo da uđemo u puno nasledstvo razumevanja i praktikovanja sistema kome pripadamo.

Glava III

DALJE BELEŠKE O SAVEZNOM SIMBOLIZMU

"Nema tame do neznanja" (Šekspir)

"Rasvetli našu tamu, mi Te molimo,
i odbrani nas od svih pogibli i opasnosti te noći"
(Anglikanska liturgija)

"Dragi Sve-Oče i svi vi bogovi koji posećujete ovo mesto, dopustite mi da budem lep čovek unutra i sve što imam od spoljašnjih stvari da bude jedno s onima unutrašnjim! Da držim samo mudra čoveka bogatim i da moja zaliha zlata bude tolika da je niko ne može poneti osim dobroga. Šta još? Mislim da je ta molitva za me dovoljna." (Sokratova molitva)

U Pouci arhitektonske table Prvog Stepena za Masoneriju se kaže da je "veština zasnovana na principima Geometrije" i da je "nauka koja se bavi negovanjem i popravkom ljudskog uma". Za njene upotrebe i običaje tamo se takođe kaže da potiču "od starih Egipćana, čiji filosofi, ne želeći da izlože svoje misterije vulgarnim očima, skrivahu svoje principe i svoju filosofiju pod znake i simbole", koji se dalje nastavljaju u masonskom Redu.

Nešto o tim znacima i simbolima, kao i o svrsi masonskog sistema kao celine, već je izneseno napred. U ovim beleškama nameravam da proširim razmatranje predmeta sa više pojedinosti.

Pouke koje idu uz svaki Stepen Saveza imaju svrhu da izlože nauku sistema i protumače simbole i rituale. Ali same te pouke treba na sličan način tumačiti. Doista, one su smišljene sa vrlo mnogo spretnosti i prikrivenosti. Njihovi sastavljači bili su stavljeni pred dvostruki zadatak: da daju

veran, iako delimičan, izraz unutrašnje nauke, a u isto vreme da je tako maskiraju da se njen puni smisao ne može razumeti bez nešto napora ili posvećenosti, i da otkrije malo, ili ne otkrije uopšte ništa onima koji je nisu vredni, ili koji su nezreli za "gnosis", ili nauku o mudrosti. Oni su izvršili taj zadatak sa značajnim uspehom i na način koji izaziva divljenje od strane onih koji to mogu oceniti zbog svog dubokog poznavanja nauke o samospoznanju i regeneraciji i uvida u nju. Oni su očigledno bili Inicijanti naprednog tipa, dobro upućeni u tajno predanje i filosofiju sistema Misterija prošlosti i oštrog zapažanja dubljeg i mističnog smisla Svetog Pisma, na koje su stalno jasno upućivali.

Baviti se tim Poukama u svim pojedinostima bio bi vrlo dug posao. Mi ćemo, međutim, nastaviti da govorimo o nekima od njih koje se tiču odličnijeg materijala i tako obraditi glavni predmet o kome smo napred govorili.

Prvo valja skrenuti pažnju na izraz "Geometrija", veštinu na kojoj se, tvrdi se, zasniva ceo sistem. Običnom čoveku Geometrija ne znači ništa više nego granu matematike koja je u vezi sa problemima Euklidovim, predmet koji očigledno nema nikakve veze sa masonskim ceremonijalom i idealima. Zato treba potražiti drugo objašnjenje tog izraza.

Geometrija je bila jedna od "sedam plemenitih veština i nauka" stare filosofije. Ona doslovno znači "zemljomerstvo". Ali "zemlja" drevnima nije značila, kao što nama znači, ovu fizičku planetu. Ona je značila primordijalnu supstancu, ili nediferenciranu duševnu materiju, iz koje smo stvoreni mi, ljudska bića, "majku-zemlju" iz koje smo svi potekli i kojoj se moramo svi nesumnjivo vratiti. Čovek je načinjen, Sveto Pismo uči, iz praha sa tla, i to tlo, ta zemlja, ili fundamentalna supstanca njegovog bića, traži da se "meri", u smislu istraživanja i razumevanja njegove prirode i njegovih svojstava. Nijedan valjan graditelj ne podiže građevine dok najpre ne bude zadovoljan prirodom materijala kojim namerava da gradi. I u spekulativnoj, ili duhovnoj i "kraljevskoj" umetnosti masonskoj, nijedan Mason ne može valjano graditi hram svoje vlastite duše, dok prvo ne shvati prirodu sirovog materijala, koji treba da obrađuje.

Geometrija je, stoga, sinonim za samospoznaju, za razumevanje osnovne supstance našeg bića, njenih svojstava i mogućnosti. Iznad starih hramova inicijacije bila je napisana izreka: "Spoznaj samog sebe i spoznaćeš univerzum i Boga". Ta izreka u prvom redu kazuje da je ne-inicirani čovek bez znanja o sebi samom. U drugom redu, kad postigne to znanje, da će uvideti da nije više odvojen, od drugih različit pojedinac, kakvim se sad smatra, nego da je mikrokozam, ili kratak izvod svega što postoji i da se, kao takav, identifikuje sa Bićem Božjim.

Masonerija je nauka o tome kako se postiže to vrhovno znanje i stoga se s pravom kaže da je zasnovana na principima Geometrije u smislu izložene definicije.

Ali nemojte misliti da je fizička materija od koje su naša smrtna tela sastavljena ta "zemlja" o kojoj se govori. To je samo raspadljiva, prolazna materija, koja jedino služi kao privremena ljuska neprolazne istinske "zemlje", ili supstance naših duša i osposobljava ih da uđu u čulne odnose sa fizičkim svetom. Razliku treba jasno uhvatiti i zadržati u svesti, jer Masonerija nema toliko veze sa spoljašnjim telom koliko sa večnim unutrašnjim bićem čovekovim, iako je spoljašnje telo privremeno vezano s onim drugim. Besmrtna duša čovekova je porušeni hram, koji treba ponovo sagraditi na principima duhovne nauke. Smrtno telo njegovo, sa svojim neumerenim prohtevima i afektima, stoji na putu da se u tome uspe. Prvo treba odstraniti komade kamenja da bi se mogli postaviti novi temelji i podići nova zgrada. Pa i ti komadi kamenja mogu se učiniti da posluže korisnim ciljevima i da se srede i ugrade u novo zdanje. Isto tako, čovekova vremenska priroda može se disciplinovati i upotrebiti za njegovu vlastitu rekonstrukciju. Ali da bi uspeo u toj rekonstrukciji, prvo mora imati puno razumevanje za materijal s kojim i na kome ima da radi. U tu svrhu mora se upoznati s onim što se zove "oblik Lože".

OBLIK LOŽE

Službeno se opisuje kao "pravougaonik; dugačak od Istoka do Zapada, širok od severa do Juga, dubok od površine Zemlje do središta, a visok upravo do neba".

To treba da se tumači kao aluzija na čoveka-pojedinca. Sam čovek je Loža. I kao što je masonska Loža "skup braće i drugova koji su se našli da naširoko raspravljaju o misterijama Saveza", tako je i čovek-pojedinac složeno biće, sačinjeno od različitih svojstava i sposobnosti skupljenih u njemu u cilju njihovog harmonijskog uzajamnog delovanja i izgrađivanja svrhe života. Uvek se valja setiti da je u Masoneriji sve slika ČOVEKA, njegovog ljudskog sastava i duhovnog razvitka. Prema tome, masonska Loža je sakrament Masona pojedinca, onakvog kakav je kad traži pristup u Ložu. Prvi ulazak u Ložu je simbol njegovog prvog ulaska u nauku o poznavanju sebe samoga.

Njegov organizam je simbolizovan četvorouglom, ili četvorostranom građevinom. To je u saglasnosti sa veoma starim filosofskim učenjem da je četiri aritmetički simbol svega što ima vidljiv i fizički oblik. Duh, koji je nevidljiv i nije fizički, izražen je brojem tri i trouglom. Ali Duh koji se toliko projektovao da je postao objektivan i da nosi materijalan oblik, ili telo,

označen je brojem četiri, ili četvorouglom, ili kvadratom. Zato jevrejsko ime za Božanstvo, kako je poznato i poštovano u ovom spoljašnjem svetu, beše veliko neizrecivo ime od četiri slova, ili Tetragramaton. I glavne strane sveta takođe su četiri i svaka vidljiva stvar je složena od četiri osnovna metafizička elementa, koja su stari zvali: vatra, voda, vazduh i zemlja. Stoga četvorostranost Lože podseća takođe na to da je ljudski organizam sastavljen od ta četiri elementa u ravnotežnoj srazmeri. "Voda" predstavlja fizičku prirodu, "Vazduh" mentalnu, "Vatra" volju i snagu živaca, dok je "Zemlja" gustina u kojoj su druge tri učvršćene i zamotane.

No, ona je produženi (ili dvostruki) kvadrat, jer se čovečji organizam ne sastoji samo od svog fizičkog tela. Fizičko telo ima svoj "dvostruki", ili eterični naspramni deo u astralnom telu, koje je jedno proširenje fizičke prirode i jedna složenica od ista četiri elementa u jednom neopipljivom i nežnijem obliku. Duguljasti prostorni oblik Lože mora se, stoga, smatrati da se odnosi na fizičku i eteričnu prirodu čovekovu u takvoj vezi u kakvoj doista postoje u svakome od nas.

Četiri strane Lože imaju jedno dalje značenje. Istok Lože predstavlja čovekovu duhovnost, njegov najviši i najduhovniji oblik svesti, koji je kod većine ljudi vrlo malo razvijen, ako je to uopšte, ali je još uvek latentan i uspavan i postaje aktivan samo u momentima teške i duboke emocije. Zapad, (ili strana polarno protivna Istoku) predstavlja njegov normalni um, svest koju upotrebljava u svakodnevnim poslovima ovoga sveta, njegovu sklonost prema materijalnom, ili, kako bismo mogli reći, njegov "zdrav razum". Sredina između Istoka i Zapada jeste Jug, kuća na pola puta i stecište duhovne intuicije i razuma, tačka koja označava apstraktnu intelektualnost, a naša intelektualna snaga se razvija do svog vrhunca upravo kao što Sunce doseže svoj podnevni sjaj na Jugu. Antipodna tačka mu je Sever, sfera mraka i neznanja, koja se odnosi samo na čulne reakcije i utiske koji se primaju na taj najniži i najnepouzdaniji način percepcije, na našu fizičku čulnu prirodu.

Tako četiri strane Lože ukazuju na četiri različita, ujedno progresivna, oblika svesti koji nam stoje na raspolaganju. To su čulni utisci (Sever), razum (Zapad), intelektulna ideacija (Jug) i duhovna intuicija (Istok). Time su potpuno data naša četiri moguća puta saznanja. Od njih običan čovek upotrebljava samo prva dva i možda treći, već prema svom razvitku i vaspitanju, pa su i njegov pogled na život i znanje istine, u skladu s tim, skučeni i nesavršeni. Potpuno i savršeno znanje je moguće samo kad se dubokovidno gledanje i svest čovekovog duhovnog principa probudi i nadoda drugim njegovim moćima saznanja. To je moguće samo pravom Majstoru, koji ima sva četiri metoda saznanja na raspolaganju u savršenoj ravnoteži i

podešene slično kao četiri strane Lože. Zato je mesto Velikog Majstora, Starešinstva i Bivših Majstora (Past-Master) uvek na Istoku.

"Dubina" Lože ("od površine zemlje do njenog središta") odnosi se na odstojanje i razliku u stepenu između površine svesti naše zemaljske mentalnosti i najvišeg božanskog stepena svesti, koji stoluje u čovekovom duhovnom središtu, otkako je postao sposoban da otvori svoju ložu u tom središtu i da u njemu i s njim deluje.

"Visina" Lože ("upravo visoka do neba") znači da je područje svesti koje nam je pristupačno, pošto smo potpuno razvili svoje sposobnosti, bezgranično. Čovek koji je potekao iz zemlje i koji se razvio kroz niža kraljevstva prirode do svog današnjeg stanja razuma treba još da upotpuni svoj razvoj tako da postane Bogu slično biće i da ujedini svoju svest sa Sveznajućim - a promicanje toga jeste i uvek je bilo jedini cilj i svrha svake Inicijacije.

Uspeti se na tu "visinu", postići taj raspon svesti, može se "pomoću lestava sa mnogo prečaga i stepenica, ali uglavnom sa ove tri: Verom, Nadom i Ljubavlju", od kojih je najveća i najuspešnija poslednja. To će reći da ima nebrojeno puteva razvoja svesti do viših stepena. I doista, svaki običan događaj dnevnog iskustva može doprineti tom cilju, ako se pravilno protumači i ako se njegova svrha razabere u opštem nacrtu našeg životnog plana. Pa baš to treba podrediti trima glavnim svojstvima. Naime, Veri u mogućnost da će se dostići naumljeni cilj. Nadi, ili trajnoj vatrenoj želji da će se on ispuniti. I, konačno, neograničenoj Ljubavi, koja - tražeći Boga u svim ljudima i svim stvarima, uprkos njihovom spoljašnjem izgledu i ne misleći ništa zlo - postepeno identifikuje um i prirodu tražioca sa tim krajnjim Dobrom, na koje treba da je stalno upravljena njegova misao, želja i pogled.

Važno je ovde primetiti da to proširenje svesti nije nikako predstavljeno kao da zavisi od intelektualnih uspeha, učenja, ili knjiškog znanja. To mogu biti, i doista jesu, malobrojne stepenice na lestvicama uspeha, ali se one ne ubrajaju među glavne. Uporedite reči sv. Pavla: "Ako znam sve, a ljubavi nemam, ništa sam" i one srednjevekovnog mistika: "On se može zadobiti i zadržati ljubavlju, ali oštroumnošću i razumom nikad".

Loža "počiva na tri velika stuba: Mudrosti, Snazi i Lepoti". I opet se to ne odnosi na spoljašnje stecište, nego na trojstvo svojstava koja stoluju u duši pojedinca, koja će se postepeno pokazati u tražiocu kad uznapreduje i prilagodi se masonskoj disciplini. Kao što piše o mladosti Hrišćanskog Majstora da "napredovaše u premudrosti u rastu i u milosti kod Boga i kod ljudi", to će isto biti istina i za neofita Masona, koji teži za Majstorstvom. On će postati svestan porasta perceptivne moći i razuma. Saznaće da se dotakao pre toga neslućenog izvora snage, koja mu daje povišenu duševnu

jačinu i samopouzdanje. Zapaziće kako se u njemu razvijaju blagodeti karaktera, govora i vladanja, koje su mu pre toga bile strane.

Pod, ili osnova Lože, mozaična šahovska ploča sa crnim i belim kvadratima, znači dvostruko svojstvo svega što je vezano sa zemaljskim životom i fizičkim temeljem ljudske prirode - smrtno telo i njegove apetite i afekte. "Tkivo našeg života je mešana pređa, zajedno dobra i rđava", pisao je Šekspir. Svaka materijalna stvar karakterisana je narazmrsivo isprepletanim dobrom i zlom, svetlošću i senkom, radošću i žalošću, pozitivnim i negativnim. Što je za mene dobro, može biti za vas zlo. Uživanje se rađa iz bola i, konačno, opet degeneriše u bol. Što je u jedan čas dobro učiniti, rđavo je idućeg časa. Danas sam intelektualno poletan, a sutra opet potišten i mračan. Dualizam tih protivnosti upravlja nama u svemu i propisano nam je da ga proživljavamo sve dok se, pošto smo naučili i nadrasli njegovu pouku, ne spremimo za napredovanje do položaja na kome ćemo nadrasti smisao te mozaične egzistencije i na kome ćemo te protivnosti prestati da zapažamo kao protivnosti i upoznati ih kao jedinstvo, ili sintezu. Naći to jedinstvo, ili sintezu znači upoznati izmirenje koje prelazi razum - tj. koje prelazi naše sadašnje iskustvo, jer su u njemu tama i svetlost jednaki i naši sadašnji pojmovi o dobru i zlu, radosti i žalosti, prevladani i sublimovani u jednom kombinovanom stanju. I to uzvišeno stanje je predstavljeno nazubljenim, ili kockastim rubom, koji omeđuje crno i belo obojenu šahovsku ploču, upravo kao što Božje Prisustvo i Providnost okružuju i obuhvataju naše vremenske organizme, koji sadrže te protivnosti.

Zašto se tako mozaičnom podu pridaje takav značaj u opremi Lože? Odgovor se može naći u tvrdnji rituala Trećeg Stepena: "Kvadratni pod je određen da po njemu hoda Prvosveštenik". Tu se ne misli samo na jevrejskog Prvosveštenika prošlih vekova, nego na svakog pojedinog člana Saveza. Jer svaki Mason teži da postane Prvosveštenik svoga ličnog hrama i da od njega načini mesto gde mu se valja susresti sa Božanstvom. Zbog same činjenice što se nalazi u ovom dualističnom svetu, svaki živi stvor, bio Mason, ili ne, hoda po kvadratnom podu izmešanog dobra i zla u svakoj akciji svog života, tako da je izgled poda simbol elementarne filosofske istine, zajedničke nama svima. Ali za nas reči "hodati po" znače mnogo više od toga. One znače da onaj koji teži da postane majstor svoje sudbine i kapetan svoje duše mora hodati po tim suprotnostima u cilju da ih prevlada i njima ovlada, gazeći po svojoj nižoj čulnoj prirodi i držeći je pod nogama u pokornosti i kontroli. On mora postati sposoban da se uzdigne iznad šarenila dobra i zla, da se uzvisi i da bude ravnodušan prema promenama sreće, privlačnostima i bojaznima, koje upravljaju običnim ljudima i vode njihove misli i akcije sad ovim sad onim putem. Njegov zadatak je da razvije svoje unutrašnje duhovne sposobnosti, a nemoguće je da se one razviju

sve dok njima vladaju njegove materijalističke naklonosti i kolebljiva osećanja zadovoljstva i bola koja se iz njih rađaju. Uzvisivši se iznad njih i postigavši vedrinu i duševnu ravnotežu u bilo kojoj prilici u koju možda na trenutak zapadne, Mason istinski "hoda po" mozaičnom temelju egzistencije i po sukobljenim tendencijama svoje više materijalne prirode.

Plafon Lože se javlja u oštroj opreci prema njenom crno-belom podu i opisan je kao "nebeski svod različitih boja, zapravo sama nebesa".

Ako pod simbolizuje čovekovu zemaljsku čulnu prirodu, svod slikovito prikazuje njegovu eteričnu prirodu, njegova "nebesa" i svojstva koja su u njima. Jedno je obrnuti i suprotni pol drugoga. Njegovo materijalno telo je vidljivo i gusto sastavljeno. Njegov eterični omot, ili "aura" jeste suptilan i nevidljiv (osim za vidovite) i kao miris koji dolazi od cveta. U njegovu egzistenciju sumnjaju oni koji neće da prime ono što se fizički ne da dokazati. Ali masonski učenik, koji je pozvan da prethodno primi mnoge takve istine dok se ne osvedoči o njihovoj pouzdanosti, treba da pomisli: 1) da je ušao u Savez sa datim mu obećanjem da će primiti svetlost na prirodu svoga bića; 2) da Red prima na sebe da mu pomogne da dođe do te svetlosti u pogledu na stvari koje su mu može biti nepoznate i da su njegova učenja i simbole sastavili mudri i kompetentni učitelji u tim stvarima; 3) da će ga skromno, poučljivo i prijemčivo duševno držanje prema tim simbolima i njihovom značenju bolje dovesti do napredovanja nego kritičko, ili neprijateljsko.

Činjenica da čovek ispušta, ili zrači od sebe, neki eterični omot ili "pokrov" potvrđuje se oreolima, ili kolutima koji se vide na umetničkim delima oko ličnosti svetog karaktera. Oni koji nisu sveti nemaju te odlike, ne zbog toga što ne bi bili tako omotani, nego zbog toga što je u njihovom slučaju "aura" nepravilnog oblika i što šareni oblak reflektuje njihovu normalno nedisciplinovanu duševnost i strastvenu prirodu, kao što kišni oblaci reflektuju Sunčevu svetlost u različitim bojama. "Aura" čoveka kome je duševnost čista i koji strasti i osećanja dobro drži u ruci postaje prema tome uredna i lepo uređena ljuska jasno omeđenog oblika i spektralnih boja, pravilno poređanih kao što su boje spektra, ili duge. U Bibliji, ta je "aura" opisana kao "kaput u mnogo boja", koji je karakterisao Josifa, najvećeg Jakovljevog sina, kao protivnost prema onim patrijarhovim manje moralno i duhovno razvijenim sinovima koji se nisu odlikovali takvim kaputom.

U Masoneriji ekvivalent oreola je simbolična odeća koju nose Provincijalni Oficiri i oni Velike Lože. Ona je tamno plava, sa jakim zlatnim rubom, što odgovara tamno plavom središtu i svetloj periferiji plamena. "Njegove sluge su plameni vatre". Provincijalni Oficiri i oni Velike Lože biraju se među Bivšim Majstorima Saveza, tj. među onima koji su teorijski dostigli svetost, regeneraciju i majstorstvo nad sobom i koji su pripojeni velikoj Loži, nad kojom "sjaje kao zvezde".

Iz svega toga sledi da Mason koji se ozbiljno podvrgava disciplini Reda ne samo popravlja svoj karakter i čisti svoje misli i želje, nego u isto vreme nesvesno izgrađuje unutrašnje eterično telo, koje će činiti njegovu odeću, ili pokrov, kad nestane njegovog prolaznog spoljašnjeg tela. "Ima nebeskih telesa i telesa zemaljskih...i kao što SMO rodili lik zemni, tako ĆEMO roditi i lik nebeski". A nebesko telo mora se graditi iz sublimovanih svojstava zemaljskog. To je jedna od tajni i misterija procesa regeneracije i vlastite transmutacije, za čije je negovanje određen Savez. To je istinsko građenje hrama za koji se brine Masonerija. Kecelja kao masonski simbol telesnog organizma, njene promene i njena sve veća izgrađenost što se Mason više uspinje u Savezu simbolizuju (u teoriji) stvarno razvijanje koje se postepeno zbiva u njegovoj prirodi.

Štaviše, kao što u spoljašnjem nebu prirode postoje i deluju Sunce, Mesec i zvezde, tako u osobenom nebu čovekovom deluju metafizičke sile koje su u njemu i koje su opisane istim rečima. U sklopu svakoga od nas postoji jedno psihičko magnetno polje različitih sila, koje određuje naše individualne temperamente i tendencije i utiče na našu budućnost. Tim silama takođe su data imena "sunce", "mesec" i planete i nauka o njihovom međusobnom delovanju i dejstvu prema spolja bila je stara astronomska nauka, ili, kako se sad češće zove, astrologija, jedna od slobodnih veština i nauka koja se preporučuje na izučavanje svakom Masonu, a osobito onom koji je na Pomoćničkom stepenu.

POLOŽAJ OFICIRSKE LOŽE

Sedam Oficira - tri glavna i tri podređena, sa dodatkom jednog manjeg, koji služi kao veza sa spoljašnjim svetom - predstavljaju sedam strana svesti, ili njenih moći koje su u međusobnom psihološkom delovanju i zajedno čine jedinstvo, tako da sačinjavaju "pravu i potpunu Ložu". Kao što se čovek , čije su moći poremećene i nekoordinirane, smatra nezdravim, tako bi i Loža bila nepotpuna i nesposobna za uspešan rad ako bi njen funkcionalni mehanizam bio nepotpun.

Sedam je uopšte broj potpunosti. Bilo je sedam vremenskih perioda u stvaranju. Spektar svetlosti sastoji se od sedam boja; muzička skala od sedam nota; naša podela vremena u sedmice od sedam dana; naše fizičke promene zbivaju se u krugovima od sedam godina. U saglasnosti sa svim tim, sam čovek je sedmostruki organizam i normalno trajanje njegovog života jeste sedam puta po deset godina.

"Majstor" (Starešina), ili Glavni Oficir u čoveku je duhovni princip u njemu, koji je vrh i koren njegovog bića i kome sve njegove pomoćne sposobnosti treba da su podređene i odgovorne. Kad čekić Starešine zakuca,

udarac namah ponavljaju nadzornički čekići. Kad Božanski Princip u čoveku progovori u dubini njegovog bića, ostali delovi njegove prirode treba da odjekuju sa istim osećanjem. Bez prisustva tog Božanskog Principa u sebi, čovek bi bio ispod sebe. Zbog njegovog prisustva u čoveku, čovek se može dići iznad sebe. Kad čovek neguje svoju svest o tom Principu, on se s njom ujedinjuje u srazmeri u kojoj poriče i odriče sve u sebi što je ispod božanskog. To je neugasiva svetlost Starešine koja, budući besmrtna i večna i dalje sja kad je sve vremensko i smrtno iščezlo.

Stariji (Prvi) Nadzornik, kao glavni egzekutivni oficir Starešine, jeste njegova antiteza i suprotan pol. On personifikuje dušu, psihički, ili animistički princip u čoveku, koji, ako se ne udruži i ne osvetli sa velikom svetlošću Duha ili Majstorovog principa, nema svoje vlastite svetlosti uopšte. U najboljem slučaju, on na Zapadu može samo reflektovati tu veliku svetlost sa Istoka, kao što Mesec prima i reflektuje Sunčevu svetlost. Zato se u Masoneriji njegova svetlost zove mesečevom. U prirodi kad mesec nije obasjan Suncem, onda je nevidljiv i za nas kao da ne postoji. Kad je obasjan, onda je jedna od najsjajnijih pojava. Slično i ljudska inteligencija vredi, ili ne vredi, već prema tome da li je prosvećena Majstorovom svetlošću Božanskog Principa, ili samo mračno funkcioniše zbog svojih vlastitih neosvetljenih energija. U prvom slučaju, to je glavna egzekutivna moć, ili prenosni medijum Najviše Mudrosti. U drugom, ona ne može ništa bolje dati nego sirovi razum.

Između Starešinine svetlosti sa Istoka i "Meseca" na Zapadu smešten je Mlađi (Drugi) Nadzornik na Jugu, simbolišući treću veliku svetlost, "Sunce". A, masonski, "sunce" stoji da bi rasvetlilo ljudsku inteligenciju i razum, koji dolazi iz materijalnog, moždanog uma i skroz je prožet i prosvećen Spiritualnim (Duhovnim) Principom; ono znači to dvoje u stanju ravnoteže i harmonijskog međusobnog delovanja, tako da Drugi Nadzornik personifikuje tačku ravnoteže , ili stecište čovekovog prirodnog razuma i njegove duhovne intuicije. Prema tome, predstavljajući to prosvećeno umno stanje, on je taj koji tvrdi na Drugom Stepenu (koji je stepen ličnog razvitka u kome se teoretski to stanje postiže) da se na tom stepenu osposobio da otkrije sveti simbol koji je u središtu zgrade i koji aludira na V.G.U. To znači, naravno, da je čovek koji je stvarno (a ne samo ceremonijalno) uznapredovao do drugog stepena samorazvitka, sada razabrao da Bog nije izvan njega, nego u njemu i da štiti njegovu "zgradu", ili organizam. To je otkriće koje mu se nameće da ga sledi sa žarom i marom, tako da se može sve prisnije i prisnije sjedinjavati sa Božanskim Principom. To je, međutim, proces koji iziskuje vremena, napora i borbe sa samim sobom. Sjedinjenje se ne može postići iznenada. Našlo se da ima smetnji, "neprijatelja" na putu koji to ometaju, zbog nesavršenosti i ograničenosti

samog tražioca. One se moraju prvo postepeno savladati, a u znaku tog stepena misli se upravo na njihovo iskorenjivanje. Taj znak kazuje da dotični želi da očisti svoje srce i odbaci iz njega svako zlo, da se pročisti radi prisnijeg saveza sa tom čistom Svetlošću. Samo tom "sunčanom svetlošću", tim novonađenim osvetljenjem, on je postao sposoban da se zagleda u dubine svoje vlastite prirode. To je "Sunce", koje on, kao i Jošua, moli da "stane" i da svoju svetlost zadrži dok ne savlada sve svoje neprijatelje. Problem mnogo diskreditovanog biblijskog čuda zastoja Sunca na nebu iščezava kad se shvati njegovo istinsko značenje u svetlu tumačenja onih koji su sastavljali masonski ritual i koji su dobro znali da to nije bilo Sunce kao nebesko telo, koje se čudom zaustavilo u svome ophodu, povredivši prirodi zakon, nego da "Sunce" koje je u pitanju znači jedno prosvećeno perceptivno stanje koje svako doživljava kad se u toj "dolini Ajalonskoj" primi zadatka da sam sebe savlada i da "bije bitke Gospodnje" protiv svojih nižih sklonosti.

Govorili smo sad o Prvom i Drugom Nadzorniku u njihovom odnosnom psihološkom značenju, gde su opisani kao "Mesec" i "Sunce". U toj vezi dobro je ovde istaći da se svetlosti Meseca i Sunca gase u tami Trećeg Stepena. U velikom poslu oko vlastite transformacije oni su svetlosti i pomažu do izvesne tačke. Kad se ta tačka dostigne, oni više ne koriste. Oboje izmiču dohvatu i Majstorova Svetlost, ili Božanski Princip sada preuzima i dovršava regenerativnu izmenu: "Neće ti više biti sunce videlo danju, niti će ti sjajni mesec svetleti ; nego će ti Gospod biti videlo večno i Bog tvoj biće ti slava; i dani žalosti tvoje svršiće se" (Is, LX, 19-20).

Tri niža Oficira i Dvernik, koji, sa tri glavna, upotpunjuju izvršnu sedmoricu, predstavljaju tri energije viših Oficira prenesene u niže moći čovekovog organizma. Stariji Đakon, kao Majstorov ađutant i emisar, čini vezu između Istoka i Zapada. Mlađi Đakon, kao ađutant i emisar Prvog Nadzornika čini vezu između Zapada i Juga; dok Unutrašnji Čuvar radi pod neposrednom upravom Drugog Nadzornika i u naizmeničnom refleksnom radu sa Spoljašnjim Čuvarom, ili dodirnom tačkom sa spoljašnjim svetom čulnih utisaka.

Tako svih sedam slikovito predstavljaju mehanizam ljudske svesti. Oni predstavljaju redove odvojenih, ali koordiniranih delova, koji vezuju čovekovu spoljašnju prirodu sa njegovim najunutrašnjijim Božanskim Principom i koji daju potrebne kanale za recipročnu akciju između duhovnih i materijalnih polova njegovog organizma.

Drugim rečima, ili da upotrebim jedan alternativni simbol iste činjenice, čovek je potencijalno sedmokraki zlatni svećnjak. Potencijalno zato, jer dosad nije promenio proste metale svoje prirode u zlato, niti zapalio sedam sveća, ili delova svog organizma prometejskom vatrom Božanskog

Principa. Međutim, taj simbol, koji mu je pristupačan, daje mu se radi razmišljanja i razmatranja i korisno će biti ako prouči opis regenerisanog savršenog čoveka u OTKROVENJU I, 12-20.

Da rezimiramo. Sedam Oficira slikovito predstavljaju sledeće sedmostruke delove ljudskog mehanizma:

D.S. Duh (PNEUMA)
S.N. Duša (PSYCHE)
M.N. Um (NOUS, Intelekt)
S.Đ. Veza između Duha i Duše
M.Đ. Veza između Duše i Uma
U.Č. Unutrašnja čulna priroda (astralna)
S.Č. Spoljašnja čulna priroda (fizička)

VELIKE I MALE SVETLOSTI

Svrha inicijacije se može odrediti ovako: da podstakne i pobudi Kandidata na direktno saznanje i nepobitan dokaz činjenica i istina svoga bića, u kojima je pre toga bio ili potpuna neznalica, ili o kojima je bio samo prividno obavešten; da ga dovede do direktnog svesnog kontakta sa Realnostima koje leže ispod površinskih slika stvari, tako da se umesto sa čistim verovanjem, ili mišljenjem o sebi, Univerzumu i Bogu, suoči direktno i nepobitno sa samom Istinom; i, konačno, da ga pokrene da postane Dobro i Istina koja mu se otkriva tako da se s njom identifikuje. (To je, naravno, postepen proces koji traži više ili manje vremena i napora u srazmeri sa sposobnošću i spremom samog kandidata).

Vraćanje kandidata na Prvom Stepenu svetlosti jeste, stoga, znak važne krize. Ono simbolizuje prvo proširenje opažanja koje mu donosi inicijacija zahvaljujući njegovim ozbiljnim težnjama i dobroj službi vođa i učitelja kojima se predao. Ono mu otkriva trostruki simbol, koji glasi kao tri, dakako slikovite, svetlosti u Masoneriji, a te su: sv. Biblija, Uglomer i Šestar. Oni su povezani tako da Uglomer i Šestar leže na sv. Bibliji kao na svojoj osnovi ili bazi. Kako je taj trostruki simbol prva stvar na kojoj se, posle prosvećenja, kandidatovo spoljašnje oko zadržava, to je taj simbol, odgovarajući onome što ta tri predmeta slikovito prikazuju, prva istina koju njegovo unutrašnje oko ima na umu da sazna i razmotri.

On takođe upoznaje tri slikovite male svetlosti, opisane kao "Sunce", "Mesec" i "Majstor Lože" (njihovo psihološko značenje već je izloženo u našem tumačenju Oficira Lože).

Činjenica je da kandidat može videti tri velike Svetlosti samo pomoću tri male. Drugim rečima, malo trojstvo je instrument pomoću koga on po-

smatra veliko: njegova perceptivna moć (subjekt) gleda na nešto veće (objekt), sa čime još nije identična, upravo onako kao što tako mala stvar kao što je oko može posmatrati širinu neba, a ograničeni um što može razmatrati beskrajnost.

To, dakle, znači da male svetlosti normalne ograničene inteligencije služe kandidatu da otkrije velike svetlosti, ili osnovnu suštinu njegovog dosad nerazvijenog bića. Majušna rudimentarna svest saznaje za svoj potonuli izvor i koren i dolazi u oštar kontrast sa bezgraničnim mogućnostima koje joj se pružaju ako se te skrivene dubine razviju i pokrenu na rad. Kandidatov problem i sudbina sastoji se u tome da se izgubi pa da se nađe. Da sjedini svoje male svetlosti sa svojim velikim, da više ne radi samo sa elementarnom refleksnom svešću, nego u zajednici sa Sve-svešću sa kojom se identifikovao. U Stepenu Kraljevskog Luka on će otkriti da je identifikacija malih i velikih svetlosti teoretski postignuta. Ukršteni trouglovi svetlosti koji okružuju centralni oltar u tom Vrhovnom Stepenu znače jedinstvo perceptivne moći sa objektom njenog razmatranja: stapanje ljudske i božanske svesti.

Šta, dakle, slikovito prikazuju tri Velike Svetlosti i šta znači njihova prisna veza?

1) Pisana Reč je amblem i spoljašnji izraz za nepisanu Večnu Reč, Logos, ili Supstancijalnu Mudrost Božju, iz koje je svaka živa duša proizašla i koja je, stoga, osnova ili baza ljudskog života. "U početku beše Reč i Reč beše u Boga i Bog beše Reč; bez Nje ništa nije postalo što je postalo; u Njoj beše život i život beše videlo ljudima; i videlo se svetli u tami i tama ga ne obuze". U jednoj inteligentno vođenoj Loži Sveto Pismo treba da leži otvoreno kod prve glave Jovanovog jevanđelja, sveca-patrona Masonerije, tako da te reči susretnu kandidatove oči kad se vrati svetlosti i da ga podsete da je baza njegovog bića Božanska Reč, koja stoluje i sjaji u njegovoj tami i neznanju , koji ne saznaju i ne shvataju tu činjenicu. On je izgubio svaku svest o toj istini i to ispušteno jeste "Izgubljena Reč", koju svaki Mason teoretski traži i koju se nada da će naći sa primerenom spremom i vlastitom marljivošću. Pošto je nađe, on će naći sve stvari, jer će naći Boga u sebi. Neka kandidat takođe razmisli o tome da su baš tajni podsticaji i podstreci te Reči u njemu ono što ga je gonilo da uđe u Savez i da potraži uvođenje u svetlost. Da kažemo to rečima jednog velikog Iniciranog: "Tvoje traženje je uzrok tvoga nalaženja". Jer naći znači samo doći konačno do samosvesti o toj unutrašnjoj sili, koja prva goni na traženje svetlosti. Odatle dolazi da zapravo niko ne može ući u Savez , niti se može nadati stvarnoj inicijaciji, ako se pridruži Redu iz bilo kakvih nižih motiva nego da nađe Boga, "skriveno blago"u sebi samom. Njegovo prvo mesto pripreme mora nužno biti u srcu i njegova vrhovna želja i glad srca moraju biti upravljeni na tu Svetlost koja je, kad se postigne, Sveznanje, koje dolazi do svesti U NJEMU. Inače će svaka ceremonijalna inicijacija biti beskorisna i on će čak promašiti da razume njene spoljašnje simbole i alegorije.

2) Uglomer, koji počiva na Svetom Pismu, jeste simbol ljudske duše kako se rodila iz Božanske Reči, koja je pod njim. Ta duša je stvorena kao valjana, savršena i kao svaka stvar koja je izašla iz Tvorčeve ruke bila je prvobitno proglašena "vrlo dobrom", iako joj je bila data sloboda izbora i sposobnost da greši. Graditeljski uglomer, međutim, koji se upotrebljava kao Savezni simbol, jeste u stvari približan trougao sa vrhom prema dole i bazom prema gore, a to je vrlo stari simbol duše i psihičke konstitucije čovekove i poznat je pod imenom Vodeni Trougao.

3) Šestar ukršten sa uglomerom jeste simbol Duha Duše, njene funkcionalne energije, ili Vatre. Sama za sebe duša bi bila samo inertna pasivnost, negativna količina, koja nije uravnotežena nekom protivnom pozitivnom. Njene aktivne osobine su proizvod njenog ujedinjenja sa svojom Božanskom bazom, koja leži ispod nje i koja je nadahnjuje i koja je na taj način modifikovana dobrim, ili rđavim tendencijama same duše. Bog "je udahnuo u žoveka dah života i čovek je postao - ne više duša, što je bio pre toga - nego ŽIVA (puna energije) duša". Taj proizvod, ili vatrena energija duše, jeste Duh Čovekov (dobra, ili rđava sila, već prema tome kakav joj lik da), a simbolizovan je onim što je uvek bilo poznato kao Vatreni Trougao (sa vrhom prema gore i bazom prema dole). Taj simbol je približno reprodukovan u šestaru.

Da rezimiramo. Tri Velike Svetlosti su amblemi nerazmrsivo isprepletanog trojnog osnova čovekovog bića, koji čine: 1) Božanska Reč, ili Supstanca kao njegov temelj; 2) pasivna duša koja je iz nje proistekla; 3) aktivni duh, ili energična sposobnost rođena u duši kao rezultat uzajamnog delovanja prvog dvoga. Stoga je sam čovek (kad ga posmatramo izvan vremenskog tela koje ga sad zaodeva) trojna jedinica koja ima svoj koren u Božanskoj Supstanci kao bazi i koja iz nje proizlazi.

Pogledajte da su na Prvom Stepenu vrhovi šestara skriveni Uglomerom. Na Drugom Stepenu jedan vrh se vidi. Na Trećem, vide se oba. To znači: kako Kandidat napreduje, tako se inercija i negativnost duše postepeno menja i nadomešta pozitivnom energijom i aktivnošću Duha. Vatreni Trougao postepeno dobija preimućstvo nad Vodenim Trouglom, kazujući da Tražilac postaje življe i duhovno svesnije biće nego što je na početku bio.

OTVARANJE I ZATVARANJE LOŽE

Prvi ili Učenički Stepen

Ako je Loža sa svojim ustanovama i oficirima sakramentalni lik pojedinca i mehanizma lične svesti, otvaranje Lože na uzastopnim Stepenima znači sposobnost da se proširi, otvori i pojača svest u tri različita stepena, prelazeći normalan nivo koji važi za obične svetovne poslove.

Ta činjenica prolazi nezapaženo u masonskim Ložama. Otvaranje i zatvaranje smatraju se u mnogome samo slučajnom formalnošću lišenom unutrašnjeg cilja, ili značenja, premda su to najpoučnije ceremonije i rituali sa naročitom svrhom, koji se ne smeju profanisati slučajnim površnim izvođenjem, ili nerazumevanjem njihovog sadržaja.

Kao što cvet "otvara svoju Ložu" kad razvija svoje latice i izlaže svoje središte Suncu koje ga oživljava, tako je i otvaranje masonske Lože sakramentalno otvaranje ljudskog uma i srca Bogu. To je dramski oblik psiholoških procesa koji se javljaju pri tom radu.

Traže se tri stepena, ili stadijuma takvog otvaranja. Prvi je onaj koji odgovara učeničkom štadijumu razvitka; jednostavni SURSUM CORDA!, ili poziv "gore vaša srca!" nad svakidašnjim nivoom spoljašnjih stvari. Drugi je naprednije otvaranje, prilagođeno onima koji su već napredniji u nauci i sposobni za veće stvari nego Učenici. Za to otvaranje se kaže da je "na uglomeru", što otvaranje na Prvom Stepenu nije. To znači da tu naročito dolazi u upotrebu psihička i viša intelektualna priroda (koja se označava, kao što je napred izloženo, Uglomerom, ili Vodenim Trouglom). Za treće, još naprednije otvaranje, kaže se da je "na središtu", da je za one koji su na majstorskom Stepenu i da ukazuje na otvaranje svesti u pravcu pravog središta i dubine čovekovog bića.

Koliko daleko i do kog stepena je svako od nas sposoban da otvori svoju ličnu Ložu, to određuje naš stvarni položaj u Masoneriji i pokazuje da li smo stvarni Majstori, Pomoćnici, ili Učenici, ili samo titularni. Napredovanje u tome, kao i u drugim stvarima, dolazi samo sa inteligentnom praksom i izdržljivim iskrenim naporom. Ali ono što se sasvim previđa, a što treba naglasiti, jeste snaga, kao inicijatorna sila JEDNOG SKUPA pojedinaca dovoljno naprednih i pozvanih da "otvore svoju Ložu" u opisanom smislu. Takav jedan skup, koji je sabran na jednom mestu i koji radi sa zajedničkim određenim ciljem, stvara takoreći vrtlog u mentalnoj i psihičkoj atmosferi u koji je povučen novi inicirani kandidat. Napon stvoren njihovom kolektivnom energijom misli i volje - koji se postepeno pojačava kad se Loža otvara na svakom uzastopnom stepenu, a odnosno slabi kad se na pojedinom stepenu zatvara - deluje i ostavlja trajan efekat na kandidata (pretpostavljajući uvek da on ozbiljno misli i da je "valjano spremljen" u

unutrašnjem smislu), uvodeći povoljan mentalni i spiritualni ODNOS između njega i onih u čije organsko duhovno članstvo traži da bude uzvišen. Nadalje, to podstiče njegovu prijemčivost i prouzrokuje da se njegova duševnost snabde i prožme idejama i uznosnim uticajima, koje na njega vrše njegove vođe.

Činjenica da se kandidat ne pušta u ložinske hodnike bez izvesnih osiguranja, zaštita i svedočanstava i da mu se upravo tada preti mačem U.Č., jeste znak da se priznaje da je smeli zahvat u stvari o kojima se u Inicijaciji radi praćen opasnošću za mentanlni i spititualni organizam. Kao što se opisuje da Plameni Mač čuva put do Drveta Života od onih koji još nisu spremni da mu se približe, tako se, pak i tajni zakon Duha sam osvećuje na onima koji nisu osposobljeni da sudeluju u znanju njegovih misterija. Odatle zapovest: "Ne uzimaj imena Gospoda Boga svoga uzalud", što biva kad se saziva Božanska Energija za nevredne, ili ništavne ciljeve.

Ovde, i u opštem predmetu znakova, značaka i reči što se upotrebljavaju i saopštavaju u Inicijatornim Ritualima, mogu se korisno navesti sledeće reči dobro upućenog Masona, koji, naravno, ne govori o njima samo kao o površnim radnjama kakve su u običnim Ložama, nego kakve su kad ih inteligentno izvode oni koji su u potpunosti upućeni u duhovnu nauku i sposobni da se služe znacima, značkama i rečima od dinamične snage i stvarnog dejstva:

"Simboli Misterija ovaploćenih u znaku Uglomera i Šestara sačinjavaju večni jezik bogova, isti u svim svetovima, oduvek. Oni nisu imali ni svoj početak u godinama niti svršetak u danima. Oni su savremeni sa vremenom i sa večnošću. Oni su Reč Božja, Božanski Logos, artikulisani su i izraženi u oblicima jezika. Svaki znak ima korespondentni usmeni izraz, telesni pokret, ili mentalnu intenciju. Ta činjenica je od velike važnosti za onoga koji ide za mudrošću , jer u njoj počiva glavni razlog tajnovitosti, velike opreznosti i brižljivosti upravljača Misterija da ne bi tajne nauke našle izraza na usnama, ili u radu lica koja su nesposobna da čuvaju tajne. Jer tajna snaga Misterija jeste u znakovima. Kad koje lice dospe u prirodno, ili natprirodno stanje procesom razvitka, ako mu je srce neusklađeno, a um odvraćen od Božanskog ka ljudskom u njemu, ta snaga postaje snaga zla, umesto snaga dobra. Neverno inicirani, na stepenu Misterija koji je je dostigao, sposoban je, pomoću prethodnih priprema i procesa, da preusmeri snagu na bezbožne, demonske, astralne i opasne činidbe... Upotreba znakova, glasova, fizičkih činidbi i mentalnih intencija bila je sasvim zabranjena, osim uz strogo određene uslove. Na primer, kazivanje simboličkog glasa, ili fizičkog akta koji je odgovarao nekom znaku na izvesnom stepenu, a na sastanku nižeg stepena, bilo je sudbonosno po svojim posledicama. Ni na jednom stepenu inicirani koji nisu dostigli taj stepen nisu puštani

na sastanke. Samo inicijanti tog stepena, ili višeg, sposobni su da izdrže pritisak dinamične sile rođene u duhovnoj atmosferi i koncentrisane na tom stepenu. Stvarno mentalno davanje znaka, u takvim okolnostima, imalo je za posledicu pojavu okultne sile koja mu je odgovarala. Na svim sastancima iniciranih Unutrašnji Čuvar stajao je u svetilištu, na koru, ili u oratorijumu na ulaznim vratima, sa izvučenim mačem u ruci, da spreči ulazak nedostojnim prestupnicima i nametljivcima. To nije bilo čisto formalno, ili metaforično prikazivanje. Onaj koji je pokušao da uđe i uspeo da pređe prag, stavio je svoj život na kocku. Tajni znaci i lozinke i druga svedočanstva tražila su se od onih koji su pokucali na vrata pre nego što im je bilo dopušteno da uđu. Posedovanje Misterija, posle Inicijacije, kao i upotrebu znakova, u reči, činu, ili uzdahu; sa "intencijom" u njihovoj upotrebi (a ne kao čisto mehaničko ponavljanje), pratile su okultne snage upravljene na predmete svoje naročite intencije, bili oni odsutni, ili prisutni, ili određene za svrhe korisne za stvar koja je bila u razmaranju". (H.E. Sampson, PROGRESSIVE REDEMPTION, str 171-174).

"Otvoriti Ložu" svoga vlastitog bića za više istine nije jednostavan zadatak za one koji su je zatvorili i zapečatili svojim uobičajenim načinom mišljenja, predrasudama i nepoverenjem u ono što se ne da čulno dokazati. Ipak, sve te sklonosti moraju se iskoristiti, ili izbaciti i Ložu dobro od njih ciglom ograditi - njima nema udela ni mesta u stvarima unutrašnjeg čoveka. Napor i praksa su, dakle, nužni da se postigne stabilnost uma, kontrola nad osećanjima i mišljenjem i da se stekne unutrašnji mir i harmonija svih naših delova. Kao što se formalni ceremonijal otvaranja Lože postiže samo organizovanom saradnjom njenih konstitutivnih oficira, tako se valjano otvaranje našeg unutrašnjeg čoveka Bogu može ispuniti samo saglasnošću svih naših delova i moći. Odsustvo, ili greška ma kojeg dela šteti celini. D.S. sam ne može otvoriti Ložu: on može samo pozvati svoju braću da mu u tome pomognu sporazumnim postupkom i ujedinjenim voljama njegovih podređenih. Tako isto biva i sa otvaranjem Lože čovekove duše. Njegova duhovna volja, kao majstorska moć, poziva njegove druge moći da mu u tome pomognu. "Gleda da nema nikoga drugoga tu osim Masona", starajući se da njegove misli i motivi da se približi Bogu budu čisti. Poziva svu tu braću u red da dokažu svoju dužnu kvalifikaciju za predstojeći rad. I samo tada, kad vidi da je Loža kako treba obrazovana, preuzima odgovornost da sazove silazak Božjeg blagoslova i izliv na ujedinjenu i predanu celinu.

O svemu tome piše psalmist: "Kako je lepo i krasno, kad sva braća žive zajedno!... To je kao dobro ulje, koje se stače na skut od haljine", što znači da Božanski izliv kad siđe kao odgovor na takav poziv, preplavljuje i osvetljava ceo ljudski organizam sve do njegovih čulnih ekstremiteta od krvi i

mesa (koji su duši "skut od haljine"). Uporedite, takođe, reči Hrišćanskog Majstora: "A ti kad se moliš, uđi u klijet svoju (Ložu dušinu) i zatvorivši vrata svoja (ogradivši um svoj od svih stvari i misli), pomoli se Ocu svojemu, koji je u tajnosti; i otac tvoj kad vidi tajno platiće tebi javno" (svesnim učestvovanjem).

Napred izloženo može pomoći da se protumači značenje i svečana svrha Otvaranja na Prvom Stepenu i da ukaže na prirodu uslova i duhovne atmosfere, koji su potrebni kad je Loža otvorena za rad na tom stepenu. Ako je otvaranje Lože stvarno u smislu na koji smo ovde ukazali, a ne samo ceremonijalni oblik, ako su pomenuti uslovi i atmosfera svarno stvoreni pri masonskom sastanku, odmah će se pokazati da one nužno moraju snažno reagovati na kandidata koji u njih ulazi, traži inicijaciju i duhovno napredovanje. Ako je on odista vredan kandidat, valjano spreman u svom srcu i ozbiljan tražilac svetlosti, već činjenica što ulazi u takvu atmosferu učiniće na njega utisak i probudiće u njemu zaspale duševne moći, tako da će ona sama po sebi biti inicijacija i neizbrisiva uspomena. Međutim, osećajna ravan njegovog uma, dobivši tako podstrek, biće spremna da primi ideje koje na nju projektuju okupljena braća, koja ga iniciraju i primaju u svoju duhovnu zajednicu. S druge strane, ako nije vredan i nije valjano spreman kandidat, ta atmosfera i ti uslovi delovaće na njega odbojno i on će biti prvi koji će zaželeti da se povuče i da više to iskustvo ne ponovi.

Zatvaranje na Prvom Stepenu znači obrnut proces Otvaranju. Smalaksavanje unutrašnjih energija i povratak uma na svoj pređašnji obični nivo. To se, ipak, dešava sa izrazom zahvalnosti za iskazanu Božansku milost i percepcije primljene dok je Loža bila otvorena, ili uz savet da se čuva zatvorenom knjiga srca i da se odloži upotreba njegovih dragocenosti dok ne budemo u određenom trenutku pozvani da ih preuzmemo, budući da su ćutnja i tajnovitost bitni za začetak i razvoj unutrašnjeg čoveka. "Onaj koji je video Boga, nem je".

Drugi, ili Pomoćnički Stepen

Otvaranje na Drugom Stepenu pretpostavlja sposobnost da se otvori unutrašnja priroda i svest za mnogo naprednije studije nego što su moguće početniku. U teoriji se pretpostavlja da je početnik prošao kroz dug period discipline i vežbanja u elementarnom radu oko spremanja sebe samog i da je sposoban da da izvesna svedočanstva o tome pre nego što se osposobi za napredovanje u Pomoćnički stepen samoizgrađivanja.

Nadalje to otvaranje može biti lični rad za pojedinog Masona, ili kolektivni rad skupa Pomoćnika i Masona na višem stepenu, da Učenika propuste u red Pomoćnika.

Pripusna reč za osposobljenog Učenika u Ložu Pomoćnika jeste vrlo značajna, ali obično prolazi nezapaženo, ili bez razumevanje njenog svojstva. Kaže se da znači "izobilje" i da se prikazuje kao "klas kraj potoka" (oba predmeta doslovno su označena jevrejskom reči o kojoj ovde govorimo). Dobro bi bilo da se zapazi kako ona opisuje samog kandidata i njegovo duhovno stanje. On je taj klas usađen blizu kraj potoka koji ga hrani. Njegovo duhovno rastenje, koje se završava na Učeničkom Stepenu, slikovito je predstavljeno zrnom koje dozreva; plodonosni uzrok njegovog rastenja jeste izliv na njegovu unutrašnju prirodu životvorne nebeske rose, kao posledice njegove težnje za svetlošću.

Rad koji se vrši na Učeničkom Stepenu jeste zadobijanje čistoće i vlasti Učenika nad svojom grubljom prirodom, njenim prohtevima i sklonostima. Taj rad je simbolizovan radom na sirovom kamenu, onakvom kakav je kad se iskopa iz kamenoloma, da bi se dobio lik prikladan za građevinske svrhe. "Kamenolom" je neizdiferencirani sirovi materijal, ili skupna duša čovečanstva iz koje je Učenik potekao u pojedinačnu egzistenciju u ovom svetu. Njegova funkcija sastoji se u tome da se preobrazi u pravu kocku, ili kvadrat prikladan za gradnju Hrama, za koju je Veliki Neimar odredio da se izvede u gornjem Jerusalimu iz savršenih ljudskih duša.

Kad se završi učenički rad, koji se sastoji u obuzdavanju čulne prirode i njenih sklonosti, na sledećem stepenu se vrši razvijanje intelektualne prirode i kontrola nad njom, istraživanje "skrivenih staza prirode" (tj. ljudske psihološke prirode) i nauke" (GNOSIS samospoznanja , za koje se kaže kandidatu, da, kad se tera do krajnosti, "vodi do prestola Samoga Boga" i otkriva poslednje tajne njegove prirode i osnovna načela intelektualne istine, koja se razlikuje od moralne). Treba istaći da se kandidat obaveštava kako mu je sad "DOPUŠTENO da proširi svoja istraživanja" na tim skrivenim stazama. Tu leži opasnost za mentalitet kandidatov, ako taj rad preduzme pre nego što se izvrši čišćenje na Učeničkom Stepenu. Zbog toga se dopuštenje ne izdaje dok se prethodni zadatak ne izvrši i kako treba ne ispita.

Rad na Drugom Stepenu je, prema tome, čisto filosofski rad, koji sadrži duboku psihološku samoanalizu, iskustvo neobičnih pojava, čim počnu da se razvijaju psihičke moći i shvatanje apstraktne Istine (koja je ranije opisana kao matematika). Taj rad je sasvim ispod duševnog horizonta i sposobnosti prosečnog modernog Masona, dok se u starim Misterijama MAHESIS (ili mentalna disciplina) vidno isticala i stvarala intelektualne velikane grčke filosofije. Stoga se danas nalazi da je taj Stepen dosadan, neslikovit i neprivlačan, jer se psihičko iskustvo i intelektualna načela ne mogu načiniti očiglednim i dramatičnim.

Ritual kazuje da su se naša stara braća na tom Stepenu sastajala u predvorju Solomonovog Hrama. To znači da je prirodna filosofija predvorje postiguća Božanske Mudrosti; da proučavanje čoveka vodi upoznavanju Boga, otkrivajući čovekovu krajnju božanstvenost u osnovi ljudske prirode. To proučavanje, ili samoanalizu ljudske prirode Platon je nazvao Geometrijom, zemljomerstvom; istraživanjem, sondiranjem i određivanjem granica, srazmera i mogućnosti našeg ličnog organizma sa njegove fizičke i psihičke strane. Obična prirodna svest je upravljena prema spolja; zapaža samo spoljašnje objekte; misli samo na spoljašnje Božanstvo, odvojeno od nas i izuzimajući nas. Ona, prema tome, može poznavati samo sene, slike i iluzije. Nauka o Misterijama upućuje da se taj proces mora obrnuti. Ona kaže: "Upravo kao što ste simbolički zatvorili i zazidali vrata svoje Lože protiv svih koji joj ne pripadaju, tako morate isključiti svaku percepciju spoljašnjih slika, svaku želju za spoljašnjim stvarima i materijalnim dobrom i obrnuti svoju svest i težnje sasvim unutra. Jer Životni i Besmrtni Princip - Kraljevstvo Nebesko - jeste u vama. Ono se ne nalazi izvan vas. Kao bludni sin u paraboli, ostavili ste ga, otputovali u daleku zemlju i izgubili svaku svest o njemu. Silazili ste sve niže i niže, kao u spirali, ili po zavojitim stepenicama, u taj niži svet i nesavršeni oblik egzistencije. Zaodevali ste se postepeno, kako ste išli, u sve deblju odeću i postigli vrhunac u vrlo gustom telu od mesa; a za to vreme vaš mentalitet pleo je oko vas veo za velom od iluzornih pojmova, koji se tiču vaše stvarne prirode i prirode istinskog života. No, vreme i podstrek konačno su vam došli da vas okrenu tom unutrašnjem svetu. Stoga obrnite korake. Ne gledajte više napolje, nego unutra. Vratite se tim istim zavojitim stepenicama. One će vas dovesti ka onom Centru života i ka SANCTUM SANCTORUM od koga ste se udaljili".

Kad Psalmist piše: "Ko će izaći na goru Gospodnju? Onaj pak u koga su čiste ruke i srce bezazleno", to znači isto što i uspinjanje po unutrašnjim "zavojitim stepenicama" na Drugom Stepenu. Prethodno čišćenje uma je bitno da bi se um uspeo u čistija kraljevstva bića i viša stanja svesti od onih na koja je dotle navikao. Ako "tajne prirode i načela intelektualne istine" treba da budu otkrivene njegovom pogledu, za čim Stepen ide i što obećava, mentalitet se ne sme sputati svetovnim interesima, ili se uznemiravati telesnim strastima. Ako hoće da "razmatra svoje vlastite intelektualne moći i da ih prati od njihovog razvoja" , sve dok ne nađe da "vode do prestolja samog boga" i da su ukorenjene u Božanstvu, on mora napustiti sve svoje pređašnje navike u mišljenju, predrasude i predubeđenja i biti spreman da skromno primi osvetljenje, koje će ga preplaviti, potekavši iz Svetlosti Božanske Mudrosti.

Onome koji se reši da proučava mentalnu disciplinu, koju sadrži Drugi Stepen, mogu se preporučiti dva najpoučnija izvora informacija i primera ličnog iskustva. Jedan je Platonov Dijalog i spisi Plotinovi i drugih neoplatonista. Drugi jesu spisi klasičnih hrišćanskih mislilaca, kao što su Ekart (Eckhart) i Rajsbrok (Ruysbroeck), ili "Unutrašnji grad" sv. Tereze. Platonov Fedro je naročito važan spis nekoga iniciranog u stare Misterije psiholoških iskustava o kojima je reč na Pomoćničkom Stepenu.

Predmet je predug da bismo ga dalje ovde izlagali. Upozorićemo ponovo samo na to da je otkriće Božanskog Principa u centru našeg organizma uslovljeno prosvećenjem uma koje se postiče na ovom Stepenu. Nadalje, da je znak Stepena ekvivalentan molitvi da sunčana svetlost tog uzvišenog stanja "zastane" i ostane u nama sve dok ne uspemo da uništimo sve svoje "neprijatelje" i ne iskorenimo sve smetnje našem sjedinjenju s tim Principom.

Navod da su naša stara braća primala svoju platu u predvorju Hrama Mudrosti jeste aluzija na iskustvo praktično svakog pojedinca na Pomoćničkom Stepenu razvitka. On uči da mora platiti stare dugove svojim bližnjima i stare grehe ispraviti i prima platu za prošle grehe zapisane u njegovoj podsvesti onom pisaljkom, koja opaža i tamo zapisuje sve naše misli, reči i dela. Kandidat koji vodi filosofski život zna da je upravo ovlašćen za tu platu i prima je bez ustezanja, ili bojazni, znajući da je za nju ovlašćen i može biti samo radostan što okajava i čisti se od starih prestupa i grešaka. Jer svi smo mi ponekom dužnici za svoj sadašnji položaj u životu i moramo vratiti što dugujemo čovečanstvu - možda sa suzama, ili jadom - pre njego što izravnamo svoj račun sa onom večnom Pravdom, s kojom težimo da se vežemo.

Treći, ili Majstorski Stepen

Pre nego što se pozabavimo otvaranjem i zatvaranjem Trećeg Stepena, valja primetiti da se u ložinskom simbolizmu učenje Prvog i Drugog Stepena nastavlja u Trećem. Tradicionalna Ploča za crtanje Trećeg Stepena izlaže se u kombinaciji: 1) mozaični pod; 2) dva stuba u predvorju Hrama; 3) zavojite stepenice i 4) tavansko prozorče iznad predvorja. Objašnjeno je ukratko da je mozaični pod određen za Prvosveštenika da po njemu hoda, a da je tavansko prozorče tu da pod osvetli. Čitav simbol je samo jedan obuhvatni glif, ili slikovit dijagram stanja kandidata koji teži majstorskom redu. Kao prvosveštenik svog ličnog hrama, on mora imati svoju telesnu prirodu i njene različite želje pod nogom. Mora imati razvijenu snagu volje i karaktera da "hoda po" tom mozaičnom tlu i da se opire njegovim pozivima. Mora, takođe, biti sposoban da se popne po zavojitim stepenicama svoje unutrašnje prirode, da vaspita i navikne svoj mentalitet

na svesnija stanja, pa da ga tamo tako postavi kako bi odoleo zavodljivim i zastrašujućim percepcijama s kojima se susretne. Negovanjem te "snage" i sposobnošću da se "postavi" na svesnije nivoe, on postavlja u red dva stuba u predvorju svoje najunutrašnjije svetinje - naime, fizičke i psihičke nosače svog organizma - i stiče "stabilnost" koju sobom donosi regeneracija, a koja mu je potrebna pre nego što pređe na "to poslednje i najveće iskustvo" koje ga čeka. "U snazi postaviću Svoj dom da stoji čvrsto". "Svoj dom" znači čovekov savršeni organizam. To je isti organizam i ista sabilnost o kojima je govorio Hrišćanski Majstor kad je kazao: "Na ovom kamenu sazidaću crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati".

Za sve vreme discipline i rada u nastojanju oko te stabilnosti sjala je svetlost na stazu i to od prvoga momenta kad se njegov Učenički vid bio otvorio za veću istinu: svetlost nauke i filosofije samog Reda, koja ispituje njegovo "predvorje" do krajnjeg svetilišta unutra, svetlost prijateljskih pomagača i učitelja, te, iznad svega, svetlost sunca na njegovom vlastitom "nebu", koja zrači kroz "tavansko prozorče" njegove prosvećene inteligencje i koja polagano, ali sigurno, vodi njegov korak putem mira.

Ali sada ga očekuje poslednje i najveće iskušenje njegove duševne snage i vernosti, tražeći od njega sve ozbiljniju istrajnost, utoliko što treba da se potpuno povuče od te ljupke svetlosti. Do sada je, premda je vođen tom svetlošću, napredovao pomoću svojih prirodnih snaga i napora. Sada je došlo vreme kad te potpore treba odstraniti, kad sve veze sa prirodnim sposobnostima, samovoljom i običnim razumom valja napustiti i kad se tražilac mora sasvim prepustiti jedino transformativnoj akciji svog životnog i Besmrtnog Principa, trpeći je pasivno da bi izvršio delo potpuno nezavisno od svojih nižih moći. On mora "izgubiti svoj život da bi ga spasao". Mora napustiti sve što je dosad osećao kao svoj život, da bi našao život potpuno višeg reda.

Po tome, Treći Stepen predstavlja mističnu smrt, koju slikovito prikazuje telesna smrt, kao što je na Prvom Stepenu telesno rođenje uzeto kao slika stupanja na stazu regeneracije. U svim sistemima Misterija u prošlosti naći će se taj stepen mistične smrti kao izrazit i bitan oblik, koji prethodi konačnom stepenu savršenstva i regeneracije. Kao ilustracija neka posluži dijagram preseka Velike Piramide u Egiptu, "koja je bila tako sagrađena da ne bude samo hram inicijacije, nego da prikaže u trajnom obliku načela na kojima je regeneracija dostižna. Njen ulazni hodnik proteže se izvesnom dužinom u građevinu, kao uzan kanal, sa usponom kroz koji je tražilac koji je želeo da dođe do središta morao puzati dosta nelagodno i prilično stisnut. To je trebalo da predstavlja disciplinu i mukotrpni rad oko svog vlastitog čišćenja, što traži Učenički Stepen. Na izvesnoj tački, taj stisnuti hodnik otvara se u dugu i visoku galeriju, još uvek na strmo uzdignu-

toj kosini, uz koju se tražilac morao penjati, ali u olakšanim uslovima i slobodno. To je trebalo da simbolizuje stanje prosvećenosti i proširene intelektualne slobode, što se pripisuje Drugom Stepenu. Galerija se završavala na mestu gde je kandidat još jednom na svom putu trebalo da se probija na rukama i kolenima kroz najuži otvor od svih. On je vodio u centralnu prostoriju u kojoj je stajao i još uvek stoji veliki sarkofag u koji su ga bili položili i podvrgli poslednjem i najvećem iskušenju. Potom je ustao iz mrtvih, inicirao se i usavršio.

Propusna reč, koja se saopštava kandidatu za Treći Stepen je značajna, kao i razlog za nju. To je jevrejsko ime, za koje se kaže da je ime prvog umetnika u metalu i znači "u svetovnim posedovanjima". No očigledno je da ime prvog čoveka koji je radio u metalu, u običnom smislu ne može biti danas za nas ni od kakvog interesa, niti nas se može ticati, niti je ta informacija od bilo kakvog domašaja za predmet ljudske regeneracije. Ono je očigledno veo alegorije koji skriva neku uzvišenu istinu. Takav će se veo naći kad se sazna da jevrejska biblijska imena ne predstavljaju lica, nego personifikacije duhovnih principa i da biblijska istorija nije obična istorija događaja u vremenu, nego spis večne istine duhovnih činjenica. Stvar treba, stoga, tako tumačiti. Znamo iz učenja Učeničkog Stepena šta su "novac i metali" u masonskom smislu: oni predstavljaju privlačnu silu vremenskih posedovanja, zemaljskog imetka i svakojakih sklonosti. Mi, takođe, znamo, ako neko želi da postigne tu Svetlost i ta bogatstva Mudrosti, za kojima kandidat priznaje da čezne, da je za tu svrhu važno biti potpuno slobodan od privlačnosti i zavodljivosti tih stvari. Nije potrebno da bude doslovno i fizički lišen svetovnih posedovanja, nego je bitno da je toliko daleko od njih odvojen da se ne brine da li neka od njih ima, ili nema i da je saglasan, ako je potrebno, da ih bude potpuno lišen, ako bi mu stajala na putu da nađe "blago u nebu". Jer dokle god od njih zavisi i dok ona imaju vlast nad njim, dotle će njegova inicijacija u nešto bolje biti odložena.

Sledi, dakle, da je lična duša kandidatova taj "umetnik u metalu", koji se pominje i da je ona za sve vreme svoje fizičke egzistencije zaposlena trgovinom s "metalom". Želja za svetovnim posedima, za senzacijom i iskustvom u tom spoljašnjem svetu dobra i zla, dovela je dušu u taj svet. Ona je isplela oko sebe svoje sadašnje telo od mesa, jer je svaka želja i misao bila "umetnik", koji joj je ponešto dodao, ili modifikovao njenu prirodnu ljusku. Grčki filosofi obično su učili da duše prave svoja tela kao što puž pravi svoju kuću. Naš pesnik Spenser (Spencer) s pravom je napisao:

Telo je duše lik uzelo,
A duša lik je i gradi telo.

Ako je, dakle, želja za fizičkim iskustvom i materijalnim stvarima dovela dušu u materijalno stanje (kao što je takođe nagovešteno u velikoj paraboli u Bludnom Sinu), napuštanje te želje je prvi nužni korak da se obezbedi njen povratak u stanje iz koga je najpre potekla. Zasićenost "ljuskama" stvari i gađenje od njih koje je zatim došlo, podstakli su Bludnog Sina da teži za povratkom kući. Slično izobilje i revolt nagone mnoge da izgube svaku želju za spoljašnjim stvarima i potraže mir u sebi samima - da tamo povrate svoje energije u cilju traženja poseda koji su trajni i nerealni. To je momenat za istinsko "obraćanje", momenat kad je zreo za inicijaciju u skrivene misterije svoga bića. Prvi i Drugi Stepen masonski znače da se kandidat podvrgao dugoj disciplini u odricanju od spoljašnjih stvari i negovanju želje za onima koje su u njemu. Ali, uprkos tome što je prošao kroz svu disciplinu tih Stepena, on na njihovom svršetku deluje kao da nije još uvek potpuno očišćen i kao da je još uvek "u svetovnim posedovanjima", u smislu da se neki ostatak njihove privlačnosti i pouzdanja u njega vuče u njegovom srcu. I baš te poslednje tanane tesno priljubljene elemente "proste kovine" u njemu treba iskoreniti ako se želi postići savršenstvo. Duboko ukorenjeni nedostaci i tendencije duše, kao rezultat svih njenih prošlih navika i iskustava ne daju se ođednom odstraniti, ili lako suzbiti. Samovolja i oholost su vrlo lukavi u svojoj prirodi i mogu nastaviti sa varanjem svoje žrtve dugo pošto se ona očistila od većih grešaka. Kao što je Kain bio ubica Aveljev, tako svaka mrlja proste kovine sama po sebi kvari zlato Životnog i Besmrtnog Principa. Nje se valja odreći, ona mora nestati i preobraziti se u odsudnom procesu Trećeg Stepena. Zato je kandidatu dato ime koje ga bliže određuje na tom stepenu i koje ukazuje da je još uvek "u svetovnim posedovanjima". To znači da se još neki ostatak duha ovog sveta vuče u njemu, ostatak koji treba odstraniti iz njegove prirode, da bi se mogao uzdići do uzvišenog stepena Majstora.

Ispitivanje teksta otvaranja i zatvaranja Lože na Trećem Stepenu razotkriva čitavu filosofiju na kojoj je podignut masonski sistem. Ono pokazuje da se ljudska duša rodila u večnom Istoku - taj se "Istok" odnosi na svet Duha, a ne geografski pravac - i da je odatle usmerila svoj put prema "Zapadu" - materijalnom svetu koji je antipod duhovnog i u koji se duša uputila. Kaže se da je cilj tog njenog putovanja od duhovnog do fizičkog stanja traženje i vraćanje nečega što je izgubila, ali se nada da će to naći svojom marljivošću i prikladnom poukom. Odatle sledi da se gubitak dogodio pre nego što je sišla u taj svet, inače silazak ne bi bio potreban. Šta je to izgubljeno, nije izričito rečeno, ali se smatra i tvrdi da čini "prave tajne Majstorove". To je gubitak neke reči, ili bolje Reči, Božanskog Logosa, ili osnovnog korena i suštine našeg bića. Drugim rečima, duša čovekova prestala je da bude svesna Boga i degenerisala se u ograničenu zemaljsku svest

običnog ljudskog bića. Ona je u stanju o kome se govori u kosmičkoj paraboli o Adamu i njegovom isterivanju iz raja, o prognaniku od Božjeg Prisustva i osuđeniku na mukotrpan rad i patnju. Nadzornici izjavljuju da se u traženju te izgubljene Reči do sada nije uspelo i da se ono nije završilo otkrićem te Realnosti, nego slika koje je zamenjuju. Od svega što ono sadrži, čovek može, jedino snagom svoje prirodne vremenske inteligencije, naći i znati u ovom svetu samo sene, slike i pojavne oblike realnosti, koja večno i nominalno prebiva u svetu Duha, koji je njegovim vremenskim moćima zasad zatvoren. Ipak, ostaje jedan način da se povrati svest o tom višem svetu i životu. On se sastoji u tome da, sada uspavana i potonula moć, koja stoluje u dubini i središtu njegovog bića, počne funkcionisati. Ta uspavana moć jeste Životni i Besmrtni Princip, koji postoji kao centralna tačka u krugu njegove individualnosti. Kao što je spoljašnji Univerzum ispoljena projekcija unutrašnjeg imanentnog Božanstva, tako je spoljašnji individualni čovek ispoljavanje i širenje inherentne božanske klice, doduše izopačene i izvrnute ličnom samovoljom i željom, koje su pomerile i odvojile njegovu svest od korena njegovog bića. Kad čovek obnovi kontakt sa tim centralnim Božanskim Principom, odrekavši se dobrovoljno iskrslih smetnji i svojih neharmoničnih elemenata, tada odjednom prestaje da bude samo razumna životinja i biva, nakalemljen na nov božanski i životni princip, učesnik Sveznanja i saradnik sa Božanstvom. Nalazi izgubljene i prave tajne svoga bića i zauvek je svršio sa supstitucijama, senama i formalnim znacima Realnosti. On doseže jednu tačku i živi od središta od koga nijedan Majstor ne može nikada zabludeti, ili ikad ponovo zaželeti da zabludi, jer je to kraj, predmet i cilj njegove egzistencije.

Međutim, do stvarnog povratka te izgubljene tajne, čovek se mora ispomoći njenim zamenama i njih smatrati sakramentima skrivenih stvarnosti, a kontakt s njima biće njegova velika naplata, ako se podvrgne uslovima pod kojima ih jedino može otkriti. Postojanje tih stvarnosti i način života bitan za uživanje u njima Masonerija veoma ističe, kao što je to činio i svaki drugi inicijacijski Red u prošlosti. Zato je to znanje sada, kao što je uvek i bilo, sačuvano u svetu, tako da uvek bude korisno ozbiljnim nastojateljima oko njega. Zato je izrečena hvala Velikom Majstoru svih što sebe nikad nije izneverio, ili put što vodi natrag k Njemu, bez svedočanstva u tom spoljašnjem svetu.

Pošto je mnogo rečeno o Ceremoniji Trećeg Stepena u drugim spisima, nepotrebno je da to ovde dalje izlažem. Međutim, može se tvrditi da ona jedina sačinjava masonsku inicijaciju. Prvi i Drugi Stepen su, uzevši strogo, samo pripremni stepeni, koji vode Inicijaciji. Oni nisu sama Inicijacija, već samo propisuju čišćenje telesne i duševne prirode koje je potrebno za osposobljenje kandidata za kraj, koji kruniše čitavo delo. Onima

koji nisu upoznati s onim što sadrži stvarna Inicijacija, koja se toliko razlikuje od čisto ceremonijalne i koji nemaju pojma o tome šta je inicijacija značila u starim školama Mudrosti i šta još uvek znači onima koji razumeju teoriju Regenerativne Nauke, skoro je nemoguće dati neku ideju o njenom procesu, ili rezultatima. Moderni Mason, imao on ma koliko visoku titulu, isto je tako malo sposoban da razume taj predmet kao i onaj koji nije nikad ušao u Ložu. "Postati iniciran (ili savršen)", kaže jedan stari autoritet Plutarh, "znači umreti; nije to fizička smrt, nego moralni način umiranja, u kome se duša oslobađa tela i čulnog života i, odvojivši se privremeno od njega, otaje joj slobodno da uđe u svet Večne Svetlosti i Beskrajnog Bića. To se, posle vrlo drastičnih prethodnih disciplina, postizalo u stanju određenog zanosa i uz superviziju od strane za to osposobljenih Majstora i Adepta, koji su uvodili kandidatovu oslobođenu dušu u njene vlastite unutrašnje principe, sve dok nije konačno dosegla Plamenu Zvezdu, ili Slavu u svom sopstvenom Centru, u čijoj je svetlosti ujedno saznala sebe i Boga i upoznala njihovo jedinstvo i "tačke prijateljstva" među njima. Tada se, posle tog ujedno strašnog i uzvišenog iskustva inicirana duša opet vraćala svojoj telesnoj ljuski i "ujedinila se sa drugaricama u svojim pređašnjim mukotrpnim radovima", da preuzme svoj vremenski život, ali sa svešću o Večnom životu kao dodatkom njenom znanju i njenoj snazi. Jer samo njoj pripada titula Majstora. Jer je samo ona mogla uzviknuti, po rečima drugog iniciranog (Empedokla): "Zbogom svi zemaljski saveznici; od sada više nisam smrtni stvor, nego besmrtni anđeo, koji se penje do Božanstva i koji razmišlja o onoj sličnosti s njim koju sam našao u sebi".

"Tajne" Slobodnog zidarstva i inicijacije uveliko su povezane s tim procesom vraćanja duše svome Središtu i posle ovog kratkog izlaganja predmeta nema više svrhe o tome ovde govoriti. Ali, kao potvrdu onome što smo izneli, bilo bi korisno navesti 23. Psalam, u kome jevrejski Inicirani govore o najvećem iskušenju, prošavši "dolinom sene i smrti" i o prethodnim fazama mentalne pripreme za to iskušenje. Lišivši taj poznati psalam sjajne metafore, u kojoj je dat u lepom biblijskom prevodu, njegovo stvarno značenje može se parafrazirati i izložiti za masonske studente ovako:

"Životni i Besmrtni Princip u meni jeste moj Vođa; i potpuno je dovoljan da me povede Bogu".

Položio me (u samodisciplini i smernosti) na "zelenu pašu" meditacije i duševnog uzdržavanja.

Poveo me kraj "tihe vode" kontemplacije (koja se razlikuje od "sirovog mora strasti" mog prethodnog ja).

Dušu moju oporavlja (obnavljajuži je iz haosa i nereda).

Da pođem i dolinom sena smrtnoga (moja unutrašnja vela tame), neću se bojati zla; jer On je sa mnom (kao zvezda vodilja); Njegova uputstva u discipline spasiše me.

Snabdeva me sredstvima da savladam svoje unutrašnje neprijatelje i slabosti; On utrljava u moju inteligenciju ulje mudrosti; čaša mog uma prepuna je nove svetlosti i svesti.

Božanska Ljubav i Istina, s kojom ću se sresti licem u lice u svome centru, pratiće me svesno u sve dane mog vremenskog života; i potom ću nastaviti u "domu Gospodnjem" (proslavljeno duhovno telo) za uvek".

Treći Stepen je završen i može se dopuniti samo izlaganjem Ceremonije Svetog Kraljevskog Luka. Zato će jedna posebna dalja glava biti posvećena toj ceremoniji.

MASONSKA KECELJA

Iz onoga što je napred rečeno sada će biti moguće shvatiti puno značenje Kecelje i može se ovako obuhvatiti:

1) Kecelja je simbol telesne odeće i stanja duše (ne toliko vremenskog fizičkog tela, koliko trajne nevidljive telesnosti, koja će preživeti smrt smrtnog tela).

2) Duša pravi svoje telo, ili "kecelju" pomoću svojih želja i misli (vidi knjigu POSTANJA III, 7: "i načiniše sebi kecelje") i kao što su one čiste, ili nečiste, tako će i to telo biti prema tome providno i belo, ili gusto i neprovidno.

3) Darivanje kandidata Keceljom na svakom Stepenu od strane Starijeg (Prvog) Nadzornika kao Majstorovog delegata za tu svhu, znači jače naglašavanje te istine; jer Stariji Nadzornik predstavlja Dušu, koja, prema svojoj duhovnosti, automatski zaodeva SEBE u odeću koju je sama načinila, na način koji obeležava njeno napredovanje, ili nazadovanje.

4) Neukrašena bela Kecelja Prvog Stepena odražava čistotu duše dostižnu na tom Stepenu.

5) Svetlo-plave ruže na Kecelji Drugog Stepena kazuju da se napredovalo u nauci o regeneraciji i da je kandidatova duhovnost počela da se razvija i pupi. Plavo, boja neba, ide tradicionalno uz posvetu duhovnim stvarima.

6) Na Trećem Stepenu, dalje napredovanje prikazano je slikovito, povećanim plavim ukrasima Kecelje, kao i njenim srebrnim rojtama i srebrnom zmijom, koja služi za vezivanje vrpci na kecelji. Na Prvom i Drugom Stepenu ne javlja se na kecelji nikakav metal. Kandidat se teorijski lišava svih prostih kovina, preobražavajući ih u duhovna bogatstva. Kroz Majstorstvo on postiže priliv tih bogatstava u amblemu rojta od srebra, bezbojnog dragocenog metala uvek vezanog za dušu, kao što je zlato, zbog svoje najveće vrednosti i tople boje vezano za Duh. Srebrna zmija je amblem Božanske Mudrosti, koja povezuje novosačinjenu odeću duše.

7) Svetlo-plava boja i srebro majstorske Kecelje pojačani su tamno-plavim i zlatnim ornamentima, koje nose Oficiri Velike Lože, koji su se u teoriji razvili u još dublju duhovnost i preobrazili se iz srebra u fino zlato. "Kraljevska kći (duša) je sva slavna unutra; njena odeća je od kovanog zlata", tj. kovana, ili oblikovana njenim vlastitim duhovnim energijama.

MOLITVA PRI ZATVARANJU LOŽE

O Suverenu i Najdostojniji od svih Majstora, koji si, u Svojoj beskrajnoj ljubavi i mudrosti, pronašao naš Red kao sredstvo da se Tvoja deca tebi više približe i koji si naredio da njegovi Oficiri budu amblemi Tvoje sedmostruke snage;

Budi nam Spoljašnji Čuvar i brani nas od opasnosti koje nas opkoljavaju kad se okrenemo od onoga što je izvan nas prema onome što je u nama;

Budi nam Unutrašnji Čuvar i očuvaj naše duše u želji da prođu kroz dveri Tvojih svetih misterija;

Budi nam Mlađi Đakon i nauči naše uskolebane noge pravim i sigurnim koracima na stazi koja vodi Tebi; budi nam i Stariji Đakon i povedi nas uz strme i zavojite stepenice do Tvog prestola;

Budi nam Drugi Nadzornik i u podnevnoj sunčanoj svetlosti našeg razuma govori nam u sakramentima, koji treba da izraze sjaj Tvoje nevidljive svetlosti;

Budi nam i Prvi Nadzornik i u strašnom času kad iščezava svetlost, kad se vid gubi, a misao nema više snage, budi uvek s nama, otkrivajući nam, koliko ih možemo podneti, skrivene misterije Tvoje sene;

I tako, kroz svetlost i tamu, diži nas, Veliki Majstore, dok s tobom ne postanemo jedno, u neizrecivoj slavi Tvoga prisustva u Istoku.

Tako neka bude.

Glava IV

SVETI KRALJEVSKI LUK JERUSALIMSKI

Slobodno zidarstvo, pod Engleskom Konstitucijom, doseže svoj vrhunac i završetak u Redu Svetog Kraljevskog Luka. Postoje različiti drugi stepeni kao ogranci glavnog stabla masonskog sistema, koji izrađuju uzgredne tačke njegove nauke, ili opet izražavaju njegova učenja u alternativnom simbolizmu. Njih nećemo ovde razmatrati, iako su više ili manje vredni i zanimljivi. U ovom kontekstu, oni su suvišnosti, koje pre mogu rasuti učenikovu pažnju nego produbiti njegov pogled u centralni cilj Saveza. Uvođenje viših stepena može se dopustiti skoro neograničeno, ali čemu to ako početni, koji sadrže sve što je potrebno za razumevanje predmeta ostaju nedovoljno svareni? Pogrešno je pretpostaviti da će se uvećanje broja stepena završiti otkrićem važnih skrivenih tajni, koje su previđene u ritualima Saveza i Kraljevskog Luka. Viši stepeni odista objašnjavaju istine od velikog interesa i često se otvaraju upečatljivom ceremonijalnom lepotom, koja bi se više cenila kad bi se prvo potpuno apsorbovalo značenje prethodnih stepena. Međutim, traganje za "tajnama" sigurno je iluzorno, jer jedine tajne vredne tog imena, ili traženja ne mogu se saopštiti i otkrivaju se u ličnoj svesti tražioca, koji ozbiljno nastoji da transponuje ceremonijalno predstavljanje u činjenice duhovnog iskustva.

Prema tome, zdrav instinkt onih koji su sastavljali današnju konstituciju Reda govorio im je da isključe ta dodatna doterivanja i izjave da se "Masonerija sastoji od tri Savezna Stepena i Svetog Kraljevskog Luka i ničega više". U tom području, naime, izložen je, ili bar ocrtan, ceo proces

ljudske regeneracije, tako da posle Kraljevskog Luka stvarno ne ostaje ništa više što bi se imalo reći, premda se ono što je rečeno može, naravno, obraditi.

Potpuna regeneracija, koja se teoretski traži u ta četiri stepena, označena je, to valja primetiti, vrlo značajnim izrazom, koji se upotrebljava u vezi sa Glavom Kraljevskog Luka, a koji, protumačen, znači: "Moj je narod primio milost", što u daljoj analizi znači da su se svi delovi i moći ("narod") kandidatovog organizma najzad - i to kao rezultat njegove pređašnje discipline i iskušenja - sublimovali i sakupili u novo svojstvo i viši životni red nego što je onaj u kome je pre toga uživao samo pomoću svoje vremenske prirode. Jednom rečju, on se regenerisao. Rešio je čudo "kvadrature kruga" - metaforički izraz za regeneraciju, kako ćemo je sada izložiti.

Iako je Kraljevski Luk samo proširenje i upotpunjenje Trećeg Stepena, čiji je deo nekada bio, ipak je bilo opravdanih razloga da se on odvoji od onoga što sada čini Majstorski Stepen. Ta dva dela u kombinaciji činila su neprilično dug ritual , jer je, u toku ceremonije, bila nužna izmena na mestima simbolike i oficira hrama inicijacije, da bi se prikladno i očigledno predstavile dalje tačke koje traže svoj izraz. Uprkos tom preuređenju Kraljevski Luk je prirodni zaključak i upotpunjenje Trećeg Stepena. On naglašava nužnost mistične smrti i dramatizuje proces takve smrti, kao i uskrsnuće iz nje u novi život. Kraljevski Luk produžuje taj proces za jedan stepen dalje, pokazujući svoje upotpunjenje u "uznesenju", ili u apoteozi onoga ko mu se podvrgne. Za Majstorski Stepen se može reći da je predstavljen rečima hrišćanske teologije, u formuli "Stradao je, bio je pokopan i uskrsnuo je", dok je ekvivalent ceremonije uznesenja: "Uzneo se na Nebo".

Stepen Kraljevskog Luka traži da izrazi taj novi i pojačani život do koga se kandidat može uzdići i uzneseni stepen svesti , koja s njim dolazi. Od svesti čisto prirodnog čoveka i prirodno ograničene, koja je svojstvena svakome rođenom na ovom svetu, on se uznosi (jer je još uvek u svom prirodnom telu) do natprirodne i neograničene svesti. Kao što je napred rečeno, svrha je svake inicijacije da digne ljudsku svest od nižeg nivoa na viši, podstičući latentne duhovne mogućnosti u čoveku do njihovog punog proširenja pomoću prikladne discipline. Nemoguće je postići viži nivo od onog na kome se ljudska svest utapa u Božansku i na kome zna, kao što Bog zna. Ako taj nivo ceremonijalno prikazuje Red Kraljevskog Luka, sledi da Masonerija kao sakramentalni sistem doseže svoj vrhunac i zaključak u tom Redu.

Kao što smo već pokazali, da bi se dostigao taj nivo potrebno je, kao bitan preduslov, potpuno odricanje, pregaranje i obnova originalne prirode, suzbijanje prirodnih želja, tendencija i predubeđenja i napuštanje i uništenje prirodne samovolje, takvom naviknutom disciplinom i samokon-

trolom i postepenim, ali jakim otporom da sve to postepeno usahne i izumre. "Onaj ko ljubi život svoj, izgubiće ga; a ko mrzi život svoj na ovom svetu, sačuvaće ga za život večni. Ako zrno pšenično padnuvši na zemlju ne umre, onda jedno ostane; ako li umre, mnogo roda rodi. Kao što je sa setvom pšenice, tako je sa čovekom. Ako se uporno vezuje za sadašnji prirodni život koji poznaje; ako odbije saznanje da tu postoji bolji život i da taj može imati; ili ako nije voljan da se kako treba napregne da ga postigne, on "ostaje jedan", ne napreduje i samo ometa svoj duhovni razvoj. Ali ako je voljan "umreti" u naznačenom smislu, ako hoće da preorijentiše svoju volju i ućutka svoje prirodne energije i želje, a isto tako da da Životnom i Besmrtnom Principu u sebi nade da će se potvrditi, a ono drugo potisnuti, tada će iz rasutog materijala njegove stare prirode ta klica istinskog života u njemu porasti i roditi mnogo roda i on će se stepenicama inicijacije uzdići iz svog mrtvog ja do viših stvari nego što bi ih inače mogao iskusiti.

Ta nužnost umiranja jastva - ne, ponavljamo, fizičke smrti tela, nego mistične smrti za života, svega osim tela - jeste prva i osnovna činjenica, koju treba da shvati svako, pre nego što se ponada da će upoznati, ili pak razumeti misteriju Stepena Kraljevskog Luka. "MORS JANUA VITAE"; smrt jastva su dveri istinskog života. Drugog puta nema. To je neizbežan zakon i uslov napretka duše.

Ali kako je to proces koji sadrži "najozbiljniji ispit za jačinu i vernost" i borba sa samim sobom, kojoj plašljivci i oni koji se u sebe ne pouzdavaju rado izmiču, sistemi Misterija su uvek davali jedan primer za pouku, podstrek i takmičenje onima koji su spremni da pokušaju i da prinesu nužnu žrtvu. Da bi ih ohrabrile za taj zadatak, škole Inicijacije uzdizale su takav arhetip u ličnosti neke velike duše, koja je već išla istom stazom i trijumfalno sa nje sišla. Nije važno da li je taj arhetip neka istorijska stvarnost, čiji se identitet može dokazati, ili da li se može smatrati samo legendarnim i mitskim; težište nije u tome da se nauči čista istorijska činjenica, nego da se istakne duhovni princip. U Egiptu, arhetip je bio Oziris, koga je ubio njegov zli brat Tifon, ali čiji su raskomadani udovi bili skupljeni u jedan sanduk , iz koga je on izašao opet kao celina i kao bog. U Grčkoj, arhetip je bio Bakho, koga su raskomadali Titani. Baldur u Skandinaviji i Mitra u grčko-rimskoj Evropi bili su slični arhetipovi. U Masoneriji arhetip je Hiram Abif, koji je našao smrt kao rezultat zavere gomile radnika, među kojima su bile tri glavne ubice. U hrišćanskom i najglavnijem od svih sistema, jer on obuhvata i ponovo izražava sve druge, najveći Uzor umro je od ruku gomile, kojoj su na čelu takođe bile tri glavne ubice: Juda, Kajafa i Pilat. Razlog što je u Masoneriji mistična smrt dramatizovana više realistički nego uskrsenje dolazi odatle što je uskrsenje upravo prikazano u "podizanju" kandidata na Stepen Majstora i u njegovom "ponovnom ujedinjenju s drugovima u

pređašnjim mukotrpnim poslovima". A to znači ponovni sastav u celinu i ponovno prihvatanje svih svojih starih moći i snaga u sublimovanom stanju, baš kao što se kaže za udove uskrslog Ozirisa da su se ponovo sjedinili u jednu novu celinu i kao što je Hrišćanski Majstor izvukao Svoje osakaćeno telo iz groba i ponovo ga primio, preobraćeno u natprirodnu supstancu i sjaj.

Stoga sad treba da razmotrimo kao Stepen Kraljevskog Luka izlaže postizanje novog životnog reda. Ali dobro je unapred reći da će, za one koji nisu navikli da gledaju iz površinskih vrednosti i materijalnih značenja, izlaganje koje ćemo dati, a koje ima veze sa dubokim duhovnim istinama i naprednijim psihološkim iskustvom, alegorisanim u spoljašnjem ceremonijalu, verovatno biti nešto teže da ga shvate i prime. Kraljevski Luk, međutim, ne bi bio Vrhovni Stepen koji postoji kad ne bi čoveka pokretao na najviši nivo misli i pouke. On nije sastavljen da se prilagodi elementarnoj inteligenciji, koja teorijski karakteriše filosofski neuvežbanog neofita. On pretpostavlja da je njegov kandidat prošao kroz dug i radan period čišćenja i mentalne discipline, tokom koje se njegov razum veoma mnogo proširio i produbio. Za to vreme, njegova vernost prema visokoj unutrašnjoj Svetlosti, koja ga je dotle sigurno vodila, uvela je u njega smernost i poučljivost, čineći ga spremnim za ono što ga još uvek čeka - da postigne onu Mudrost koja se skriva od onoga čija su mudrost i razboritost od ovoga sveta, ali se deci otkriva. To je ritual inicijacije koji nema toliko veze sa njegovom grubom telesnom prirodom i njegovim vremenskim mentalitetom (koji je bio predmet čišćenja u ranijim stepenima) koliko sa višim dometima i mogućnostima njegovog razuma i svesti. Kako bilo da bilo, ono što se ovde može reći, u najboljem slučaju može biti samo delimično i nepotpuno izlaganje teme koja više traži disciplinovanu fantaziju i refleksiju punu poštovanja nego razložan argument. Izvesne stvari moraju se silom oteti svakom izlaganju, dok se druge pominju s nepoverenjem i uz rizik da će ih rđavo shvatiti, ili odbaciti, oni koji još ne znaju da u tim stvarima "slovo ubija, duh oživljava" i da se "duhovne istine moraju duhovno razabirati".

Pre nego što protumačim samu Ceremoniju, treba prvo ukazati na četiri pažnje vredne crte, koje su u vezi sa tim Najvišim Redom, a razlikuju ga od tri stepena, koji k njemu vode. Govoreći baš o tim slučajevima, ranije spomenute teškoće u izlaganju i shvatanju već će se osetiti.

Prvo, niko ne može biti primljen u Glavu, a da pre toga nije dostigao Majstorski Stepen.

Drugo, kružni simbol Velikog Geometra, koji se u Drugom Stepenu pojavio visoko gore na plafonu Hrama, a u Trećem Stepenu se pomerio prema dole i goreo kao sjajni zrak na Istoku, da vodi kandidatove korake na put mira, sada se potpuno spustio na mozaični pod, gde ostaje kao središte i kubni fokus celog organizma i nosi Sveto i Neizrecivo Ime, kao i ono Solomonovo i dva Hirama.

Treće, Skup se ne sastoji više od sedam oficira, nego od devet, koji su okupljeni u tri trojstva oko Centralnog Svetog Simbola.

Četvrto, Skup, posmatran kao jedinstvo, ne označava se više kao Loža, nego kao Glava.

Prva od tih tačaka - da niko osim Majstora ne može ući u Kraljevski Luk - već je objašnjena. Neizvodljivo je, a nije ni u zakonu koji upravlja procesom duhovnog razvoja, da neko ko nije iskusio stanje mistične smrti iskusi ono što leži iza te smrti. Kao što nerođeno fizičko dete ne može znati ništa o ovome svetu, u kome ipak postoji, dok stvarno u njega rođenjem ne uđe, tako se ni embrionalno duhovno dete ne može roditi u svesnu funkciju na ravni Duha sve dok se potpuno ne odvoji od fizičke materice koja ga obavija i tendencija na koje je naviklo.

Druga i treća tačka mogu se posmatrati zajedno. Preuređenje faktora koji sačinjavaju ceremonijalni hram jeste simbol preuređenja u sastavu, koje se dogodilo u kandidatovoj psihičkoj organizaciji. Ona je pretrpela repolarizaciju, kao posledicu silaska u nju ove visoke centralne Svetlosti, koja je najpre samo sjala takoreći na njegovom "nebu", daleko od njega i nad njim, osvetljavajući tavansko prozorče njegove prirodne inteligencije. Promotrite duboko šta znači ta promena. Danica zvezda sa visine sada mu je došla u pohode; izvor svake svesti sišao je u taj pravi mozaični materijal njegovog prolaznog fizičkog organizma, ne samo prožimajući ga privremeno svetlošću, nego hvatajući koren i kalemeći se tu čvrsto i trajno. U teološkom jeziku: Bog je postao čovek i čovek je postao božanski, pomoću tog silaska i sjedinjenja. U masonskim izrazima: Životni i Besmrtni Princip, koji stoluje u Kandidatu, potisnuo je napokon njegov vemenski životni princip i postavio ga u novo središte neraspadljivog života. Sada, i možda samo sada, može se potpuno oceniti potreba ranijih čišćenja, discipline, samorazapinjanja i smrti cele niže prirode. Kako može čistota Božanske Suštine prebivati u sirovom telu sladostrasnika? Kako može Večna Mudrost razviti svoja blaga u pomračenom umu, ili onome koji se ne brine nizašta osim za proste metale i materijalne poslove? Kako može Univerzalna Volja da sarađuje i deluje kroz čoveka čija mala lična volja zatvara njen kanal, dovodeći je na svakom koraku u sukob sa njegovim sebičnim i osobitim naklonostima i neobuzdanim željama? Majstor, dakle, u punom smislu reči, nije više običan čovek, nego božanski čovek, onaj u kome se ujedinjuju Univerzalna i lična svest. Očigledno je da se kvalitet svesti i života jednog takvog čoveka mora veoma razlikovati od takvog kvaliteta drugih ljudi. Celo njegovo biće je drugačijeg kvaliteta i pripremljeno je za drugačiji centar. Taj novi centar je opisan kao veliki Geometar čovekovog

ličnog univerzuma, utoliko koliko akcija tog centra na organizam svakoga ko se podvrgne njegovom uticaju prouzrokuje preuređenje funkcionalne i svesne moći. Znanje o toj činjenici bilo je starim mudracima u istinskoj i originalnoj Geometriji (doslovno, u "zemljomerstvu", nauci koja određuje tajne mogućnosti ljudske zemlje, ili vremenskog organizma pod duhovnim pritiscima). "Bog geometriše", pisao je Platon, sa vrlo dobrim poznavanjem predmeta. Mnoge od Euklidovih i Pitagorinih teorema, koje se danas smatraju samo matematičkim dokazima, bile su najpre izrazi , uvijeni u matematičke linije, ezoterične nauke određivanja duše, ili istinske Masonerije. Dobro poznati 47. Stav Prve Knjige Euklidove jeste primer za to i u vezi s tim (malo modernih Masona može objasniti zašto) upisan je na službenom dragulju Bivšeg Majstora (Past Master). Opet je kvadratura kruga - čuveni problem, koji je zbunio tolike moderne matematičare - okultni izraz, koji znači da je Božanstvo, simbolizovano krugom koji sve sadrži, dobilo oblik i izgled "kvadrata", ili ljudske duše. On izražava Misteriju Inkarnacije, izvršene u sopstvenoj duši.

Dakle, snagom Geometrijskog Principa, koji se sad nalazi simbolički sakupljen u celinu unutar kandidatovog vremenskog organizma, izvršena je ponovna podela njegovih sastavnih snaga. Njegovo repolarizovano stanje je simbolizovano ravnostranim trouglom s tačkom u središtu i takav će se trougao naći, izrađen u zlatu, na tkanici koju nose Drugovi Reda. Značenje tog trougla jeste u tome da trodelni aspekti onog koji ga nosi (tj. njegovi duhovni, psihički i fizički delovi) sada stoje izjednačeni i u ravnoteži oko svog zajedničkog životnog Principa u središtu, spremni i opremljeni za Njegov cilj. Ipak je svaki od ta tri dela , iako u sebi jedinstven, u filosofskom smislu trojstvo u svom sastavu, kad se podvrgne intelektualnoj analizi. "Svaka monada je otac trijade" jeste druga maksima Starih, koji su anticipirali modernu Hegelovu metafizičku postavku da su teza, antiteza i sinteza bili sastavni delovi date istine.

Odatle sledi da su po tri aspekta SVAKE od te tri stranice našeg ravnostranog trougla ceremonijalno personifikovane u devet oficira Glave: tri na Istoku, koji predstavljaju duhovnu stranu, tri na Zapadu, koji predstavljaju dušu, ili psihičku stranu i tri podređene karike, koje te dve vezuju. (To ćemo dalje i bolje raspraviti docnije kad budemo govorili o simboličkoj prirodi oficira).

Četvrta navedena tačka bila je izmena oznake "Loža" u "Glavu" ("Chapter"). Engleska reč "Chapter" dolazi od latinske reči CAPUT, glava. Razlog za izmenu imena leži, međutim, mnogo dublje od činjenice da Kraljevski Luk stoji na čelu, ili vrhu Saveza. On je u vezi i sa glavnim redom i sa svešću samog Lučnog Masona. Pomoću svoga gospodarstva, ili nadmoći nad svojom materijalnom prirodom Lučni Mason je prevladao i prevazišao čisto Savezni rad i upravljanje Ložom svoje niže prirode, koju je sada načinio poučljivim instrumentom i službenicom svoga duhovnog ja. Otada nadalje, njegove energije se upotrebljavaju u prvom redu na duhovnoj ravni. "Glava" materijalnog organizma čovekovog jeste duh čovekov i taj duh, svesno udružen sa Univerzalnim Duhom , jeste božanski vrhovni instrument i posrednik u vremenskom svetu. Fizički organizam i mozak takvog čoveka sublimovali su se i podesili za jedno stanje i delotvornost neizmerno napredniju od one prosečnog čovečanstva. Tu postoje fiziološki procesi o kojima se ovde ne može raspravljati , osim da kažemo da u takvom čoveku ceo nervni sistem doprinosi da se zbiju izvesne ganglije i isprazne izvesni moždani centri, na način o kome običan um ništa ne zna. Nervni sistem služi kao akumulator i provodnik energije Duha, kao što su telegrafske žice provodnici električne energije. Ali pravi majstor, pomoću svog majstorstva, zna kako će vladati tim energijama i kako će ih upotrebiti. One kulminiraju i dolaze do samosvesti u njegovoj glavi, u njegovoj inteligenciji. I za taj slučaj možemo navesti jedno veoma uvijeno svedočanstvo iz Svetog Pisma, čiju važnost neupućeni čitalac gotovo ne zapaža. Jevanđelja govore da se Stradanje Velikog Uzora i Majstora završilo "na mestu nazvanom Golgota na jevrejskom jeziku, tj. na mestu lobanje". To će reći da se završilo u glavi, ili središtu inteligencije i u mistriji duhovne svesti. Ista istina je takođe potvrđena, iako opet pod velom simboličke frazeologije, saopštenjem o grančici akacije (bagrema), zasađene kod glave groba Masonskog Velikog Majstora i arhetipa Hirama Abifa. Grob je kandidatova duša; grančicom akacije slikovito je predstavljena latentna AKASA (da upotrebim jedan istočnjački izraz), ili božanska klica, koja je zasađena u tom tlu i koja čeka da bude podstaknuta u aktivnost u njegovoj inteligenciji, u "glavi" te ravni. Kad ta grančica akacije procveta kod glave groba njegove duše, on će istog časa razumeti misteriju Golgote, misteriju smrti Hiramove i značenje ceremonije uznesenja Kraljevskog Luka. To je misterija duhovne svesti, cvetanje uma u Bogu, otvaranje ljudske inteligencije, svesno udružene sa Univerzalnim i Sveznajućim Umom. Zbog toga je cranium, ili lobanja odlikovana u Majstorskom Stepenu.

Pretpostavivši to, prelazimo na razmatranje Ceremonije Uznesenja.

CEREMONIJA UZNESENJA

Opet je kandidat u stanju tame. Ali razlog te tame se potpuno razlikuje od onoga koji je postojao na Učeničkom Stepenu. Tada je on bio samo neznalica, početnik u traženju, koji je činio svoje prve, nepravilne i mrakom zastrte napore prema svetlosti. Sada je taj stepen odavno za njim; on dolazi sa svim kvalifikacijama i spremom Majstora. Odavno je našao sve-

tlost koju je najpre tražio i zadugo je upravljao svojim koracima i hranio svoj razvoj njenim znacima. Još kasnije, posle sve te intimnosti sa njom, on je saznao da je ona odstupila i iščezla, u velikom iskušenju napuštanja na Trećem Stepenu, kada je, u "tamnoj noći duše" i krajnjoj bespomoćnosti svih svojih snaga, naučio kako se snaga može izgraditi iz slabosti, moćnim delovanjem Životnog i Besmrtnog Principa u njemu, u čijem se prisustvu tama i svetlost izjednačavaju. To što je sad na početku ponovo bez svetlosti, znači da je tama Trećeg Stepena prenesena u dalje iskustvo. Ona više ukazuje na momentalni nedostatak u ustrojstvu njegove moći zapažanja novog kvaliteta života u koji sada ulazi, upravo kao što je novorođenče isprva nesposobno da koordinira svoj pogled na objekte pred sobom. Za trenutak, ali samo za trenutak, kandidat oseća kao da je u tami, ali on je ustvari više zaslepljen viškom svetlosti, nego njenim nedostatkom.

U tom stanju, on počinje da otvara određenu prostoriju, u koju ulazi i koju istražuje, a pri tom je u dodiru sa svojim drugovima preko užeta, ili životne niti. Simbolizam svega toga je osobito bogat aluzijom na izvesne unutrašnje procese introspekcije, koja je tačno određena u iskustvu kontemplativnih mistika i potpuno dokazana u njihovim spisima. Prostorija u koju je ušao slikovito prikazuje, još jednom, materijalni i fizički organizam, gusti sastav od materijalnih delića, koji zaodevaju tananiji unutrašnji duh čovekov, kao što ljuska opkoljava sadržinu jajeta. "Odmakni kamen", kaže se da je bila prva zapovest Majstorova kod uskrsenja Lazareva. Kad se ta smetnja odstrani, psihički organizam se odvoji od fizičkog i um dobija slobodu da se okrene unutra, svom vlastitom tlu i da na njemu ispituje i traži sadržine svojih neispitanih dubina. Da u sebi sondira sve dublje i dublje, iskorenjujući nedostatke i odstranjujući kamenje, napredujući sve dalje i dalje energijom čiste volje, ipak, međutim, održavajući kontakt sa spoljašnjom fizičkom prirodom uz pomoć tanane niti, ili životne niti, koja sprečava njihovo potpuno odvajanje. Stanje je isto kao kad telo spava, dok um sanja i živo je aktivan. Samo što u snovima volja ne funkcioniše kao svestan upravni instrument, dok ona, hipotetički, baš funkcioniše kod onoga koji, postigavši Majstorstvo, ima sve svoje moći u volji i vlasti. Ipak, sav taj unutrašnji rad, tako sažet i simbolički dat u Ceremoniji, nije delo od jednog dana, niti slučajan posao nekog slabića. Stari u vezi sa tim poslom pominju dvanaest radnika Herkulovih, a teškoće istog posla kasnije je slikovito opisao inicirani pesnik Vergilije u šestom pevanju "Enejide", te, još kasnije, mlađi posvećenici. Ali ni onda kad se priroda tog posla potpuno shvati, nije lako prihvatiti ga se. Kroz celu Ceremoniju traži se od kandidata najveća smernost, kao bitna kvalifikacija za ulaženje u taj proces samoispitivanja. Biva zamoljen da priđe bliže Centru, ali da zastane i prikloni se na trima odvojenim uzvisinama. Kod svake mu se kaže da se više

približio toj centralnoj Suštini, tom svetom tlu njegovog bića, po kome samo smeran može hodati, toj "zemlji" koju će naslediti samo onaj koji je blag.

Samo u takvom stanju, prema unutra okrenuti um, koji pipa po svom temelju i središtu, dolazi najzad do čvrstog tla sopstvenog bića. Kao što se u toj simboličnoj ceremoniji hvata za amblem koji ovaploćuje Reč Života, tako se, doslovno i stvarno, um u traženju, nailazeći na Životni i Besmrtni Princip koji ga oživljava, "hvata za Večni Život". On otkriva Izgubljenu Reč, božanski koren svog bića, od koga je dotle bio tako dugo odvojen. On tu činjenicu najpre ne zapaža, jer "Videlo se svetli u tami i tama ga ne obuze". Sada će ta tama iščeznuti, kad "dan (nova svest) osvane i sene (stari mentalitet) nestanu".

Zbog toga su taj posao prema unutra okrenutog uma i otkriće koje on čini prikazani zauzimanjem tamnog mesta, usred podzemnog mraka. Preostaje, stoga, završni psihološki proces - obrnuti to znanje prema napolje i preneti ga u oblikovanu moždanu svest, tako da ono unutrašnje što duh i duša već znaju, spoljašnji um spozna u spoljašnjem smislu. Subjektivno opažanje ne pretvara se u znanje sve dok se ne pokaže kao rad mozga i ne prođe kroz moždani sud za destilaciju i logički razum. Kad je tuda prošlo i oblikovalo se, nastaje recipročna i refleksivna radnja između unutrašnje i spoljašnje prirode, koja se završava osvetljavanjem celine. To obrtanje subjektivnih opažanja prema napolje simbolički se postiže tako što se kandidat vrati iz podzemnih dubina na površinu i tu ponovo združi sa svojim pređašnjim drugovima - prolaznicima (engl.: sojourner = koji se privremeno zadržava) i da sjedini sve svoje sastavne delove.

Time je Misterija dovršena. Velika Svetlost se pomalja. Životni i Besmrtni Princip dolazi u njemu do samosvesti. Glava Gospodnja se otkriva njemu i u njemu i sva njegova put to vidi.

Ukoliko postoji mogućnost da simbolički ceremonijal to slikovito prikaže, taj zadatak je predstavljen vraćanjem ka svetlosti i otkrićem koje tada susreće kandidatov pogled. Njegovo stanje se sad razlikuje od svakog prethodnog. To nije samo osvetljenje POMOĆU Natprirodne Svetlosti, nego identifikacija SA njom. Ona i On postali su jedno, kao što se belo usijano gvožđe ne razlikuje od plamena peći koji ga guta. Na početku Masonske potrage glavna želja njegovog srca bila je Svetlost. Podstrek nije bio njegov vlastiti; to je bio podstrek Same Svetlosti - prve Svetlosti od svetlosti, Božanke Supstancijalne Reči - koja je tražila da se razvije u njemu. Svest je u tome da Svetlost sama sebe zapazi polarizacijom unutar jednog delotvornog fiziološkog organizma. Čovek daje samo organizam, podešen da se postigne to samoopažanje; ali samo kad je taj organizam očišćen i do-

voljno spreman da se to postigne. U Kraljevskom Luku to se hipotetički postiže.

Stanje u koje dolazi osvetljeni kandidat jeste ekvivalent onoga što je u hrišćanskoj teologiji poznato kao Vizija Blaženstva, a na Istoku kao SAMADHI. O tom stanju se takođe govori kao o univerzalnoj, ili kosmičkoj svesti, jer je opažalac, prevazilazeći svaki smisao lične individualizacije, vreme i prostor SU-SVESTAN sa svim što postoji. On je ušao u blaženstvo i mir, prelazeći preko tog vremenskog razuma, koji je određen da zapaža neskladnosti, antinomije i kontraste koji karakterišu ograničenu egzistenciju. On se uzdigao do onog uznesenog stanja gde sve ovo nalazi svoje rešenje u blaženom skladu Večnosti. On je u svesnoj simpatiji i identičan u osećanju sa svim što živi i oseća, pomoću te univerzalne blagosti i neograničene ljubavi, koja je, opet, posledica opažanja jedinstva sveta u Biću Božanskom i koja je, kako su mu na početku njegovog napredovanja rekli, vrhunac masonskog zanimanja. On vidi, takođe, da je univerzum u njemu kao i van njega, da on sam mikrokosmički u sebi sabira i sadrži sve što se pokazuje njegovoj vremenskoj inteligenciji kao širok, prostrani univerzum oko njega. On je svestan da je mera univerzuma. On zna da su zemlja, nebo i sva njihova sadržina, ustvari ispoljavanja, projektovane slike odgovarajućih realnosti koje su u njemu. Kao savršena glava stvorenja, on vidi da su u njemu sabrani svi niži oblici života, kroz koje je njegov organizam prošao da bi došao do tog savršenstva. Četiri simbolične zastave, koje prikazuju lava, bika, čoveka i orla jesu vrlo stara pismena, koja, između ostalog, kazuju priču o razvoju duše i njenom napredovanju od stepena strastvene divlje životinje, do onog na kome je, još uvek čulna i životinjska, poučljiva i disciplinovana za službu, a odatle do stepena ljudske razboritosti, koja najzad kulminira u duhovnosti, koja se diže u visine. Slično tome, i razvijene zastave dvanaest izrailjskih plemena su opet samo slike njihovih arhetipova. To su dvanaest delova zodijaka onog neba koje ne bi moglo postojati, niti bi se moglo razabrati spoljašnjim okom, kad ne bi bilo i pojavna strana realnosti koja se saznaje unutrašnjim okom. Oni koji su okupljeni iza tih amblema ne predstavljaju plemena zemaljskog naroda, nego su to "plemena Božija", nebeske hijerarhije koje sačinjavaju pra-slikovit svod, ili sveti kraljevski luk iznad vidljivih stvorova i pomoću koga se preko tih stvorova izliva onaj sveobuhvatni trojedini Duh Snage, Mudrosti i Ljubavi u kome ta cela složena struktura živi, kreće se i ima svoje biće.

"U početku stvori Bog nebo i zemlju, a zemlja beše bez obličja i pusta i beše tama nad bezdanom. I reče Bog, neka bude svetlost, i bi svetlost". Tim rečima počinje Sveto Pismo, koje je sakramentalni znak te Žive Reči, kroz koju su nastale sve stvari, i još uvek nastaju i čiji život je svetlost za ljude. Kandidat koji nađe tu izgubljenu Reč, u smislu povratka životne organske

koncentracije u njoj i koji je, stoga, jedno sa njenim životom i Svetlošću, sposoban je da potvrdi tu staru priču stvaranja primenivši je lično na sebe samoga. On stoji pred svojom vlastitom "zemljom" - kamenim svodom, ili gustim zemaljskim talentom iz koga je izašlo njegovo finije biće - i pred svojim vlastitim "nebom", ili eteričnim telom supstancijalizovanih zraka, koje ga (misli se da dugine boje na tkanici Reda to označavaju) sada pokrivaju svetlošću, kao odećom. On je sposoban da razabere da je on glavom taj koji je najpre bio "bez obličja i pust" i koji se pomoću tog FIAT LUX! najzad preobrazio iz haosa i nesvesti u tako savršeno i svetlo obličje da je postao susvestan posrednik same Božanske Mudrosti.

Tim simboličkim postignućem Vizije Blaženstva pri povratku svetlosti završava se delotvorni deo Ceremonije Kraljevskog Luka kao inicijatornog rituala. Ono što sledi jeste antiklimaks i alegorično izlaganje slične prirode kao što je i tradicionalna istorija u Majstorskom Stepenu. Ono uzima oblik mita, ili dramske priče, koju pričaju tri prolaznika, opisujući svoje oslobađanje iz ropstva vavilonskog, svoj povratak u Jerusalim sa željom da pomognu u obnavljanju razorenog narodnog hrama, svoj rad među njegovim ruševinama i otkriće stare i naročito važne arhive. Oštar um neće previdetі u toj istorijskoj, ili pseudo-istorijskoj priči alegoriju duhovnog procesa koji se odigrao u samom kandidatu. On je taj, kao i svaka ljudska duša, koji je bio u vavilonskom ropstvu, u sužanjstvu u vavilonskoj smetenosti svetovne egzistencije, u tiraniji materijalnih interesa i u haosu svoje nesređene prirode. On je taj koji je, revoltiran time, u časovima razmišljanja "seo i plakao kraj voda vavilonskih" - prolazne plime vremenskih stvari - i "sećao se Siona", u težnji za unutrašnjom slobodom i trajnim mirom srca. On je taj koji nalazi hram svog starog prirodnog ja bez vrednosti i u ruševinama i koji saznaje da njegovom mestu mora sagraditi drugi i vredniji. Iz njegove unutrašnjosti dolazi podsticaj unutrašnjeg Gospoda (KURIOS) koji ga (pod maskom kralja KIRA) moli da odmah ode iz svog ropstva, vrati se svojoj pravoj rodnoj zemlji i ponovo podigne dom Gospodnji. On je taj koji, u kamenju svog starog ja, otkriva planove i materijal za novu građevinu . Konačno, kad je ta nova građevina dovršena i kad se od prirodnog čoveka reorganizovao u duhovnog čoveka, on je taj koji je sposoban da zapazi čudesa svoje konstitucije, da vidi svoju vlastitu "zemlju" i svoje vlastito "nebo" sada stopljene u jedno, u čemu su nužno učestvovale i njegova materijalna i njegova duhovna priroda.

Sastav Glave, kako se prvo otkriva kandidatu, jeste, stoga, simbol njegovog savršenog organizma. On vidi da je ona polarizovani Istok i Zapad. Istok, koji zauzimaju tri Principala, označava njegov duhovni pol. Zapad, koji zauzimaju tri Prolaznika, označava njegov psihički i materijalni pol. Svako trojstvo je refleks onog drugog, a ipak i organsko jedinstvo po sebi.

Sv. Jovan potvrđuje to (i ceremonijalni ritual je načinjen prema učenju tog velikog Inicijanta) kad piše: "Jer je troje što svedoči na nebu i ovo je troje jedno. I troje je što svedoči na zemlji i troje je zajedno". Značenje te metafizičke tvrdnje jeste u ovome: kao što se zrak bele svetlosti razlaže (kao u dugi) u tri primarne boje, koje još uvek ostaju organski ujedinjene, tako su samospoznavši Duh u čoveku i njegova psihička priroda, iako su u suštini monada, prizmatički rastavljeni u trojstvo. Duh u čoveku, sa svoja tri aspekta, jeste, stoga, prigodno slikovito predstavljen sa tri Principala. Oni predstavljaju tri visoka atributa Duha - Svetlost, Kraljevsku Supremaciju, Funkcionalnu Snagu - kako je to naznačeno i u nazivu Reda: Sveti - Kraljevski - Luk. Moramo uzeti da, od te tri reči, srednja i neutralna pokazuju pasivni i aktivni, ili negativni i pozitivni aspekt, iako sve tri rade udruženo i kao jedna (kao što je odista slučaj sa tri Principala Glave). Ta tri aspekta monadičnog duha personifikovana su kao Haggai (Agej, pasiv), Jozua (aktiv), sa Zerubabelom (Zorovavelj) kao srednjom rečju, iz koje druge dve izviru i u koju uviru. Jer je centralno Veličanstvo u jednom svom aspektu ćutljivo i povučeno, a u drugom funkcionalno aktivno i podsticajno.

Tako je i sa trijadom Prolaznika na drugom polu. Oni predstavljaju jedinstvo ljudskog Ja, ili takođe ličnost sa svojim trostrukim aspektima. Oni su ovaploćena protivslika, ili tvarni refleks praslike čovekovog neovaploćenog i senovitog Duha. Zato su i nazvani Prolaznicima, kao da su samo prolazno udruženi hodočasnici, ili putnici na ravni netrajnosti, u suprotnosti s trajnim životom besmrtnog duha, čija su oni projekcija na tom nižem svetu. Psihološki, ljudska ličnost je podeljena na pasivnu negativnu podsvest i aktivnu pozitivnu inteligenciju, koje su povezane centralnim koordinatnim principom, a kombinacija tog troga čini čovekovu jedinstvenu individualnost. Moj Ego (ja), sa svojom centralnom i upravnom snagom volje, jeste moj glavni prolaznik; moja podsvest, sa svojom pasivnom institucionalnom sposobnošću i moja praktična inteligencija, sa svojim aktivnim i povezujućim snagama mišljenja i razuma, jesu moji pomoćni prolaznici. Valja mi se pobrinuti da, slično njihovim simboličkim predstavnicima, zadrže svoju belu odeću i, s tim u vezi, sposobnost da reflektuju i reaguju kako im odgovara, na istočnom i duhovnom polu moga bića.

Neksus, ili spojka između duhovnog i telesnog pola čovekovog, predstavljen je trećom trijadom, oličenom u dva Pisara i Vrataru. Glavni Pisar je dodeljen Istočnom polu i služi, takoreći, kao njegov izaslanik prema Zapadu. Drugi pripada Zapadnom polu i njegova delovanja su upravljena prema Istoku, dok je Vratar dodirna tačka sa spoljašnjim svetom. U jednom od mnogih svojih značenja oni slikovito predstavljaju srednji član

između Duha i Materije - astralni medijum, ili psihički most, pomoću koga je mogućan dodir između njih.

Dobro prikrivena pod sakramentalizmom veća jevrejskog Sanhedrima, Ceremonija Kraljevskog Luka izlaže, stoga, na najživopisniji način, psihološko RATIONALE konačnog stepena regeneracije. Onaj ko test uzima doslovno i nije upoznat sa činjenicom da u Svetom Pismu i u nauci Misterija spoljašnje lice uvek mora da se pretvori u duhovne vrednosti i da tobožnji istorijski karakteri znače oličenje filosofskih činjenica, ili principa, osetiće izvesne teškoće ako se od njega zatraži da prevede tu pseudo-istoričnost ceremonijalnog teksta u oduhovljenu interpretaciju koja je tu data. Vaspitanje i prosvećenje razuma je, međutim, jedna dobro promišljena intencija Inicijatornih Rituala. Dok duh ne bude sposoban da se uzdigne iznad čisto materijalnih činjenica, dok se ne navikne da funkcioniše u pravom kraljevstvu ideja, koje se materijalizuju u činjenice i čine ih mogućim, dotle je malo nade da će se koristiti Ritualima kao što su masonski, koji su potpuno bez vrednosti za ma šta drugo osim za duhovnu snagu i životvornu energiju ideja koje su u njima. Stoga može biti od pomoći i za potvrdu onoga što smo rekli, ako ispitamo jevrejska imena oficira Glave. Ono što bude dala analiza, dokazaće da ti oficiri pre oličavaju ideje, nego što predstavljaju ličnosti.

1) "ZERUBABEL (ZOROVAVELJ), PRINC (UPRAVITELJ NARODNI)". Ime doslovno znači "iznikao iz Babela (Vavelja)" odnosno, iz središta naroda. "Babel", ili "narod" (engl. "people"; lat. "populus") su dva oblika koji izražavaju istu ideju i engleska reč je gotovo identična s jevrejskom. Društvo kao celina, mnoštvo, "the people" (grčki "babeloi"), u svim vremenim svetske istorije sačinjava Babel konfuznih ciljeva i interesa. Ali uvek ima pojedinaca koji su intelektualno, ili duhovno napredniji od gomile i njihove ideje, učenja i primer nadmašuju je, a za takve vođe može se upotrebiti ime Zerubabel. To objašnjenje, međutim, ne izražava dublji smisao u kome se reč mora protumačiti, koji ima LIČNU primenu. Pojedinac je i sam nesređena gomila, haos, mnoštvo zbrkanih želja, misli i strasti, sve dok se ne disciplinuje. Ali, budući upravo usred njih i ničući između njih, običan čovek je svestan višeg i duhovnog elementa u sebi, koji možda neguje, ili zapušta, ali koji u njegovim najboljim momentima plamti nad njegovom nižom nesređenom prirodom, osvedočava ga o zabludama njegovih puteva i mami ga da živi od tog višeg nivoa. Taj viši element je izražen rečju "Zerubabel". To je vrhunac i fokus njegove duhovnosti, koja se razlikuje od njegove obične telesne inteligencije, vrhunac svih njegovih moći, "princ" njegovog "naroda". Na iste te moći, ili "narod" se misli u rečima koje kazuju "Moj narod je primio milost" (odnosno regenerisao se) i u tekstu "Narod koji je sedeo u tami video je veliku svetlost".

2) "HAGGAI (AGEJ), PROROK". Kao što smo ranije pokazali, duhovni princip pokazuje aktivni i pasivni aspekt. "Haggai" predstavlja pasivni aspekt i znači ujedno blaženu prirodu duha, kao i onu koja sebe posmatra. Prozvan je "prorokom" zbog snage gledanja unutra i sveznanja, karakterišući ono što prelazi značenje vremena i što nastanjuje večnost i zbog toga što u nižu inteligenciju ubacuje intuicije, predviđanja i nagoveštaje proročke prirode. Od iste reči izvedena je grčka reč "hagios" - sveti.

3) "JOZUA, SIN JOZEDEKOV, PRVOSVEŠTENIK", personifikuje aktivni, egzekutivni aspekt duha. Doslovno, "Jozua" znači "Božanski spasitelj", a "Jozedek": "božanska pravednost", dok "prvosveštenik" znači posredni činilac između čoveka i Božanstva. Stoga naslov u svojoj celini saopštava da ljudski duh, ili božanski princip u čoveku funkcioniše posrednički između Božanstva i čovekove niže prirode, da podstakne njeno spasenje i usavršenje. Ranije smo pokazali kako Majstor mora biti svoj vlastiti prvosveštenik i kako mora "hodati" po mozaičnom podu svoje elementarne prirode, učeći da po njoj gazi. Tako Tri Principala čine jedinstvo, koje predstavlja čovekov duhovni pol u njegova tri aspekta. Oni predstavljaju vrhunac njegovog bića, kako ono živi na ravni Duha - svetog, kraljevskog, nadmoćnog. Blaženog, jer je u stanju svetlosti, ili ukupnosti. Kraljevskog, jer je sin Kralja svih. Moćnog, zbog svoje snage da potisne, promeni i popravi sve ono što je ispod njegove čistote i savršenstva.

4) EZRA I NEHEMIJAH (Ezdra i Nehemija). U velikom sistemu egipatskih Misterija, koje su davno prethodile jevrejskom sistemu, regenerisani kandidat, koji je u najvećoj mogućoj meri sam sobom dostigao promenu svoje niže prirode, dobijao je naziv Oziris. To je bio ekvivalent za postignuto Hristostvo. Priroda procesa koji usavršava i rituali koji su s tim u vezi, pristupačni su nam zahvaljujući nekim modernim naučnicima i mogu se preporučiti učeniku koji želi da zna kako je težak i stvaran bio taj proces i kako je imao za cilj vanredno visok stepen regeneracije. U jevrejskom titula Ozirisa izmenjena je u Azarias (katkad i Zeruiah), a još dalje iskvarena u Ezdras, ili Ezra - ime starijeg Pisara Kraljevskog Luka. Da bi se razumelo značenja dva Pisara, Ezre i Nehemije, potrebno je podsetiti da su ta dvojica, prema biblijskom predanju o povratku iz vavilonskog sužanjstva, bili vođe. Prenevši tu istorizovanu priču u njen duhovni smisao, Ezra i Nehemija personifikuju dva različita stepena mističnog napredovanja onog kandidata koji pokušava da napusti Babel svoje niže prirode i, reorganizujući samog sebe, vrati se u svoj rodni duhovni dom i stanje. "Nehemija" (čije mesto u Glavi je na Jugozapadu) jeste slika izvesne mere te reorganizacije i povratka. Slično svom biblijskom arhetipu, on simbolizuje kandidata koji je zauzet ponovnom gradnjom zida jerusalimskog i posvećen velikom delu samorekonstrukcije, od koje ga neće odvratiti varljivi pozivi i

laskanja spoljašnjeg sveta. "Ezra" (čije je mesto na Severoistoku) znači mnogo veću meru u napredovanju od Zapada prema Istoku. Oštrouman učenik koji hoće da pažljivo pročita biblijske knjige Nehemije i Ezre (mislimo ovde i na apokrifne knjige Ezrine) u toj svetlosti i s tim ključem za njihov pravi smisao, neće propustiti da se okoristi poukom, koju će mu one pribaviti. Stoga se takođe zovu "pisari": obojica su registratori i svedoci različitih, ali uglednih iskustava, na koja nailazimo u unutrašnjem čoveku na različitim stepenima "velikog dela" samopribiranja i putovanja iz stanja vavilonskog do duhovnog Jerusalima.

Ovde završavamo ispitivanje pravog značenja i svrhe Ceremonije Kraljevskog Luka. Budući da ima veze sa najvišim ljudskim iskustvom, koje niko ne može potpuno oceniti dok mu se ne podvrgne, to je najveći i najznačajniji ritual u Masoneriji i niko ko ga proučava sa razumevanjem i u njegovom sakramentalnom značenju, ne može da se ne divi, bilo dubokom znanju i uvidu u mistiku kojoj danas nema ravne i iniciranom koji ju je shvatio, ili veštini s kojom ga je dotični sastavio, zaodenuvši svoje znanje u dramski izraz. Šteta što se oni koji izvode ritual ne trude uvek da prodru u njegovo značenje i zadovoljavaju se neprosvećenim, površnim izvođenjem rituala, koji čak i tako, spolja, osobito udara u oči i osobito je lep i sugestivan. Najmanje razmišljanje o njemu mora nas dovesti do toga da Masonerija tu nema veze sa građenjem neke spoljašnje građevine, nego podizanjem srušenog i rasturenog hrama ljudske duše. Nadalje, da upravo i pod pretpostavkom da se tu samo podseća na neke davno minule istorijske događaje, ti događaji ne mogu imati nikakvog bitnog uticaja na život, karakter, ili vladanje bilo koga danas i ne mogu opravdati egzistenciju nekog izgrađenog tajnog Reda, koji ih neprestano nastavlja. Ali, ako su ti događaji i taj ritual simboli nečega dubljeg i nečega ličnog, ako su oni sakramentalizovane istine uvek važne i sposobne da se ostvare u onima koji ih ceremonijalno izvode, tada oni iziskuju puniju i ozbiljniju pažnju, nego što im se obično pridaje. Štaviše, ako je Kraljevski Luk simbolično predstavljanje najvišeg iskustva, dostignutog i dostižnog samo u svetosti i posle regeneracije, sledi da će Savezni Stepeni koji tome vode i koji za to osposobljavaju, poprimiti mnogo dublji smisao nego što ga obično imaju i valjaće da budu smatrani ozbiljnim poukama u potrebnom spremanju za to regenerisano stanje. Savezno delo je nedovršeno ako se ne postigne ono što je slikovito prikazano u Kraljevskom Luku. To se, opet, ne može postići bez discipline prethodnih napora čišćenja uma i želje i onog smrtonosnog razapinjanja samovolje, koje svedoči o zasluzi, koja osposobljava za ulazak u onaj Jerusalim koji nema geografskog položaja i zove se "Grad Mira", jer znači svesno boravljenje duše u Bogu. Nagoveštaj da se takvo stanje može postići, ili da se da zamisliti dok smo još ovde u telu može mnoge iznenaditi

i činiti im se neverovatnim. Ali takva sumnja je neopravdana i masonska nauka je odbacuje. Kao što smo već pokazali, ta nauka ne traži odsustvo, nego, naprotiv, posedovanje materijalnog organizma kao nužnog činioca u napredovanju razvoja ljudskog duha. Taj organizam je sud, u kome naša prosta kovina treba da se pretvori u zlato. On je oslonac, koji daje otpor potreban za energično delovanje duha u pravcu razvoja i samosvesti. Fizička smrt, stoga, nije napredovanje, nego prekid u delu regeneracije. "Noć dolazi kad niko ne može da radi" i kad duša samo odlazi s posla na oporavak, dok je opet ne pozovu da radi na ispitivanju sebe same. On je samo slika onog nužnog umiranja jastva, koje znači namerno smanjenje pozitivnog potvrđivanja naše vremenske prirode, da bi se omogućilo odgovarajuće povećanje duhovne.

Ali ako je u rukama današnjih svojih predstavnika Masonerija sada više mrtvo slovo na papiru, nego živi delotvorni Inicijatorni Ritual, sposoban da podstakne duhovnost svojih kandidata, ona još uvek ostaje, za ozbiljnog i bistrog tražioca dubljih istina, poučan naučni sistem samospoznaje i regeneracije. Ovi redovi pisani su za takve, da mogu nešto da nauče o originalnoj nameni Reda i vaspitaju svoju fantaziju prema načelima te nauke. Takvima, najzad, valja preporučiti onu himnu Hramu jevrejskih Inicijata, koja se od svih Psalama Davidovih najviše odnosi na predmet najvišeg Reda Svetog Kraljevskog Luka Jerusalimskog i ličnog postignuća blagoslovenog i savršenog stanja, koje taj naslov sadrži:

> *"Obradovah se kad mi rekoše: hajdemo u dom Gospodnji! Evo, stoje noge naše na vratima tvojim, Jerusalime! Jerusalim je sazidan, kao grad sliven u jednu zgradu. Onamo idu plemena, plemena Gospodnja...*
>
> *Onde stoje prestoli sudski, prestoli doma Davidova. Ištite mira Jerusalimu; neka bude dobro onima koji ga ljube.*
>
> *Mir je unutar zidova njegovih i obilje u dvorima njegovim.*
>
> *Radi braće svoje i prijatelja svojih, govorim: mir ti!"*
>
> *(Psalam CXXII)*

U tih nekoliko redaka navedeno je sve što je sadržano u simboličkom prizoru koji pozdravljaju oči Masona Kraljevskog Luka, u najvišem momentu njegovog povratka k svetlosti. Uznesen do najvišeg blaženstva mira i samosvesti Sveprozirućeg i Sveznajućeg Duha i izjednačen s njima, on vidi kako se "uspeo" iz Vavilona svoje stare složene i nesređene prirode i kako je na njenim ruševinama sagradio sebi eterično telo slave, "dom Gospodnji". On vidi kako je svaki posebni deo i moć te stare prirode, ili ta-

koreći svaki predeo zodijaka njegovog vlastitog mikrokozma, doprineo svoju očišćenu bit da se obrazuje jedan nov organizam, "novo nebo i nova zemlja". Nadalje vidi kako su se te biti, slično kao dvanaest različitih plemena, konvergentno sakupile i konačno udružile i stopile u jednu jedinicu, ili novu celinu, "grad sliven u jednu zgradu". I to je taj "grad", to blagosloveno stanje koje se mistično zove "Jerusalim", unutar čijih zidova je mir, koji prevazilazi razum i čiji dvori otkrivaju oslobođenoj duši neiscrpno obilje i plodnost nerazdruživog trojstva Mudrosti, Ljubavi i Snage, iz koga su potekli čovek i univerzum i kome im je suđeno da se vrate.

Antiteza tog "nebeskog grada" je zbrkani Vavilon, grad ovoga sveta, o kome je - za sve u njemu zarobljene - pisano: "Iziđite iz nje, narode Moj, da se ne pomešate u grehe njezine i da vam ne naude zla njezina!"(Otkr. XVIII, 4). Jednom rečju, Ceremonija Kraljevskog Luka sakramentalno slika poslednju fazu mističnog putovanja izgnane duše iz Vavilona u Jerusalim, kako izmiče svome robovanju nižem svetu i kako se, "prolazeći kroz velove" materije i oblika, probija kroz tamnicu pokvarenosti u svet bezobličnog Duha i upoznaje slavnu slobodu dece Božije.

Glava V

SLOBODNO ZIDARSTVO U ODNOSU PREMA STARIM MISTERIJAMA

Svaki Mason prirodno želi da sazna nešto o poreklu i istoriji Saveza. Upotrebljiva literatura o tom predmetu je rasuta i nedovoljna. Ona daje obilje nesuvislih pojedinosti iz arheologije i komparativne religije, ne ujedinjujući ih u pomoćnu svetlost i bavi se više stvarima neznatne i vremenske istorije, nego onim što je jedino od stvarne važnosti: duhovnim poreklom Saveza. Stoga sam nameran da u ovoj glavi letimično ocrtam - a prema raspoloživom prostoru, letimično ocrtavanje je jedino i moguće - pokret koji je star koliko i samo čovečanstvo i čija je svrha i nauka još uvek verno, iako rudimentarno, sačuvana u masonskom sistemu. Ali takav prikaz, dajući čitaocu opštu liniju za razmišljanje, koju će on sam ispuniti pojedinostima, svojim potonjim posebnim proučavanjem, može možda biti upotrebljiviji nego obilje fragmentarnih činjenica, koje, pak, može neograničeno proučavati sa mnogo interesovanja, a da ipak ne zapazi njihov međusobni odnos , ili da ih ne koordinira u jednu shvatljivu i upečatljivu shemu.

Nema nijednog stvarno upotrebljivog dela o Masoneriji koje raspravlja o njenoj istoriji i svrsi na način koji je jedini od važnosti. Učenik je u stanju da utroši mnogo vremena uz malo koristi, okrećući se za informacijama i publikacijama s naslovima koji izgledaju kao da obećavaju puno posvećenosti, ali ga ostavljaju nezadovoljnog i neosvedočenog. Ne-

povezane zbirke informacija u stvarima simbolizma, arheologije i antropologije, povlačenja veza između moderne Masonerije i srednjevekovnih graditeljskih cehova i drugih zajednica, sve to može biti vrlo interesantno, ali predstavlja samo običan kostur predmeta, čiji živi duh pojedinac želi da upozna. To ne daje odgovor na glavna pitanja, koji pojedinac traži od srca i koji bi zaista želeo da dobije. Ta pitanja su: šta je bila priroda starih Misterija, koje nastavlja moderna masonerija? U kom cilju i u koju svrhu su one postojale? Kakva je potreba da se one danas nastavljaju? U koju svrhu je osnovana Inicijacija? Da li je ona ikad služila nekoj stvarnoj svrsi i može li to danas? Da li je ona ikad bila nešto više od onoga što je danas - samo površan ceremonijal, koji ne vodi ničemu od bitne vrednosti i koji naglašava samo nekoliko moralnih načela i elementarnih istina koje mi već poznajemo? Namera ovih redova je da odgovore na takva pitanja.

Prva stvar koja upada u oči učeniku masonske literature i komparativne religije jeste značajno prisustvo zajedničkih faktora, zajedničkih verovanja, doktrine, prakse i simbola u religijama svih rasa, bez obzira da li su stare, ili moderne, istočne, ili zapadne, civilizovane, ili varvarske, hrišćanske, ili paganske. Koliko god da je odvojen od drugih vremenom i prostorom, kako god da je intelektualizovan, ili primitivan, kako god da mu je izgrađena, ili jednostavna religija, ili moral i koliko god velike da su među njima razlike u bitnim stvarima, otkriva se da se svaki narod služio i još uvek se služi izvesnim idejama, simbolima i praksom, koji su mu zajednički sa svima ostalima - možda uz neku malu modifikaciju u obliku, ili čak i bez nje. Masonske rasprave obiluju dokazima za tu jednoobraznost u upotrebi različitih simbola, koji se ističu u svakoj Loži. Autori uživaju u dokazivanju bliskih odnosa među različitim nesrodnim sistemima i u dokazivanju koliko su određene ideje, simboli i radnje stari i univerzalni. Ali oni ne idu toliko daleko da navedu razlog za tu starost i unuverzalnost, a baš to treba prvo objasniti, jer daje niti za ceo problem geneze, istorije i razloga za egzistenciju Masonerije.

Ako se istraživanje i razmišljanje dovoljno produži, postaje jasno da se univerzalnost i jednoobraznost o kojima je reč ima pripisati činjenici da je u veoma davna vremena, postojalo, ili bilo usađeno u umovima i svesti čitave ljudske porodice - koja je tada nesumnjivo bila mnogo manja i sabranija nego što je to danas - jedno Protojevanđelje, ili Koren-nauka u pogledu na prirodu i sudbinu čovekove duše i njenog odnosa prema Božanstvu. Mi se danas ponosimo da smo mudriji i napredniji od primitivnog čovečanstva. Uzimamo da su naši preci živeli u moralnom mraku, iz koga smo, malo po malo, izašli u relativnu svetlost. Apsolutno je, međutim, evidentno da te pretpostavke ne stoje. Primitivni čovek, koliko god da je bio detinjast i intelektualno nerazvijen prema modernim merilima, bio je duhovno svestan i psihički prijemčiv do stepena koji moderni um i ne sluti. Nadalje, baš smo mi, uz svu svoju pamet i intelektualni razvoj u vremenskim stvarima, utonuli u mrak i neznanje o svojoj vlastitoj prirodi, o nevidljivom svetu oko nas i večnim duhovnim istinama. U svim Svetim Pismima i Kosmologijama postoji univerzalna tradicija o "Zlatnom Veku", o veku relativne nevinosti, mudrosti i duhovnosti, u kome je preovladavalo rasno jedinstvo i individualna sreća i prosvećenost. U kome je bilo onog otvorenog vida bez koga narod propada, ali pomoću koga su ljudi jednom bili u svesnom razgovoru sa nevidljivim svetom i pomoću koga su ih štitili, poučavali i vodili "bogovi", ili bestelesni nadzornici mlade rase, koji su im dali sigurne i neopozive principe, na koje se oslanjalo njihovo duhovno postignuće i razvoj.

Univerzalna je takođe tradicija o "padu" koji je pretrpela kolektivna duša ljudskog roda, o moralnom silasku s njene istinske životne staze i razvoja, koju ju je gotovo sasvim odvojio od stvaralačkog izvora i koji ju je, tokom vekova, vukao sve dublje i dublje u fizičko stanje, cepajući njenu jedinsvenu celinu, koja se služila jednim jezikom, u množinu sukobljenih rasa, različitih jezika i stepena moralnog napretka. S tim uporedo išlo je progresivno zgušnjavanje materijalnog tela, odgovarajuće pomračenje uma i atrofija duhovne svesti. Poneko ko ovo pročita verovatno će odbaciti tu tvrdnju, kao fantastičnu i neverovatnu. Pretpostavka nekakvog "pada čovekovog" danas je nepopularna doktrina i mnogi je odbacuju, tvrdeći da sve pre govori u prilog tvrdnji da se čovek uzdiže, ali oni uvek smeću s uma da podizanje logički nužno podrazumeva prethodni pad, iz koga se uzdizanje vrši i iz koga je mogućno. Međutim, ne možemo sprečiti rasprave o toj stvari i moramo se zadovoljiti samo s tim da ukažemo na ono što se i u Sv. Pismima svih rasa i u tradiciji Mudrosti starih mudraca jednodušno uzima kao činjenica.

Od tog "pada", koji nije izazvan postupkom nekakvog pojedinca, nego slabošću, ili nedostatkom u kolektivnoj, ili skupnoj duši adamske rase i koji nije bio stvar momenta, nego proces, koji se vukao kroz duge vremenske periode, bilo je nužno - a bilo je i u božanskom planu i proviđenju - da se čovečanstvo iskupi i povrati u svoje pređašnje stanje. Da se još jednom vrati u životnu zajednicu s Božanskim Principom, od koga se svojim odmetništvom postepeno odvojilo, kad su njegove materijalističke tendencije prevladale i potisnule njegovu urođenu duhovnost. Taj povratak je, za svoje postignuće, tražio opet duge vremenske periode. A tražio je još nešto: primenu pravilnog naučnog metoda da bi se postiglo uspostavljanje svakog palog fragmenta duše i njegovo dovođenje u prvobitno, čisto i savršeno stanje. Podvlačim da metod nije smeo biti slučajan, nego naučni. Neko može da padne s krova i slomi noge - traži se vešta hirurgija i inteligentan

napor određene prijateljske ruke da pacijent ozdravi i vrati se na mesto odakle je pao. Tako je i sa čovečanstvom. Ono je palo - iz Raja, kako naše Sveto Pismo opisuje pad iz nadfizičkog stanja u fizičko - i opet ne moramo nastojati da istražimo zašto i kako. Ono je palo zbog svoje prirodne slabosti i pomanjkanja mudrosti. Nesposobno da se oporavi, tražilo je veštu naučnu pomoć iz drugih izvora, ne bi li se tako povratilo. Odakle je moglo doći to vešto i naučno znanje, ako ne od Božanstva i nama trenutno nevidljivog sveta, od onih "bogova" i anđeoskih čuvara zabludele rase, o kojima govore sve stare tradicije i sveti pisci? Neće li taj regenerativni metod biti opisan kako mu priliči, ako se nazove, kako u Masoneriji JESTE nazvan, "nebeskom naukom" i ako se pozdravi rečima koje Masoni doista upotrebljavaju: "Zdravo, Kraljevska Umetnosti!"?

Takvo je, dakle, bilo poreklo i rođenje Religije. Religija je reč koja znači "ponovo vezati" (re-ligere). Kao što se namešta i vezuje slomljena noga, tako i kolektivna duša čovečanstva, slomljena i satrvena padom u bezbroj individualizacija, a zatim u njihove odnosne potomke - od kojih je svaki oštećen i nesavršen - treba da se vrati u stanje iz koga je poremećena i opet da se izgradi u savršenu harmonijsku celinu.

Duhovnim čuvarima primitivnog čoveka, dakle, valja pripisati saopštenje te univerzalne nauke o ponovnoj gradnji palog hrama čovečanstva, čije tragove mi danas nenadano pronalazimo u svakoj rasi i religiji na svetu. Tom izvoru moramo pripisati rasprostranjenost, u svakoj zemlji i svakom narodu, istih, ili ekvivalentnih simbola, radnji i doktrina, samo lokalno modifikovanih i u saglasnosti sa inteligencijom pojedinih naroda, ali koji svi pokazuju zajednički koren i zajedničku svrhu.

To je bila jedna Sveta Katoličanska (ili univerzalna) Religija "po celom svetu", ujedno i teoretska doktrina i praktična nauka, koje su bile određene da ujedine čoveka sa njegovim Tvorcem. Ta religija mogla je biti samo jedna, kao što nije mogla biti drukčija nego katoličanska (ovaj izraz koristi se u smislu univerzalnog hrišćanstva, a ne dominacije rimokatoličke crkve - prim. red.) i za sve ljude ravnomerna, ili jednaka, premda je, zbog perverznih tendencija samog čovečanstva koje prouzrokuju izopačenost, bila na putu da se iskvari (kao što se i dogodilo) i razbije na onoliko sekti, koliko ima naroda. Štaviše, njeni glavni principi nikada nisu mogli biti podložni promenama, iako su ih neki mogli (kao što je i bilo) razumeti egzoterijski, a drugi ezoterijski i njihova puna važnost nije odmah bila svima očigledna, nego se razvijala s povećanjem verovanja u njih i njihovog razumevanja. Ona je dala nepromenljivi "granični kamen" znanja o ljudskoj prirodi, ljudskim mogućnostima i ljudskoj sudbini. Ona je položila stare i uređene "upotrebe i običaje", da ih, u svakom vremenu, sledi svako ko je spreman da primi njenu disciplinu i da niko od nje ne može odstupiti, ili

dodati kakve novine, a da se sam ne izvrgne opasnosti. Ona je bila "Sveti Zakon" za vođenje pale duše, zakon koji vredi od početka veka, pa do samog njegovog kraja, za koji je pisano: "Kako je bilo u početku, tako i sada u sve veke". Ona je bila nauka života - vremenski ograničenog života, življenog s namerom da se preobrati i sublimira u večni univerzalni život. Stoga je ona tražila naučni, ili filosofski metod življenja i svaki njegov trenutak i svaka njegova radnja, trebalo je da budu usmerene tom velikom cilju. Taj se metod vrlo razlikovao od modernog metoda, koji je sasvim utilitaristički po svom izgledu i potpuno nenaučan po svom sprovođenju.

Kaže se da je ta Proto-Religija nastala na Istoku, odakle poslovično dolazi svaka svetlost i, kako se samo čovečanstvo širilo i rasturalo po zemaljskoj kugli, tako se postepeno i ona širila prema Zapadu, trajno pazeći na ljudske duhovne interese, sa nepromašivim ciljem da nađe "što je izgubljeno" - palu ljudsku dušu. Već smo rekli da je u pređašnja vremena, pod njenim uticajem, čovečanstvo bilo daleko manje materijalizovano i daleko više duhovno osetljivo i prijemčivo nego što će biti docnije, ili što je sada. Iz toga sledi da je, povećanjem starosti i gustine rase, uticaj same Proto-Religije postao srazmerno manji, iako su njeni principi ostali jednako valjani i delotvorni kao ranije: za samovoljne prohteve i spekulativne koncepcije čovekove ne mogu se primeniti principi statičke Istine i Mudrosti. Slediti do u tančine tok njene istorije nije ovde neophodno i izazivalo bi dugu raspravu. Činiti tako značilo bi isto što i slediti tok neke reke unazad, od njegog širokog ušća, do tačke gde ona postaje neznatan i jedva primetan kanal. Jer je i sama rasa putovala unatrag, sve dalje i dalje od originalnog učenja Mudrosti, tako da su se nekad širok i sjajan izliv svetlosti na kosmičke principe i evolucija ljudske duše, sada skupili u nekoliko sićušnih tačaka. Ali ta svetlost, slična onoj majstorskoj, nije nikada potpuno ugasla, kako god da je mračan vek, a, po tradiciji, ovaj naš je duhovno najmračniji od svih mračnih vekova. "Bog nije nikada ostavio Sebe bez svedočanstva među decom ljudskom", a među svedočanstvima za Staru Mudrost i Misterije nalazi se sistem Masonerije: možda slab i nejak plamen, ali zato ipak prava svetlost i na pravoj liniji sleda prvobitne nauke, još uvek sposoban da vodi naše korake putem mira i savršenstva.

Najstarije učenje Misterija koje možemo naći u istorijskom vremenu bilo je na Orijentu i na jeziku poznatom pod imenom Sanskrit - koje je i samo značajno primereno, jer znači "Sveto Pismo", ili "SANCTUM SCRIPTUM". Za temeljita objašnjenja u staroj Tajnoj Nauci mora se još uvek obraćati religijskim i filosofskim piscima Indije, koja je bila u svom duhovnom i vremenskom cvatu onda kad se moderna Evropa smrzavala ispod džinovskog ledenog rta.

Ali rase, kao i ljudi, imaju svoje detinjstvo, muževno doba i starost. One su samo jedinke, većeg obima nego pojedinac, za unapređivanje opšte svrhe. Ako je jedna rasa odslužila svrsi, ili u tome promašila, uprava nad Misterijama prelazi u druge i uspešnije ruke. Najbliži veliki nosilac baklje svetske Svetlosti bio je Egipat, koji je, posle mnogo vekova duhovne nadmoćnosti, ponovo danas duhovno i materijalno postao suva pustinja, ostavivši ipak zato mnoštvo građevinskih i pisanih spomenika, koji još uvek svedoče o njegovom posedovanju Nauke u danima velike slave. Iz Egipta, kako su se civilizacije razvijale u drugim zemljama, širila se u njima uveliko prosveta, rasprostranjenjem njegovog znanja i ustanovljenjem manjih središta za davanje Božanske Nauke u Haldeji, Persiji, Grčkoj i Maloj Aziji. "Iz Egipta pozvao sam svoga sina" sadrži, pored mnogih drugih značenja, biblijsku aluziju na to prelaženje katoličanskih Misterija iz Egipta u nove sveže krajeve, radi njihovog prosvećenja.

Od tih različitih prenošenja nas se uglavnom tiču dva: jedno u Grčku, drugo u Palestinu. Iz Biblije znamo da je Mojsije bio iniciran u egipatske misterije i upućen u svu njihovu mudrost, dok nam Filon kaže da je Mojsije tamo postao "vešt u muzici, geometriji, aritmetici, hijeroglifima i čitavom nizu umetnosti i nauka". Drugim rečima, on je postao u pravom smislu Majstor i, kao takav, osposobio se za svoj potonji veliki zadatak: da vodi jevrejski narod i da formuliše njegov religijski sistem i životno pravilo kako je izloženo u Pentateuhu. Mojsijev sistem nastavio je, kao što znamo, putem objavljenim u knjigama Starog Zaveta. Onda se, posle mnogo vekova i promena, razvio u najveći od svih izraza Misterija, objavljen u jevanđeljima Novog Zaveta (ili Novog Svedočanstva), smenivši sve pređašnje sisteme pod Vrhovnim Majstorstvom Onoga koji se zove Svetlost sveta i njegov Spasitelj.

Uporedo sa postojanjem Jevrejskih Misterija pod Mojsijevom objavom razvijala se velika grčka škola Misterija, koja je nastala u arfičkoj religiji i kulminirala u Delfima, gde se usredotočila i rađala filosofsku mudrost i estetske slave, koje pripadaju Atini i Periklovom dobu. Grčka je bila duhovni potomak i čudesno dete Indije i Egipta, premda se razvijala u sasvim različitim pravcima. Znamo da je Pitagora, kao i Mojsije, pošto je apsorbovao sve što su mu njegovi domaći učitelji mogli dati, putovao u Egipat, da bude konačno iniciran, pre nego što će se vratiti i osnovati veliku školu u Krotoni, koja je vezana za njegovo ime. Znamo, takođe, iz Platonovog TIMEJA, kako su tražioci mistične mudrosti posećivali Egipat radi inicijacije i kako su im sveštenici saiski rekli: "Vi ste Grci samo deca" u Tajnoj Nauci, ali su im davali obaveštenja, koja su ih osposobljavala da se duhovno unaprede. Mi znamo, iz korespondecije između Aneba i Porfirija, koju je objavio Jamblih, da su postojale sestrinske veze između različitih škola, ili loža

za pouku u različitim zemljama, da su njihovi članovi pohodili, pozdravljali i potpomagali jedan drugoga u tajnoj nauci, pri čemu su napredniji bili obavezani, kao što je svaki Inicirani još i danas obavezan kad ga za to pozovu, da "pruži pomoć i pouku svojoj braći na nižim stepenima". Mi znamo da su kod Rođenja - ili, da kažemo, kod instalacije u ovaj svet - Velikog Majstora, k njemu izdaleka dolazili Magi, ili inicirani posetioci, koji su znali za njegov predstojeći dolazak i videli Njegovu zvezdu na Istoku, te zaželeli da Ga upoznaju i da Mu odaju poštovanje. Interesantno je pomenuti da su u svim tim događajima, koji su pomerali svet u vremenima kad je inicijacija bila stvaran događaj, a ne samo ceremonijalni oblik kao sad, praktikovani u velikom obimu isti običaji i ponašanja kojih sa Savez još uvek drži, iako, na žalost, ne dovoljno inteligentno.

Trebalo bi sada da kažemo koju reč više o Misterijama i "Kraljevskoj Umetnosti" kako ih je vršila grčka škola. U Grčkoj je ona poprimila oblik filosofskog istraživanja, tj. traženja mudrosti, Sofije, upravo kao što je u jevrejskim i hrišćanskim školama poprimila oblik traženja Izgubljene Reči. Kraj je, naravno, bio isti u oba slučaja, ali mu se valjalo približavati različitim sredstvima i, kao što ćemo videti, ta dva metoda složila su se docnije u jedan. Grčko približavanje bilo je uglavnom intelektualno, po čemu ga je Spinoza nazvao AMOR INTELECTUALIS DEI. Hrišćansko približavanje zbivalo se uglavnom kroz osećanja i obožavanja srca. I jedno i drugo išlo je za "onim što je bilo izgubljeno", ali je jedno tražilo izgubljeni ideal intelektualnom energijom, a drugo bogodušnom. Ali čovečanstvo se lagano vaspitavalo: "red po red, pravilo po pravilo, malo ovde, malo onde", jedna moć za drugom razvijala se i vežbala, da bi se ponovo obrazovao savršen organizam. Iako su se filosofska Mudrost i smisao za Lepotu vrlo izrazito pokazali - i pokazivali - kao glavni stubovi grčkog sistema, iako su Grci imali da uče od nekog trećeg, srednjeg stuba, koji ih je oba sintetizovao i obuhvatao: od stuba Snage vrhovne vrline Ljubavi, kada se prema predmetu svake želje izliva iz čistog i savršenog srca.

Grčko traženje mudrosti bilo je nešto mnogo više od same želje za širom informacijom i zrelijim sudom o mestu pojedinca u svemiru. Znati samo izvesne činjenice o skrivenoj strani života ništa ne koristi ako tom znanju nije dopušteno da utiče na naš metod življenja i da ga prilagođava otkrivenim istinama. Tada se znanje pretvara u mudrost. Čovek POSTAJE istina koju vidi i čovečiji život pretvara se u istinu, koja je postala stvarnost i dinamika. Da bi do toga došao, čovek se mora prvo obavestiti o izvesnim elementima istine, ili se u njih uvesti i osvedočiti se da to JESTE istina, pre nego što preduzme korake da se u nju pretvori. Grčki metod, stoga, počinjao je inicijacijom uma u izvesne istine o prirodi same duše, njenoj istoriji, sudbini i njenim mogućnostima. Tada je ostavljano pojedin-

cima da traže obaveštenja u jednom tečaju o vladanju, u kome bi ta poruka trebalo da se pretvori u sigurno ubeđenje i živu silu. Posledica njegovog sve većeg napredovanja u nauci bila bi podstrek za traženje sve dubljih istina.

Ne može se dovoljno jako podvući da niko ne može savladati duhovnu nauku, bez obzira da li je reč o Masoneriji, ili nekom drugom sistemu koji je ističe, a da se ne podvrgne njenim procesima i da ih ne proživi u praktičnom iskustvu. U toj najvišoj studiji znanje zavisi od delanja: akcija je uslov i posledica shvatanja. "Onaj koji hoće da VRŠI volju ZNAĆE nauku".

S tim u vezi, instalirani Majstor se u Masoneriji još uvek zove "MAJSTOR Umetnosti i Nauka", jer se pretpostavlja da je majstorski savladao umetnost življenja, u saglasnosti sa teoretskim znanjem (gnosis), ili naukom koja mu je data tokom njegovog napredovanja. Stvarno masonsko znanje neće nikada biti postignuto samo usmenim izlaganjem, slušanjem predavanja i izučavanjem knjiga. To može da posluži kao početak ozbiljnim tražiocima, koje treba samo malo povesti, pa da pođu tom stazom ličnog rada i iskustva, gde će uskoro u sebi razviti automatsko razumevanje nauke. Za one koji pokazuju samo slučajno diletantsko interesovanje, ta nauka će i nadalje ostati zastrta i tajna. Na primer, čuti izlaganje o tome šta znači biti lišen novca i metala, u filosofskom smislu znači sasvim nešto drugo nego postati neosetljiv na svako iskušenje u smislu materijalnih interesa i čulnih mamaca i biti svesno opsednut mudrošću, koja proizlazi iz tog iskustva. Može biti zanimljivo saznati zašto je, na izvesnom stepenu napredovanja, kandidat sličan klasu kraj potoka. Ali to objašnjenje će biti sutra zaboravljeno, ako nije rezultat vlastitog napora slušaoca, koji se lično osvedočio o nekom stvarnom unutrašnjem rastenju iz tla svog vlastitog bića, koje u njemu dozreva za žetvu, a oplođuje se nadčulnom hranom, koja na njegovu žarku i poletnu dušu pada poput blage kiše s neba. Dalje, može biti poučno što znamo da veliki ritual Trećeg Stepena znači smrt za greh i jastvo i novo rođenje u pravednosti. Ali kako će se tim obaveštenjem koristiti oni koji ipak, bez obzira na sve, nameravaju da žive na stari način, način koji svakoga časa poriče sve ono što pomenuti ritual kaže?

Stare Misterije, dakle, sadrže mnogo više od čiste pojmovne filosofije. One, takođe, traže filosofski metod življenja - ili, bolje, umiranja. Jer kao što je rekao Sokrat (u Platonovom Fedonu, iz koga je direktno izvučeno mnogo masonske nauke: radi se o delu koje svaki masonski student treba duboko da prouči): "Čitav studij filosofa (ili tražioca mudrosti) ne znači ništa drugo nego umirati i umreti". Tu tvrdnju ponavlja Plutarh, rečima: "Inicirati se, znači umreti". A hrišćanski apostol kaže ovako: "Svakoga dana umirem". Njihov metod je bio podeljen na dva dela: na Male i Velike Misterije. Male su bile one u kojima se davala elementarnija pouka, tako

da su kandidati odmah mogli otpočeti sa čišćenjem i prilagođavanjem svog života otkrivenim istinama. Velike Misterije odnosile su se na razvoj svesti u samoj duši, kao rezultat verovanja u propisano pravilo života. Načinimo jednu malu analogiju: Male Misterije odnosile su se prema Velikim isto kao što se današnji Savezni Stepeni odnose prema Svetom Kraljevskom Luku.

Da bi se sistemi Misterija potpuno obradili, bilo bi potrebno jedno posebno dugo izučavanje. Pomenućemo samo jedan od najslavnijih među njima, eleuzinski, koji je postojao u Grčkoj i tokom više vekova bio središte religije i filosofije za tadašnji civilizovani deo Evrope. "Eleusis" znači svetlost. Stoga je i inicijacija u Eleuzinske Misterije značila traganje tragaočevo za svetlošću u potpuno istom - ali daleko stvarnijem - smislu kao što moderni Mason izjavljuje da je svetlost glavna želja njegovog srca. Ona je značila - kao što bi trebalo da znači i danas, mada to nije slučaj - ne samo svetlost u smislu dobijanja nekog tajnog obaveštenja, koje se drugde ne može dobiti, niti u smislu bilo kakve stvari svetovnog interesa, nego da se kandidatu otvori cela intelektualna i duhovna priroda u nadčulnoj svetlosti božanskog sveta i da se on uzdigne do Bogosvesti. Običan i neiniciran čovek ništa ne saznaje o toj nadčulnoj svesti svojim prirodnim razumom. On je samo svestan spoljašnjeg sveta i stvari koje može zapaziti svojim prirodnim moćima. Po rečima sv. Pavla, "prirodni čovek ne razume što je od Duha Božijega, jer mu se čini ludost i ne može da razume, jer treba duhovno da se razgleda".

Inicijacija je, stoga, značila proces u kome se prirodni čovek preobrazio u duhovnog, ili ultra-prirodnog čoveka. Da bi se to postiglo, bilo je potrebno IZMENITI NJEGOVU SVEST, zaodenuti je u nove i više principe i na taj način, takoreći, načiniti ga novim čovekom, u smislu sposobnosti da postigne nove metode života i nov pogled na svemir. "Preobrazite se obnovom svog uma", kaže Apostol, misleći na taj proces. Kao što smo napred pokazali, prenos simbola Božijeg Prisustva sa tavanice na pod masonske Lože, treba da znači kako se Životni i Besmrtni Princip u čoveku može preneti dole, iz njegove udaljenije psihičke oblasti u njegov fizički organizam i kako tamo može delovati kroz njegovo telo i mozak, tako da se, takoreći, pomera i potiskuje njegov prirodni mentalitet, a on sam da se regeneriše.

Ta istina još se dalje reprodukuje u Masoneriji pod imenom "Lewis" (izg.: Luis), tradicionalno vezanim za Savez. "Lewis" je novi prerušeni izvod reči Eleusis i drugih grčkih i latinskih imena vezanih za Svetlost. U našim Poukama kaže se da to znači "sin Masonov". To se, međutim, nipošto ne odnosi na ljudskog roditelja i sina, nego na mistično rođenje Božanske Svetlosti u čoveku, kao što jedan dobro poznati tekst u Svetom Pismu kaže: "Rodilo nam se čedo, dobili smo sina". To je Božanski Princip,

Božanska Mudrost, rođena i delotvorna u organizmu prirodnog čoveka, koji virtualno postaje njen roditelj. Nadalje, to ime je opisano u našim Pouka ma, kao nešto "što, kad se umetne da pristaje u žlebove načinjene u obliku lastinog repa u kamenu, čini kukastu spojku, koja se sastoji iz klinastih čeličnih komada, a koja osposobljava Masone da s lakoćom podignu velike terete, postavljajući ih na njihove prave osnove". Sve je to prikriven način izražavanja činjenice da , kad seBožanska svetlost izvuče iz čovekovih utonulih dubina, ili zakači za njegov prirodni organizam pomenutom spojkom, on postaje sposoban da se lako uhvati u koštac s teškoćama, problemima i "teretima" svih vrsta, koje neregenerisan ne može savladati. Sposoban je tada da zapaža sve stvari SUB SPECIE AETERNITATIS i u njihovim pravim odnosima, što nije moguće drugim ljudima, koji ih posmatraju samo SUB SPECIE TEMPORIS, pa zbog toga nisu sposobni da prosuđuju njihove stvarne vrednosti "i da ih postave na njihove prave osnove".

U vremenima kad su Misterije cvetale, svaki pristojan čovek ulazio je u njih isto onako kao što ljudi danas ulaze na Univerzitet. One su bile priznati izvor pouke u stvarima koje jedino stvarno vrede, u onima koje se tiču kulture ljudske duše i njenog vaspitanja u nauci o njoj i njenoj božanskoj prirodi. Kandidati su bili stepenovani prema svom moralnom uspehu i intelektualnom, ili duhovnom dometu. Godinama su se podvrgavali disciplinarnim i intelektualnim vežbama i telesnom asketizmu. S vremena na vreme pokušavalo se, prigodnim ispitivanjima i iskušenjima, odrediti da li su sposobni da nastave sa ozbiljnijim, svečanijim i poštovanja dostojnijim procesima stvarne inicijacije, određenim samo za one istinski osposobljene i one koji su po karakteru ćutljivi i vrlo obazrivi. Njihovo vaspitanje, koje se veoma razlikovalo od sholastičkih metoda utilitarističkog veka kao što je naš, bilo je usmereno samo na to da kultiviše "četiri kardinalne vrline" i "sedam slobodnih veština i nauka", kao kvalifikacije koje su se tražile kao preduslov za sudelovanje u višem redu života, kome je inicijacija, eventualno, pripuštala vredno i valjano pripremljenog kandidata.

Zgrada podignuta na tim vrlinama i naukama bila je mnogo naprednija nego što to moderni um zamišlja. Njihove vrline bile su više od apstrakcije i etičkih osećanja. Kao što sama reč (virtues) kaže, one su sadržavale pozitivne vrednosti i muževnost (virility) duše. UMERENOST je sadržavala potpunu vlast nad strasnom prirodom u svim okolnostima. HRABROST je sadržavala odvažnost da nijedna neprilika ne zastraši, ili odvrati od naumljenog cilja. RAZBORITOST - dubok uviđaj, koji rađa proročku moć, ili moć predviđanja, moć vidovitosti (PROVIDENTIA). PRAVEDNOST - postojano poštenje u misli i radu. (To su četiri kardinalne vrline, nevedene u Platonovom FEDONU i KNJIZI MUDROSTI, gl. VIII 5-7, ukazujući na jednakost učenja u grčkim i jevrejskim školama).

"Veštine i nauke" zvale su se "slobodnim", jer su išle na to da dušu OSLOBODE grešaka i iluzija koje je obično zarobljavaju. Tako se potpuno razlikuju od nauke u modernom smislu, koja ima tendenciju, kao što znamo, materijalističku i za dušu ubistvenu. Gramatika, Logika i Retorika kod Starih behu discipline moralne prirode, kojima su se čistile iracionalne tendencije ljudskog bića i ono je vežbom postajalo živi svedok univerzalnog Logosa i živa truba Božanske Reči. Geometrija i Aritmetika bile su nauke transcendentalnog prostora i brojanja (videći da je, kao po rečima našeg Svetog Pisma, Bog "načinio sve po meri, broju i težini) i njihovo razumevanje daje ključ ne samo za probleme vlastitog bića, nego i za one fizičke, koje današnje indiktivne metode smatraju vrlo zamršenim. Astronomija kod njih nije tražila teleskope. Ona nije imala posla sa zvezdama nebeskim, nego je bila metaforička nauka i shvatanje kako su raspodeljene latentne snage u pojedincima, narodima i rasi i određivanje njihove sudbine. Konačno, Muzika (ili Harmonija) se nije za njih delila na vokalnu i instrumentalnu. Ona je značila živu filosofsku praksu, dovođenje ljudskog života u harmoniju s Bogom, dok se lična duša s Njim ne ujedini i dok svesno ne čuje - jer sada u njoj sudeluje - muziku sfera. Kako to Milton kaže:

Božanska Filosofija ljupka je! (Nije nikada ni hrapava, ni mrzovoljna, što glupa misli svetina).

Ona je kao Apolonova milozvučna gitara

I kao večna svečanost prelestnih strasti nektarskih

Gde neprobavljive nema prezasićenosti.

Svi mogući planovi upotrebljavani su i praktikovani da se izvežba um da stekne vlast nad strastima i oslobodi se i odvoji od utisaka i privlačnosti čula. Da razori iluzije i pogrešne predstave s kojima radi kad se ne služi višom svetlošću od svoje i da se osposobi za viši metod saznanja i za primanje nadčulne istine i svetlosti božanskog sveta. Idealizam grčke arhitekture i skulpture treba pripisati potpuno istom motivu. On je imao za cilj da uzdigne fantaziju iznad vidljivog nivoa i osposobi um za shvatanje ultra-fizičkog oblika i lepote. I atletske vežbe izvođene su da služe istoj svrsi. Rvanje i trčanje nisu bili vulgarni sportovi, oni su smatrani sakramentalnim, kao vrste borbi koje duša mora upotrebiti u takmičenju sa telesnim željama. Lovorov, ili maslinov venac pobednikov bio je amblem mudrosti i prosvećenosti, koji se davao onome u kome duh pobeđuje telo. Tako je svaki

intelektualni i fizički interes stavljan u službu jedne ideje: odvajanju duše od materijalne veze. Bilo je planski određeno da posluži kao "sredstvo za čišćenje", koje je trebalo da očisti misli i želje tražioca i da ga učini belim iznutra i spolja, upravo kao što se moderni kandidat za Savez zaodeva u belinu.

Imati tu unutrašnju čistotu srca i uma, uz četiri kardinalne vrline, bilo je i još uvek je apsolutno bitno za iskušenja stvarne inicijacije, koja su inače izlagala kandidata ludilu i duševnim mukama o kojima moderni um, u svom nepoznavanju onoga što inicijacija sadrži, ne može imati nikakvo mišljenje. Oni koji su uvežbali sebe i valjano se pripremili za vreme dok su prolazili Male Misterije bili su, eventualno, pripušteni inicijaciji u Velike Misterije. Oni koji su propustili priliku da se osposobe zaustavljeni su u napredovanju. Kao i sada, broj stvarno ozbiljnih i kvalifikovanih tražilaca, bio je samo jedan posto od svih onih koji su ušli u Misterije, jer u duhovnom životu, kao i u svetu prirode, preovladava biološki fenomen prema kome sirovi raspoloživi materijal po svojoj količini uveliko prevazilazi savršeni proizvod. Svake godine se daleko više semena poseje, daleko više jaja nasadi, ili izleže, nego što dozri, iako je svako seme i svako jaje potencijalno sposobno za rastenje i upotrebu. Govoreći o Misterijama svoga doba Platon navodi još stariji izvor: da je mnogo "nosilaca tirsa", (tj. kandidata za inicijaciju), ali malo Baha (tj. savršeno iniciranih). (Thyrsus, ili Caduceus, je bila izrađena palica, čijem simbolizmu se pridavalo duboko značenje - njen današnji oblik je palica u rukama đakona, koji prati kandidata; Bah, odn. Bacchus je bog vina).

Ista istina potvrđena je i u rečima jevanđelja: "Mnogo zvanih, malo odabranih".

Jedna kvalfikacija iznad svega je bila bitna za tražioca, kao što je to još i danas - smernost. Mudrost kojoj Misterije i Inicijacija pripuštaju čoveka, za profani svet je ludost. Ona u njihovim očima predstavlja izvrtanje i prevrat svih ortodoksnih i akademskih zastava. Da bi je postigao, čovek mora biti spreman za potpuno i dobrovoljno samoodricanje, koje mora da sadrži i poricanje svega onoga što je nekad smatrao istinom, ili što oni među kojima se obično kreće veruju da je istina. On se mora pomiriti s tim "da postane budala radi kraljevstva nebeskog" i da trpi neprijatnosti, ruganje i prezir radi njega, ako je to potrebno. To je bio jedan od prvih razloga za tajnost i jedan - premda ne jedini - od izvora masonskih zahteva za čuvanjem tajne. Mudrost profanog sveta i ono što se otvara inicijacijom toliko su antipodni u svojoj prirodi da će svako nametanje ovog drugog jednostavno izazvati negodovanje i otpor onog prvog. Zato je pisano: "Ne mećite bisera svojega pred svinje, niti dajte svetinja psima - DA SE NE BI VRATILI I RASTRGLI VAS".

Ćutnja i tajnost bile bi, stoga, poželjne i onda kada bi postojale samo radi samoodbrane, premda ima i mnogo drugih razloga. Ali bez smernosti se ne može. U javnim procesijama Malih Misterija - jer je javnosti bilo, kod izvesnih svečanosti, dopušteno da učestvuje u nekom od egzoteričnijih znanja - sveti amblemi i euharističko posuđe, što se upotrebljavalo u ritualima, nošeno je, uz velike počasti, na leđima magarca. Kaže se da je, s istom intencijom, jedan veliki grčki filosof u svojoj predavaonici uvek imao kraj sebe magarca, kad je podučavao svoje učenike. Objašnjenje toga dato je u rečima jednog starog izvora o inicijaciji: "Nema stvora tako sposobnog da primi božanstvo kao što je magarac i ako se u njega ne pretvorite, nikako nećete biti sposobni da ponesete božanske misterije". U svetlosti toga, svako će odmah razabrati simbolično značenje ulaska Hrišćanskog Majstora u Jerusalim jašući na magarcu.

Drugo, veoma vaspitno, sredstvo koje se upotrebljavalo u Misterijama bilo je ono koje je poučavalo, širilo i čistilo fantaziju pomoću mita, koji je bio izražavan u doktrinarnom obliku, ili očiglednom predstavljanju istine božanskog sveta i istorije duše. Modernom umu, u njegovom oduševljenju za stvarne konkretne činjenice, nije mnogo simpatičan metod poučavanja koji se pojavljuje bez dokazivih činjenica i koji više voli da izriče večne principe, koji su podloga takvim činjenicama i samo njihova vidljiva proizlazeća posledica. Činjenice - istorijske, ili naučne - teže, međutim, da pretrpaju um i paralizuju maštu, kako se Darvin žalio sam na sebe. Principi podstiču i osvetljavaju fantaziju i osposobljavaju um da tumači činjenice i da ih podešava za vezu koja im je primerena. Grčki mitolozi bili su veštaci u izricanju kosmičkih i filosofskih istina zaodevenih u priče, koje su, za oštroumnog čoveka, izražavale teozofsko učenje, ujedno ga skrivajući od nesmotrenog i neznalice. Pravljenje mita predstavljalo je nauku i nije se zadovoljavalo neodgovornom fikcijom. Izlaganjem nekih od tih mitova u dramskom obliku kandidati su poučavani u različitim temeljnim životnim istinama.

Jedan od glavnih i najpoznatijih među mnogobrojnim mitovima bio je onaj o Demetri i njenoj kćeri Persefoni, koji je svake godine prikazivan, s velikom ceremonijom i uz vrlo dobru pripremu, u Eleuzini. O tome bi bilo korisno nešto ukratko reći.

U tom mitu kaže se kako se devojka Persefona udaljila od Arkadije (neba) i svoje majke Demetre, da bi brala cveće po livadama Ene i kako se zemlja tamo otvorila, a ona propala u mračni donji svet Had, kojim je vladao Pluton. Očaj njene majke zbog tog gubitka dopro je do Zevsa, vrhovnog boga, koji im je olakšao položaj naredivši da, ako devojka nije jela ploda Hadova, da se odmah zauvek vrati svojoj majci, ali ako je od njega jela, da mora trećinu svake godine biti kod Plutona, a Demetri se vraćati to-

kom druge dve trećine. Pokazalo se da je Persefona, na nesreću, pojela jedan plod u donjem svetu , tako da njen povratak majci nije mogao biti stalan, već samo periodičan.

Taj mit, kao i važnost koja mu je nekada pridavana, može se oceniti samo ako se shvati njegovo tumačenje. To je, zapravo, priča o duši i iste je prirode kao Mojsijev mit o Adamu, Evi i jabuci, ili kao kosmička parabola o Bludnom Sinu, a ni njih ne treba smatrati istorijskim istinama, nego duhovno istinitom fikcijom kosmičkih činjenica. Persefona je ljudska duša, rođena od te primordijalne nepropadljive majke-zemlje, koju su Grci personifikovali u Demetri, upravo kao što Mojsijeva priča govori o Bogu, koji stvara čoveka od praha zemaljskog. Njeno udaljavanje od njenog doma Arkadije i nebeske majke, u potrazi za cvećem (ili novim uskustvom za sebe) po poljanama enskim, podudara se sa onim podsticajima želje, koja je dovela do Adamove neposlušnosti u Raju i njegovog pada odatle u ovaj spoljašnji svet. Sve neobuzdane želje svršavaju nezadovoljstvom i gorčinom i "Ena" (označavajući mrak i gorčinu) je ista reč koju susrećemo u reči "Gehena". Međutim, neko može da se koristi tuđim greškama. To su oni koji gaje profanu mudrost i Pluton, bog bogatstava, u čije je kraljevstvo pala Persefona, označava ta bogatsva mudrosti i iskustva. Zevs je odredio da se Persefona odande može vratiti svojoj majci samo ako se nije i nadalje kvarila jedući plodove donjeg sveta. Ako jeste, njen povratak može biti samo delimičan i privremen.

Time se aludira na daljnje vlastito prljanje duše i degradaciju, kad se žudi za niskim uživanjem donje ravni, koja je, kako to simbolizuje pojedeni plod, gusto posejana iluzijama i taštinom. Dok se te pogrešne tendencije ne iskorene, dok se želje srca potpuno ne odbiju od spoljašnjih naslada, ne može biti trajnog povratka duše svome izvoru, nego samo periodičnog, u svrhu oporavka. To donosi smrt kad povuče dušu iz Plutonovog kraljevstva u nebeski svet, da zatim opet dođu periodična silaženja u materijalna ograničenja, te ponovno uspinjanje u bestelesna stanja, dok se duša konačno ne očisti i ne usavrši.

Stoga je taj veliki mit dao pouku koja se odnosi na istoriju duše, njenu sudbinu i perspektive i naglasio je doktrinu reinkarnacije. (Pošto ta doktrina nije jednako popularna na Zapadu kao na istoku i pošto će biti nova i verovatno neprihvatljiva za neke čitaoce, to se njeno prihvatanje ovde silom i ne traži. Mi ovde samo iznosimo šta tajna nauka uči.)

Današnja Masonerija sledi taj tradicionalni metod poučavanja kroz mitove. Kanon njene nauke u Saveznim stepenima sadrži dva mita. Jedan govori o gradnji Hrama Kralja Solomona. Drugi govori o smrti i pogrebu Hirama Abifa, koji je ispričan u tradicionalnoj istoriji. Kraljevski Luk sadrži treći mit, u priči o povratku iz ropstva posle razaranja prvog hrama,

o početku građenja drugog i otkriću tada učinjenom. Taj treći mit već je izložen napred u glavi o Stepenu Kraljevskog Luka, što znači da nam sada ovde valja govoriti o Saveznim mitovima.

U duhu slova, gradnja Solomonovog hrama u Jerusalimu (koja se, naravno, uglavnom, mada ne potpuno, temelji na jevrejskom Svetom Pismu), prikazuje se kao istorija neke stvarne zgrade od kamena i maltera, koju su podigle tri ugledne azijatske ličnosti, od kojih je jedna došla na ideju, druga pribavila građevinski materijal, dok je treća bila praktični arhitekt i upravitelj poslova. Za prvu dvojicu se kaže da su bili kraljevi susednih malih naroda. Treći nije bio kralj, nego očigledno ličnost bez društvenog dostojanstva (plemstva) i "sin udovice".

Kao što smo napred rekli, pojedinosti nekog poduhvata, koji se dogodio pre više od dve hiljade godina, ne mogu imati nikakve moguće vrednosti za bilo koga danas. Ako se, dakle, one odnose samo na tu istorijsku činjenicu, moderna Masonerija može slobodno zatvoriti svoja vrata i prestati da postoji, bez obzira kakvu korist ta činjenica može dati ozbiljnim i misaonim umovima. Ali ako ta priča nije nikad imala nameru da saopšti vremensku istorijsku činjenicu, nego predstavlja mit, koji skriva filosofske istine vezane za večne principe, tada se mora tumačiti duhovnim razabiranjem i njena analiza otkriće nam stvari od prave važnosti.

Priča o gradnji hrama je, dakle, filosofska pouka, zaodenuta u tobože istorijski oblik, koja se zapravo tiče gradnje ljudske duše. Taj hram nije od obične cigle i kamena, nego je od "neobrađenog kamena", ili neraspadljivog sirovog materijala, od koga je Tvorac načinio ljudski organizam. Jerusalim, u kome je hram bio građen, nije bio onaj geografski, u Palestini, nego večni "grad mira" u nebu. Ne, kako sv. Pavle kaže, "sadašnji Jerusalim, nego gornji Jerusalim, koji je majka sviju nas", kao grčka Demetra. Njegovi graditelji nisu bile tri ljudske ličnosti, stanovnici Levanta, nego Božija energija, posmatrana u svoja tri konstitutivna principa, o kojima se u našim Poukama govori kao o Mudrosti, Snazi i Lepoti i koji, kao "stubovi Njegovog dela", prolaze kroz sve stvorene stvari i služe im kao metafizička osnova i baza. Ta tri metafizička principa mogu se definisati modernim izrazima kao Suština života (ili supstancijalni duh Mudrosti), neraspadljiva Tvar, koja služi kao kalup, matrica, ili pomoćno sredstvo te Suštine Života, da joj da čvrstinu, oblik i predmetnost (Snaga), te, konačno, stvaralački intelektualni princip, ili Logos, koji dva prethodna principa veže zajedno, pa ta celina čini inteligentan i funkcionalno delotvoran instrument (Lepota). Od ta tri principa, ili na tri stuba, bila je prvobitno i božanski sagrađena u nebeskom svetu ljudska duša. Naše Pouke, stoga, prvo kažu da ta tri stuba "takođe aludiraju na Solomona, kralja izrailjskog; Hirama, kralja Tira i Hirama Abifa", jer ta imena personifikuju nerazdruživo trojstvo,

koje čini Božansko Jedinstvo. (Vide se, takođe, zapisana na centralnom simboličnom oltaru Stepena Kraljevskog Luka, kao dalja evidencija te božanske zgrade ljudske duše).

No, hram duše je potom bio razoren i lišen svojih prvobitnih odlika i veličine. Čovečanstvo je, umesto da bude kolekivna, ujedinjena organska celina, razbijeno u bezbroj odvojenih krhotina, tako da nije ostao ni kamen na kamenu od njegove razrušene građevine. Ono je izgubilo svest o pravim tajnama svoga porekla i prirode i sada mora da se zadovolji nepravim znanjem, njegovom zamenom, koje prikuplja iz čulnih utisaka u ovom spoljašnjem svetu. Kao i Persefona, ono je jelo plodove iz Plutonovog mračnog kraljevstva, pretpostavljajući ih ambroziji u Arkadiji. I dok se taj otrov ne odstrani iz njegovog sistema, ono ne može zauvek zadobiti ono svoje stanje pre pada, nego, u najboljem slučaju, mora izdržati ritam smrti i ponovnog rađanja i ritam perioda zastoja u radu na ovom svetu i oporavka posle toga. Ali ono se mora očistiti. Hram se može ponovo sagraditi i svaka masonska duša, koja je među nama izrađena u pravu kocku, ili kvadrat, ličnim radom na sebi postaje ponovo kamen obnovljenog hrama nebeskog.

Potrebna je još koja reč u pogledu skrivenog značenja Solomona i dva Hirama. Solomon personifikuje prvobitnu suštinu života, ili supstancijalizovanu Božansku Mudrost, koja je osnov našeg bića. Ona je definisana u Knjizi Mudrosti (gl. VII, 25-27), kao "neko čisto isticanje slave Svemogućega; sjaj večne svetlosti, nezamazano ogledalo veličanstva Božijeg i slika Njegove dobrote". Opisana je kao "kralj", jer nužno mora da pređe preko svega što je ispod nje i da time zavlada; i kao "kralj Izraila", jer sam "Izrail" znači "onaj koji sarađuje i upravlja s Bogom", za razliku od veze s bićima, ili poslovima koji su ispod božanskog reda. Da bi se ta transcendentalna Suština Života vezala za neko sredstvo koje bi joj dalo čvrstinu i oblik, bila je tražena pomoć drugog glavnog, ili "kraljevskog" principa, personifikovanog u Hiramu, kralju tirskom, koji je pribavio "građevinski materijal". Sada će, ukoliko imamo posla sa čisto metafizičkim idejama, biti očigledno da Tir o kome je reč nema nikakve veze sa levantinskom pomorskom lukom tog imena. Ime Tir na jevrejskom znači "stena" i snaga, kompaktnost i trajanje - što asocira na stenu - dok je ista reč prešla u grčki jezik kao TUROS, a u latinski kao TERRA, Zemlja i kao DURUS, što znači oblik, tvrdoća, čvrstoća i trajnost. Izraz "Kralj tirski", stoga, treba protumačiti kao kosmički princip, koji daje čvrstinu i oblik duhovno tečnoj i bezobličnoj Suštini Života i koji se može uporediti sa čašom, koja treba da drži tečnost. Stoga Solomon i Hiram Tirski doprinose svoja odnosna svojstva: Suštinu Života i trajan oblik i "građevinski materijal" kao osnov duše, koja tada postaje sposobna za funkcionisanje, dodatkom trećeg principa.

opisanog kao Hiram Abif, sin udovice, koji personifikuje aktivni intelektualni princip, ili Logos. Jednom rečju, Hiram Abif je Hristov princip, imanentan svakoj duši. Razapet, mrtav i sahranjen u svakom ko nije svestan njegovog prisustva, ali koji prebiva u svakom kao spasonosna sila - "Hristos u vama, nada slave". U saglasnosti sa Hristovskom smernošću, Hiram Abif (doslovno: "učitelj od Oca") nije opisan kao "kralj", kao što su Solomon i Hiram Tirski, nego kao "onaj koji nije čuven", "udovičin sin": lepa crta gnostičkog simbolizma, koja se odnosi na zapuštenu i udovičku prirodu Božanskog Materinstva, ili Sofije, zahvaljujući zabludi i nedostatku mudrosti njene grešne dece. Samo su ona deca koja su se sastala sa svojom majkom, ili koja teže da se sa njom sastanu, vredna da se nazovu "udovičini sinovi". Tako se tradicionalni poziv: "Dođite mi u pomoć, vi sinovi udovice, jer ja sam udovičin sin!" odnosi na povik onima koji su se s njom sastali, od strane onih koji još rade na tom zadatku na telu, možda, u borbi, brišući sa obrva krvavi znoj svoje getsemanske muke.

Hram ljudske duše, koji je prvobitno sačinjen od tri principa, o kojima smo upravo govorili, tako da su međusobno u potrebnoj ravnoteži i srazmeri i koji je božanski proglašen kao "vrlo dobar", promenio je svoje stanje. Njegov pad je došao zbog nesrazmerne, neuravnotežene i, stoga, razuzdane zloupotrebe njegovih inherentnih snaga. Kao što čovek, kad je ćudljiv, postaje privremeno neuravnotežen i sklon da učini nešto što ne bi učinio u mirnim momentima, tako je i duša potpuno dezorganizovala svoju prirodu. Od tri stuba koji treba da je nose, MUDROST (Gnosis) je pala i nadomeštena je savitljivim i pregibljivim stubom spekulativnog mišljenja. SNAGA (božanska dinamična energija) je zamenjena slabošću umirućeg tela. LEPOTA, bogoliki zračeći oblik koji treba da krasi čoveka i da ga učini sličnim njegovom Božanskom Tvorcu, zamenjena je svim mogućim rugobama nesavršenstva. Čovek je sada razoreni hram, nad kojim piše "Ikabod! Ikabod! Slava je otišla!". Odvojen od svesne komunikacije sa Životnim i Besmrtnim Principom, on sam je svoj začetnik, kao i svoje niske vremenske prirode. Preostaje mu da ponovi korake i ponovo sagradi svoj hram. Da ne bude više rob svojih iluzija i privlačnosti "svetovnih posedovanja", nego da postane slobodan čovek i zidar, zauzet izgrađivanjem sebe u živi i dragoceni kamen za kosmički hram regenerisanog čovečanstva, u koji će, kad se dovrši i posveti, Božanstvo opet ući i u njemu prebivati.

"Biti instaliran na stolicu kralja Solomona" znači, stoga, u pravom smislu povratak Mudrosti, koju smo izgubili i oživljavanje u nama Božanske Suštine Života, koja je osnov našeg bića. Povratkom te Mudrosti, sve što obuhvataju reči Snaga i Lepota takođe će se vratiti, jer ta tri stuba stoje večno udružena i uravnotežena. Ne povratiti to, ne oživeti Božansku Suštinu života za vreme svog boravka na ovome svetu, znači propustiti priliku

koju pruža život pod fizičkim uslovima, jer stanje posle smrti ne služi za rad na tom delu, nego za oporavak i odmor, gde nikakav stvaran napredak nije moguć. Stoga je inicijacija ustanovljena da pruža nauku o tom povratku izgubljenog, da bi tako podigla pojedinačnu dušu na novu životnu osnovu. Na toj osnovi, ona može da nastavi sa radom oko svoga spasenja i da razvija svoje inherentne snage duž istinske linije svoje sudbine i razvoja. Ali, kako su stare Misterije učile, duša koja nikada ne započne to delo u ovom svetu, neće biti sposobna da ga započne ni docnije, nego će biti odgurnuta u tananije slojeve ove planete, sve do vremena kada će opet biti uvučena u vrtlog rađanja, točkom života koji se večito okreće. Da opet navedem Platona: "Oni koji su za nas ustanovili Misterije, učili su nas da ko god siđe u Had (stanje posle smrti) neiniciran i bez učešća u Misterijama, utonuće u blato i mrak, ali ko god stigne tamo očišćen i iniciran, stanovaće s bogovima". Ta nauka je reprodukovana u Masoneriji kroz trenutak "puštanja Majstora u skup pravih i potpunih ljudi", što znači da će oni koji nisu postali tako valjani, pa samim tim ne mogu biti ni "pravi" (tj. ispravni) niti "potpuni", stanovati na niskom nivou zagrobne egzistencije. Jer mnogobrojni su nivoi nadfizičkog života - "u kući moga Oca ima mnogo stanova", ili, doslovno, mesta za odmor - tako da su oni koji ih zauzimaju stepenovani po hijerarhijskom redu, prema stepenu svoje sposobnosti i duhovne odlike. Razuzdani moderni svet, sa svojim perverznim demokratskim idealima jednakosti i jednoobraznosti, izgubio je svaki smisao za hijerarhijski princip, prema kome se, pošto je u upotrebi u višem svetu, treba vladati i u ovom.

Red je prvi zakon Neba - kad smo sebi priznali
Onda neki jesu i moraju biti veći no ostali.

Masonerija čuva svedočanstvo za to stepenovanje i za postojanje odvojenih redova života u nebu, u simboličkoj podeli njenih naprednijih članova. Nad Saveznim Ložama stoji Provincijalna Velika Loža; njome upravlja Velika Loža narodna. Teoretski, iznad svih njih stoji Glava Kraljevskog Luka, s Provincijalnim i Velikim Glavama nad sobom. U simboličkoj odeći koju nose članovi svakog tog reda, učenik koji posmatra opaziće nameru da se prikaže prigodan izraz za istinu koja je tu naznačena. Masonska kecelja objašnjena je napred kao slika telesnosti duše: tela (koje ne treba mešati sa grubim fizičkim telom) koje je nosi i koje će se raspasti kad ona napusti ovaj život. Njena čista belina je obrubljena kod mlađe braće rojtama svetlo plave boje, što je, baš u fizičkoj prirodi, boja neba. Starija braća u Provincijalnim i Velikim Ložama imaju tu boju pojačanu do najtamnije nijanse, u saglasnosti s njihovim teoretskim duhovnim razvojem, dok njihovi zlatni vrpčasti ukrasi na odeći slikovito prikazuju ono što se pominje u rečima Psalmista: "Sva je ukrašena kći careva (duša) iznutra, haljina joj je zlatom iskićena". Jer time što se Suština Života, ili Mudrost u nama postepeno "kiti", ili supstancijalizuje, ona postaje opredmećena telesnost duše. U Kraljevskom Luku Savezno pobožno plavetnilo prošarano je crvenim, bojom vatre i duhovnog žara i ta mešavina daje onaj purpur, koji spada i na zemlji i na nebu u kraljevske prerogative. Tako svojom odećom na različitim stepenima članovi Masonerije na zemlji slikovito prikazuju anđele i arhanđele i celo nebesko društvo. Neki od njih zaodeveni su svetlošću kao odećom, drugi su službenici plamteće vatre.

U kratkom prikazu kao što je ovaj naš, izlaganje Starih Misterija neminovno je kratko i ograničeno na grčki eleuzijski sistem. Naravno, postojali su i mnogi drugi. Onima koji bi hteli da krenu dalje istim pravcem, putem egipatskih, samotračkih, haldejskih, mitraičkih, gnostičkih i drugih sistema, stoji na raspolaganju velika, mada rasuta, litaretura. U svoje vreme i na svom mestu, oni su činili autoritativna središta religije i filosofije, upotrebljavajući te izraze samo kao faze jednog nevidljivog predmeta, danas pocepanog na mnoge vrste teologije i spekulativne filosofije, koje imaju malo, a često i nimalo veze jedne s drugima. Ono što su stari pisci objavili o Misterijama, to, naravno, oprezno izbegava opise dubljih istina koje one sadrže, ili stvarnih procesa inicijacije. To mora ostati predmet tajne, ali bistar čitalac može dosta toga naći u njihovim namerno opskurnim i metaforičnim izveštajima o tome što se događalo i kako je delovalo na kandidata.

Inicijacija, već smo rekli, jeste nešto što je malo njih sposobno da primi, čak i posle duge i stroge pripreme, a još manje ih je pozvano da je dalje saopštavaju. To je bilo iskustvo o kome je jedan pisac, u vezi sa kandidatom, rekao: VEL INVENIT SANCTUM, VEL FACIT (Ili nađi sveto, ili ga takvim učini). Poučni su primeri: Vergilijev izveštaj u šestom spevu Enejide, o inicijaciji Enejinoj u Elizije (ili natprirodnu svetlost), ili Lucijin (opet jedno ime koje znači prosvetljenost) u "Zlatnom Magarcu", o Apulejevoj inicijaciji, kad mu je bilo dopušteno da "vidi Sunce u ponoć". Isto tako, uzvik Klementa Aleksandrijskog, koji je bio primljen u gnostičku školu: "O, istinite svete Misterije! O, čista svetlosti! Dovela me je svetlost luče da vidim nebo i Boga. Postao sam posvećen inicijacijom. Sam Gospod je hijerofant koji, vodeći kandidata za inicijaciju do Svetlosti, pečati ga i predaje ga Ocu, da ga čuva doveka. To su orgije mojih Misterija. Ako hoćeš, dođi pa se i ti iniciraj i igraćeš zajedno sa anđelima oko nestvorenog, neprolaznog i jedinog istinitog Boga, slažući Reč Božju u melodiju."

Misterije su ukinute kao javne ustanove u šestom veku, kad ih je, iz političkih razloga, kao i njihovo učenje o tajnoj doktrini i filosofiji, zabranila Rimska Vlada, pod Justinijanom, koji je sledio svoju nameru da uvede

službenu jedinstvenu državnu religiju u celoj Imperiji. Zatim, kad je Rimska Imperija propala i doživela slom, iz nje je izrasla Rimska Katolička Crkva, koja se, kao što znamo, odlučno protivila svakom autoritetu u religiji i filosofiji kao svome rivalu, istovremeno zahtevajući vrhovnu vlast i despotsko prosuđivanje u vremenskim stvarima.

Rezultat tog ponašanja Crkve poučan je za Slobodnog zidara. Jer kad jedan autoritet u čisto duhovnim stvarima, koje pripadaju kraljevstvu koje nije od ovoga sveta, prisvaja sebi pravo na vremensku moć i svetovna posedovanja, kao što je to činila i još uvek čini Rimska Crkva, to ujedno skrnavi i neutralizuje njene duhovne kvalifikacije. Ona se inficira otrovom "svetovnih posedovanja". Preopterećuje se "novcem i kovinama", čega zapravo treba da se lišava. Došlo je ono što je moralo doći i što je predviđano: da najveća duhovno vaspitna sila u svetskoj istoriji postane materijalizovana ustanova. Ona je vršila intelektualnu tiraniju, koja je sasvim otuđila od religije duhove miliona. Kao što se metaforično kaže za Lotovu ženu da se kristalizovala u stub soli, okrenuvši se, u želji za onim čega se morala sasvim odreći, tako je, pokušavajući da služi istovremeno Mamonu i Bogu, Rimska crkva promašila i jedno i drugo i, kao rezultat pogrešnih koraka i vekovnih zloupotreba, svet je danas haos razjedinjenih sekti, a popularna religijska nauka je u sličnom smislu materijalistička kao i Masonerija. To je žalosno, jer, prema svojoj originalnoj nameni i praksi, hrišćanstvo je trebalo da služi kao sistem inicijacije na katoličkoj, ili univerzalnoj osnovi i da preuzme, zameni i proširi sve što je pre toga učinjeno, na manje uspešan način i s ograničenijom javnošću, u Starim Misterijama.

Nije moguće ovde ući u izvanredno zanimljiva pitanja koja se javljaju na prelazu od prahrišćanske u hrišćansku religiju, ili izložiti zašto i kako su Hrišćanske Misterije cvet pređašnjih i kako ih prevazilaze. U svojim centralnim učenjima, kao i u filosofskom metodu života koji traže, oba metoda su identična. Razlike među njima su samo u onome što se odnosi na proširenje i formalni izraz. Hrišćanstvo nije došlo da razori, nego da ispuni i proširi. To ispunjenje i proširenje došlo je kao posledica događaja kosmičke važnosti, o kome govorimo pod imenom Inkarnacije (Ovaploćenja, Utelovljenja). Tim događajem zbilo se nešto što je pogodilo samu građevinu naše planete i svaki delić ljudske porodice. Šta je to bilo i kakvu je promenu izazvalo, suviše je opširna i duboka tema da bismo je sada razvijali. Ali, da stvar objasnimo masonskim simbolizmom, to je bio događaj, koji je ekvivalentan (i time predstavljen) prenosu Svetog Simbola Velikog Geometra Univerzuma sa tavanice Lože, gde se nalazi u elementarnim stepenima Saveza, na pod, gde se nalazi na Stepenu Kraljevskog Luka, opkoljen plamenim svetlostima i svim znamenjima poštovanja i svetlosti. Koliko danas ima Masona u Redu, koji znaju da u tom delu simbolizma Masonerija

daje potvrdu i očigledno svedočanstvo upravo onoj istoj činjenici koju sveštenik potvrđuje kad čita iz svog "Verovanja" reči: "Sišao je s neba, ovaplotio se i postao je čovek"?

Prećutnim i potpuno neopravdanim sporazumom članovi Saveza izbegavaju da spomenu u svojim Ložama Hrišćanskog Majstora i ograničavaju se u čitanju i navođenju Svetog Pisma gotovo isključivo na Stari Zavet. Taj motiv, nema sumnje, potiče od želje da se održi zapovest koja traži uzržavanje od verske rasprave i da se spreči nanošenje uvrede onoj braći koja možda nisu hrišćanske vere. Taj motiv je potpuna zabluda i porečen je činjenicom da "velika svetlost", na koju se svaki član zaklinje i na koju mu se skreće ozbiljna pažnja od časa pristupa u Red, nije samo Stari Zavet, nego Sveto Pismo u celini. Novi Zavet jednako je bitan za njegovu pouku kao i Stari, ne samo zbog svog moralnog učenja, nego i zato što predstavlja spis Misterija u njihovom najvišem obliku, u istorijskoj kulminaciji. Sama jevanđelja su, kao i masonski stepeni, spisi pripreme i prosvećenosti, koje vode iskušenju smrti, iza koje dolazi uskrsnuće i postignuće Majstorstva. Oni izlažu i proces inicijacije doveden do najvišeg stepena, koji se uopšte može zamisliti kao dostižan. Novi Zavet je pun mesta sa masonskom terminologijom i nije mala ironija što moderni Masoni ne poznaju njegovu najveću važnost i upotrebljivost u svojim Ložama i što su, pošto je to tako, slični onim graditeljima za koje je napisano da su odbacili glavni Ugaoni Kamen. Trebalo bi, nadalje, da znaju da je Veliki Majstor i Uzor Masonerije, Hiram Abif, samo slika Velikog Majstora, Uzora i Spasitelja sveta, Božanski Arhitekt, koji je stvari načinio, bez koga nema ničega što je načinjeno i čiji je život svetlost ljudska. Ako je, po rečima masonske himne:

Naš Hiram graditelj
Saveza upravitelj
Uči nas građenju.

Isto tako je istina da je protagonist hrišćanskog Svetog Pisma takođe učio univerzalno čovečanstvo "kako treba da se gradi" i kako da obnovi svoju palu prirodu, kao i da je metod takvog građenja takav da ima krst kao svoj radni alat i da kulminira u smrti i uskrsenju iz mrtvih. I zar ne piše tu, dalje, za one koji postignu svoju inicijaciju i majstorstvo tim metodom, da postaju "od Božijega kućenja" i da su ugrađeni u duhovni hram, koji se ne gradi rukama, nego je večan i u nebu i čiji je "Isus Hristos kamen od ugla, na kome sva građevina, valjano sastavljena, raste za crkvu svetu, sagrađenu za stanovanje Božije"?

Ni na Stare Misterije ni na Modernu Masoneriju, njihovu naslednicu, ne možemo, stoga, ispravno gledati ako se ne osvrnemo na njihov odnos

prema hrišćanskom jevanđelju, u koje su adoptirane prehrišćanske škole. Linija sleda i razvoja od onih prvih do ovi drugih jeste direktna i organska. Ako ne uzimamo u obzir vreme, mesto i oblik izraza i jedno i drugo podučavalo je potpuno jednake istine i naglašavalo potrebu regeneracije. U takvom slučaju, ne može biti razlike u doktrini. Dotična istina mora biti statička i jednoobrazna u svim periodima svetske istorije. Zbog toga i sv. Avgustin tvrdi da je u svetu, od početka vremena, uvek postojala samo jedna religija (podrazumevajući pod religijom nauku o ponovnom vezivanju pomerene duše sa njenim izvorom) i da se ta religija počela nazivati hrišćanskom u apostolska vremena. Odatle dolazi i to da Rimska Crkva i Masonerija, iako su tako snažno divergentne po izgledu i metodu, imaju zajedničku crtu: svaka od njih izjavljuje i insistira na tome da se ne dopusti nikakva promena niti novina u njihovoj centralnoj doktrini i da se ne prizna udaljavanje, ili skretanje od njihovih starih granica. Obe imaju pravo da na tome insistiraju, jer je u sistemu svake od njih skrivena starovekovna doktrina o regeneraciji i divinizaciji ljudske duše. Ali, u jednoj od njih, ona je pomračena teološkim i drugim primesama, stranim glavnoj svrsi religije, a u drugoj nezapažena, jer njen simbolizam ostaje neprotumačen.

Da pojasnimo: hrišćanska i masonska doktrina su identične u nameri, a različite po metodu. Jedna kaže: "VIA CRUCIS", a druga: "VIA LUCIS" i ipak su oba puta zapravo jedan put. Prva uči posredstvom uha, druga posredstvom oka i identifikovanjem tražioca sa doktrinom, propuštajući ga, lično i u dramskoj formi, kroz simbolične rituale, u očekivanju da će ih on prevesti iz ceremonijalnog oblika u subjektivno iskustvo. Kao što pokazuje patristička literatura, prvobitni metod Hrišćanske Crkve nije bio onaj koji je sada u upotrebi i po kome se religijske službe i učenje daju svima pođednako i to tako da se pretpostavlja zajednički nivo doktrine za sve i jednaka moć shvatanja kod svakog člana kongregacije. To je bio, naprotiv, stepenovani metod poučavanja, identičan s masonskim sistemom stepena, koji je upotrebljavan prema zasluzi i sposobnostima. Da navedem jednu od najpoučnijih negdašnjih hrišćanskih rasprava (Dionizije: O Crkvenoj hijerarhiji), koju bi valjalo da pobliže upozna svaki masonski student. Tu će se naći da je pristup u negdašnju Crkvu išao kroz tri ceremonijalna stepena, koji su po inicijaciji tačno odgovarali masonskim:

"Najsvetija inicijacija u Mistične Rituale ima kao svoju prvu pobožnu svrhu sveto čišćenje iniciranog. Kao drugu - prosvetiteljsko poučavanje očišćenog. Konačno, kao dopuna pređašnjeg, usavršavanje onih koji su upućeni u nauku o onome o čemu su primili pouke. U prvoj klasi, red Službenika čisti Iniciranog pomoću Mističnih Rituala. U drugoj, vodi Očišćenoga ka svetlosti, a u poslednjoj i najvišoj, usavršava one koji su bili

sudeonici u Božanskoj Svetlosti pomoću naučnih razmišljanja o razmatranim iluminacijama".

Ovaj kratki odlomak sam je dovoljan da pokaže kako su prvi članovi Hrišćanske Crkve prolazili kroz tri inicijacijska rituala, identična po intenciji s onima današnjeg Saveza. Odnosna imena onih koji su davali kvalifikacije u tim ritualima bila su: Katehumeni, Liturgisti (Leiturgoi), Sveštenici, ili Prezviteri. Oni se, opet, mogu izjednačiti s našim Učenicima, Pomoćnicima i Majstorima. Njihov prvi stepen bio je stepen ponovnog rođenja i čišćenja srca. Drugi stepen odnosio se na prosvećivanje inteligencije. Treći stepen odnosio se na potpunu smrt greha i novo rođenje u pravednosti, u kome je kandidat umro sa Hristom na krstu, kao što kod nas treba da podražava smrt Hiramovu i da uskrsne u onaj viši red života, koji je Majstorstvo.

Kad je hrišćanstvo postalo državna religija, a Crkva zadobila svetsku moć, materijalizacija njegove doktrine brzo je napredovala i kroz vekove samo rasla. Umesto da je postalo sila koja ujedinjuje, kakvom su ga njegovi vođi zamislili, njegovo spajanje "sa svetovnim posedovanjima" završilo se tako da je postalo sila koja razjedinjuje. Zloupotrebe su odvele u raskole i sektaštvo. I dok praustanova, u obliku Grčke i Rimske Crkve, još uvek poseduje i ljubomorno čuva sva originalna verovanja, tradicije i simbole u svojim sjajnim liturgijama i ritualima, veća važnost se pridaje spoljašnjoj ljuski njegovog nasleđa, nego njegovom jezgru i duhu. Protestanstke opštine, međutim, kao i takozvane "slobodne" crkve su se, na nesreću, sasvim odvojile od originalne tradicije i njihova uobražena sloboda i nezavisnost jesu, ustvari, samo robovanje vlastitim idejama, te nemaju nikakve veze sa prvobitnim saznanjem (gnosis) i nikakvog razumevanja za one Misterije, koje uvek moraju ležati dublje nego spoljašnja popularna religija jednog datog perioda. Regeneracija kao nauka bila je dugo, a to je još i danas, potpuno izvan područja ortodoksne religije. Tvrdnja Hrišćanskog Majstora: "Vi se morate nanovo roditi", smatra se samo skromnim savetom za neograničeno popravljanje vladanja i karaktera, a ne kao uputstvo za drastičnu naučnu revoluciju pojedinca, na način kakav imaju u vidu rituali inicijaije propisani u Misterijama. Popularna religija može doista stvarati "dobre" ljude, već prema datom svetskom standardu dobrote. Ali ona ne stvara, niti može stvoriti divinizovane ljude, obdarene svojstvima Majstorstva, jer ona ne zna za tradicionalnu mudrost i metode kojima se taj cilj može postići.

Međutim, ta mudrost i ti tradicionalni metodi Misterija nikad nisu ostali bez živog svedočanstva u svetu, uprkos ljubomori i zabranama službene ortodoksije. Otkako su Misterije u šestom veku potisnute, njihova tradicija i učenje nastavljali su se u tajnosti i u različitim skrovištima i tom

nastavljanju treba pripisati naš današnji masonski sistem. Kako smo napred saopštili, on je sastavljen i projektovan pre dva do tri veka, kao elementarni izraz stare doktrine i inicijacijskog metoda, od strane jednog skupa umova, koji su bili daleko dublje upućeni u staru tradiciju i tajnu nauku nego što su oni koji se danas njihovim delom koriste, ili, pak, nego što kazuje tekst masonskih rituala. Ako su ostali opskurni i anonimni, tako da istraživanje modernog studenta nije u stanju da ih identifikuje, to se jedino i moglo očekivati. Jer istinski iniciran jeste onaj koji se nikada takvim ne proglašava i koji je saglasan sa tim da ostane anoniman i izvan vida i prepoznatljivosti, sejući svoje seme za dobro bližnjih nepristrasno i ostavljajući drugima da navodnjavaju, a Bogu da učini da poraste. Ali unutar granica koje su oni sami odredili, izvršili su svoje delo dobro i istinski i, kako smo pokušali da pokažemo u ovoj knjizi, napravili su od njega izveštaj o starom učenju i usavršavanju rituala filosofskih Misterija, veran bar u izvodu i glavnim principima. Dobro je rekao jedan pisac od autoriteta u tom predmetu, da su oni izneli na videlo sistem spekulativne Masonerije kao "jedan eksperiment na umu vremena" i sa ciljem da barem malom delu javnosti, koja živi u vremenu velike tame i materijalizma, pruže dokument o doktrini o regeneraciji, koji je trebalo da posluži kao svetlost onima koji su bili u stanju da se njime koriste.

Ako je ta teorija istinita, na prvi pogled se može činiti da je njihova namera osujećena kasnijim razvojem događaja, tokom kojeg je stvorena jedna organizacija svetskih dimenzija i sa mnogobrojnim članstvom, nesumnjivo oduševljena uglavnom vrednim idealima, koja u izvesnoj meri vrši dobročinstva, ali zato potpuno previđa svoju istinsku i prvobitnu svrhu, svrhu Reda koji treba da promoviše nauku o ljudskoj regeneraciji i koja nije svesna da su zbog tog nedostatka njena velika dela u drugim pravcima od male, ili nikakve vrednosti. Ali bi širi i mudriji bio onaj pogled na situaciju koji, uviđajući da se uveliko rasipa energija za sadašnji mali cilj, vidi takođe da se, na duge staze i u širem vremenskom okviru, ta energija ne rasipa, nego konzervira. Da, osim što tu i tamo unapređuje pojedince sposobne da se istinski koriste Redom, ona čuva svedočanstvo i održava goruću svetlost večnih Misterija u mračnom veku. Kao što se svetlost Majstora nikada sasvim ne gasi, tako i u danima najveće svetske tame svetlost Misterija nikad sasvim ne iščezava i Bog i put k Njemu nisu ostavljeni bez svedočanstva.

Ako je, u poređenju sa drugim svedočanstvima, Masonerija samo sjajni zrak, a ne moćni stub svetlosti, ona zbog toga nije manje istinski zrak: ljupka svetlost zablistala je od svetskog centralnog plamena na oltaru i dovoljna je da vodi bar neke od nas kroz samo središte tame, koja nas okružuje dok ne prođe noć. Svetlost se pripušta u srazmeri sa željom naših

srca, ali većinu Masona njihov Red uopšte ne obasjava svetlošću, jer svetlost nije njihova želja, niti se inicijacija shvata i želi u njenom pravom smislu. Oni se kreću među simbolima, slikama i nepravim tajnama Misterija, a da ih ne shvataju i ne žele da prevedu u stvarnost. Učinili su da Savez služi socijalnim i filantropskim ciljevima, koji su strani njegovoj svrsi i, štaviše, da zadovolji želju za spoljašnjim ličnim odlikovanjem. Ali kao instrument regeneracije on ostaje potpuno bez dejstva.

Da li, međutim, to neznanje, ta nepronicljivost i nedostatak shvatanja zaista nemaju nikakve svrhe? Možda imaju. Svako od nas živi među prirodnim misterijama, koje ne razabire, ili ne razume. Pa i kad je želja za mudrošću najzad probuđena, vaspitavanje uma je dug proces. Priroda sva svoja kraljevstva gradi polagano, usavršavajući svoje ciljeve beskrajnim ponavljanjima i očigledno preteranim rasipanjem materijala. I u stvarima Kraljevstva koje prevazilazi Prirodu preovladava isti metod. Duše se samo vrlo polagano mogu približavati Svetlosti i njihovo usavršavanje i preobražavanje u tu Svetlost često je veoma postepeno. Mnogo pre nego što postane sposobno da razlikuje senku od predmeta, čovečanstvo mora iskušati svoju učeničku ruku na iluzornim igračkama i zamenama za prave tajne Stvarnosti. Mnogo pre nego što postane vredno stvarne inicijacije u put koji vodi Bogu, mora mu se dopustiti da se preda neinteligentnim ponavljanjima procesa koji se tu zbivaju. Na prilazima starim hramovima Misterija stajale su statue bogova, koje nisu imale nikakve vrednosti po sebi, nego im je zadatak bio da naviknu umove neofita na duhovne i božanske atribute, čiju objektivnu formu i sličnost je trebalo da predstavljaju. Ali unutra, u samom hramu, sve urezane slike, svi formalni likovi, simboli i ceremonijalni znaci su prestajali, jer je um tada konačno trebalo da nauči da bude bez njihove pomoći i da se, samo snagom svoje čistote i razuma, uzdigne do nepomućenog zapažanja njihovih bezobličnih arhetipova i "da vidi Bezimenost stotine imena".

"Stekni znanje, stekni mudrost, ali sa svim onim što si stekao, stekni razum", uzvikuje stari Učitelj, u jednom savetu koji svakako valja preporučiti današnjem masonskom Bratstvu, koje tako malo razume svoj vlastiti sistem. Ali razum zavisi od dara Natprirodne Svetlosti, a taj dar opet zavisi od naše želje za njom. Ako je Mudrost danas obudovela, svi su Masoni aktuelno, ili potencijalno, sinovi udovice i opravdaće je njena deca, koja je pronađu i porade za nju kao za skriveno blago. Ostaje samom Savezu da odluči hoće li ući u svoje nasleđe Starih Misterija i nauke o Mudrosti kao naslednik u pravoj liniji, ili će, propustivši da to učini, podleći neumitnoj sudbini svega što predstavlja samo oblik, koji je njegov urođeni duh napustio.

Sadržaj

Uvod
POLOŽAJ I MOGUĆNOST MAŞONSKOG REDA 3
Glava I
DUBLJI SIMBOLIZAM SLOBODNOG ZIDARSTVA 13
Glava II
SLOBODNO ZIDARSTVO KAO FILOSOFIJA 31
Glava III
DALJE BELEŠKE O SAVEZNOM SIMBOLIZMU 49
Oblik Lože 51
Položaj Oficirske Lože. 56
Velike i Male Svetlosti. 59
Otvaranje i zatvaranje Lože 62
Masonska Kecelja 74
Molitva pri zatvaranju Lože 75
Gkava IV
SVETI KRALJEVSKI LUK JERUSALIMSKI 77
Ceremonija Uznesenja 83
Glava V
SLOBODNO ZIDARSTVO U ODNOSU PREMA
STARIM MISTERIJAMA 95

Biblioteka:
Chrysopeia
Knjiga 1

Naslov originala:
"THE MEANING OF MASONRY"

Za izdavača:
Milan Čale

Urednik:
Aleksandar Žikić

Korektor:
Svetlana Jakin

Tehničko uređenje:
TAŠ PRINT

Tiraž:
500

Štampa:
TAŠ PRINT
Beograd, Cvijićeva 110
Tel: 011 / 759 733

Beograd, 1998.

E

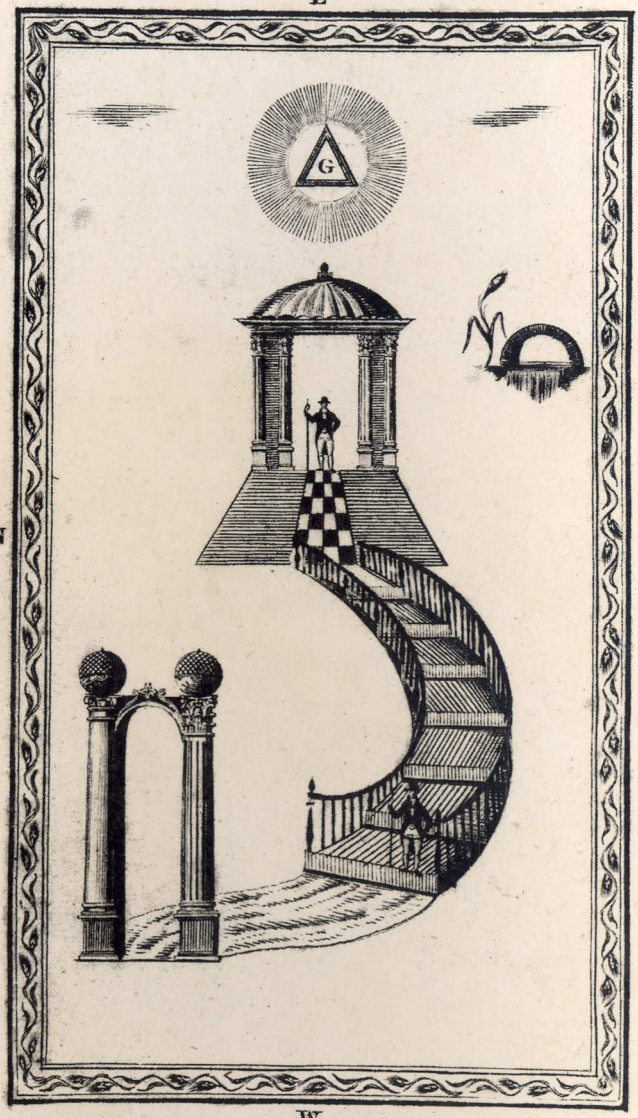

N

S

W